

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE DENETİMİ BİLİM DALI**

**ULUSLAR ARASI MUHASEBE
STANDARTLARI VE SPK'YA
GÖRE İŞTİRAKLERİN
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE
KONSOLİDE MALİ TABLOLARIN
HAZIRLANMASI VE DENETİMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gökhan GÜNDÜZ

İSTANBUL, 2006

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE DENETİMİ BİLİM DALI**

**ULUSLAR ARASI MUHASEBE
STANDARTLARI VE SPK'YA
GÖRE İŞTİRAKLERİN
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE
KONSOLİDE MALİ TABLOLARIN
HAZIRLANMASI VE DENETİMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gökhan GÜNDÜZ

Danışman: Prof.Dr. Ayten ERSOY

İSTANBUL, 2006

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
0.GİRİŞ.....	1
1.İŞTİRAK, BAĞLI ORTAKLIK, YATIRIM, YATIRIMCI, ÖNEMLİ ETKİ VE DENETİM KAVRAMLARI.....	2
1.1.İştirak Kavramı.....	2
1.2.Bağlı Ortaklık Kavramı.....	6
1.3. Yatırım Kavramı.....	7
1.3.1.Doğrudan Yatırımlar.....	7
1.3.2. Portföy Yatırımları.....	8
1.4. Yatırımcı Kavramı.....	9
1.5. Önemli Etki Kavramı.....	9
1.5.1. İştirak Kriteri	11
1.5.2 Önemli Etki Kriteri.....	12
1.6. Denetim Kavramı	14
1.6.1.Denetimin Önemi.....	17
1.6.2. Denetimin Türkiyedeki Gelişimi.....	18
1.6.3. Bağımsız Denetim, Türleri, Raporları ve Teknikleri.....	19
1.6.3.1.Bağımsız Denetim.....	19
1.6.3.2. Bağımsız Denetim Türleri.....	20
1.6.3.3. Bağımsız Denetim Teknikleri.....	21
1.6.3.4. Bağımsız Denetim Raporları.....	23
2.İŞTİRAKLER İLE İLGİLİ ULUSLARARASI VE TÜRKİYEDEKİ MEVZUATIN KAPSAMI.....	24
2.1.Türk Uygulamasındaki İştirak Kavramı.....	24
2.1.1.Türk Ticaret Kanunu'na Göre İştirakler.....	25
2.1.2.Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğlerine Göre İştirakler.....	26
2.1.2.1.Tek Düzen Hesap Planı Açısından İştirakler	27
2.1.3.Bankacılık Mevzuatına Göre İştirakler.....	28
2.1.3.1. Bankalar Tek Düzen Hesap Planı Açısından İştirakler.....	29
2.1.4.Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre İştirakler	30
2.1.4.1.TMS-28 İştiraklerdeki Yatırımlar.....	33
2.1.5. Sermaye Piyasası Mevzuatına Göre İştirakler.....	46
2.2.Uluslararası Muhasebe Uygulamalarındaki İştirakler.....	51
2.2.1.AB Yönergelerine Göre İştirakler.....	52
2.2.2.Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre İştirakler.....	53
2.2.2.1. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu.....	56
2.2.2.2. Standartların Kabulü.....	57

2.2.2.3. UFRS'ye Geçiş.....	59
2.2.2.4. Muhasebe Standartları Oluşumunda Bazı Ülke Uygulamaları....	60
3. İŞTİRAKLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE RAPORLANMASI.....	64
3.1. Yöntemler.....	64
3.1.1. Maliyet Yöntemi.....	64
3.1.2. Özkaynak Yöntemi.....	64
3.1.2.1. İştiraklerin Özkaynak Yöntemine Göre Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması ile İlgili Örnekler.....	66
3.2. İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ile ilgili UMS 28 ve SPK XI/25 Standartlarının Karşılaştırılması.....	79
4. İŞTİRAKLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR UYGULAMA.....	98
4.1. Mali Tabloların Sunumuna İlişkin Esaslar.....	106
4.2. Finansal Varlıklar.....	108
4.3. Pozitif / Negatif Şerefiye	109
4.4. İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması.....	109
4.4.1. SPK ve UMS'na Göre Hazırlanmış Mali Tablolara Ait Dipnotlar.....	111
5 .SONUÇ.....	150
6. EKLER.....	152
EK1.Uluslararası Muhasebe Standardı 28 İştiraklerdeki Yatırımlar.....	152
7. YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	164

KISALTMALAR

SPK	:	Sermaye Piyasası Kanunu
SIC	:	Standart Yorumlama Komitesi
USGAAP	:	Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri
SEC	:	Menkul Kıymet ve Borsa Komisyonu
FAF	:	Finansal Muhasebe Vakfı
ASC	:	Muhasebe Standartları Komitesi
IMF	:	Uluslararası Para Fonu
UFRS	:	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
TMSK	:	Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
GSMH	:	Gayri Safi Milli Hasıla
SPK	:	Sermaye Piyasası Kanunu
TMS	:	Türkiye Muhasebe Standardı
UMS	:	Uluslararası Muhasebe Standardı
VUK	:	Vergi Usul Kanunu
TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
MSUGT	:	Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği
THP	:	Tek Düzen Hesap Planı
TMUDESK	:	Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
BDDK	:	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
TÜRMOB	:	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
IOSCO	:	Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü
FASB	:	Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu
IASB	:	Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
IFRS	:	Türkiye Finansal Raporlama Standartları
AB	:	Avrupa Birliği
APB	:	Amerikan Muhasebe İlkeleri Kurulu
EC	:	Avrupa Komisyonu
UFRS	:	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
IASC	:	Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi

IASCF : Uluslararası Muhasebe Standartları Vakfı
IFAC : Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
UMSK : Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu

0. GİRİŞ

Günümüzün artan rekabet koşulları altında işletmeler, faaliyetlerine devam edebilmeleri ve daha uzun yaşayabilmeleri için yeni yatırımlara zorlanmaktadır. İşletmeler için çeşitli açılardan avantajlı olabilecek uygulamalardan birisi de riski dağıtmak amacıyla başka işletmelere iştirak etmektir. Bu durum, yatırım yapan işletmenin, yatırım yaptığı işletmedeki yatırımının raporlanması gereğini ortaya çıkarmıştır. İştiraklerin, finansal tablolarda giderek önemli bir paya sahip olması sonucunda, muhasebe ile ilgili düzenleme yapan kuruluşlar, iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile ilgili yöntemler ortaya koyan standartlar geliştirerek uygulamaya koymuşlardır. Çalışmamızda, bu standartlarda yer alan yöntemlerden Öz kaynak Yöntemi (equity method) ele alınmıştır. Öz kaynak Yöntemi, yatırım yapan işletme tarafından, yatırım yapılan işletmedeki iştirak payının finansal tablolarda sunulmasını hedefleyen bir muhasebe yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile ilgili olarak yapılan başlıca düzenlemeler, Vergi Usul Kanunu'nda, Sermaye Piyasası Kurulu ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun yayınladığı tebliğlerde ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun yayınladığı standartlarda yer almaktadır.

Ülkemizde son yıllarda, muhasebe standartlarının uluslararası muhasebe standartları ve AB yönergelerine uyumu yönünde çalışmalar yoğunlaşmıştır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları-UFRS (International Financial Reporting Standards-IFRS)'na uyum taahhüdünde bulunulması, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun (TMSK) kurulması ve Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi şirketler için 1.1.2005 tarihinden itibaren UFRS ile uyumlu standartların uygulanmaya başlanması bunun örnekleridir.

Şirketlerarası yatırımlar sonucu, şirket bilançolarında iştirakler kalemi önem kazanmaya başlamıştır. Uluslararası muhasebe standartlarında ve birçok ülke muhasebe hukukunda, şirketlerarası yatırımlarda uygulanacak muhasebe ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye uygulamasındaki “iştirak” kavramı ile uluslararası muhasebe uygulamalarındaki iştirak kavramının karşılaştırılması ve uluslararası muhasebe uygulamalarıyla uyum sürecinde muhasebe literatürümüze girecek “önemli etki (significant influence)” kavramının incelenmesidir.

Bu çalışmanın içeriğini aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz;

Birinci bölümde, İştirak, Bağlı Ortaklık, Yatırım, Yatırımcı, Önemli Etki ve Denetim Kavramları açıklanmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde, İştirakler İle İlgili Uluslararası ve Türkiye’deki Mevzuatın Kapsamı, SPK ve UMS 28 hükümlerine uyumlu olan ve 27.12.2005 tarihinde yayınlanan TMS 28 üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde, İştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ile ilgili UMS 28 ve SPK XI/25 karşılaştırılması tablo şeklinde aktarılmıştır

Dördüncü bölümde, Sermaye Piyasası Mevzuatına Uygun olarak İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine ilişkin örnek bir uygulamaya ve SPK ve UMS’ na uygun olarak hazırlanmış mali tablolara ait dipnotlara yer verilmiştir.

Beşinci bölümde, bu çalışmanın sonuçları belirtilmiştir.

Altıncı bölümde, bu çalışmanın eklerine son bölümde de kaynaklara yer verilmiştir.

1. İŞTİRAK, BAĞLI ORTAKLIK, YATIRIM, YATIRIMCI, ÖNEMLİ ETKİ VE DENETİM KAVRAMLARI

1.1. İştirak Kavramı

Dünya piyasalarının globalleşmesi dünya üzerindeki sistemlerinde globalleşmesine yol açmıştır. Uluslararası para hareketlerinin artması sonucu, para sahibi kişiler dünyanın çeşitli yerlerinde yatırımlarda bulunmuşlardır. Bugünlerde gelişmekte olan ülkeler yetersiz sermaye sorunuyla ve bu sorunun neticesi olan işsizlik, düşük GSMH gibi durumlarla mücadele etmektedir.

İktisat guruplarının belirttiği gibi bu sorunun en önemli çaresi yabancı yatırımlardır. Büyük sermaye sahipleri yatırımlarını yaparken yatırdıkları paradan doğal olarak kar elde etmek isteyeceklerdir. Bu karın yani yatırımda buldukları şirketin mali tablolarında gözüken rakamın objektif kriterlere göre gözükmesi gerekmektedir. Bunun sonucu olarak ta tüm dünyada benzer muhasebe standartlarıyla düzenlenen mali tabloların bulunması gerekmektedir.¹

İşletmelerarası iştiraklerin başlıca ekonomik fonksiyonu, özellikle dağınık küçük sermaye birikimlerini bir araya toplayarak büyük sermayeler yaratmak ve büyük işletmeler oluşturmaktır. Amaç , ana şirketin (iştirak eden şirket) , sermayesine iştirak edilen şirketin yönetimi ve denetimi üzerinde hak sahibi olmak istemesidir. Bu hakkın gücü ise, iştirak hissesinin oranına göre değişmektedir. ²

Sözlük anlamıyla ortaklık, ortak olma, ortaklaşma, paydaşlık demektir. İştirak deyince önce bankaların iştiraki akla gelir. Bankalar çok defa kaynaklarından bir kısmını iştiraklerine bağlarlar. Bu bağlanan fonları, orta vadeli konjonktürde likidite durumunu zorlamayacak bir oranda tutarlar.³

¹Akgül Ataman, Başak; Akay, Hüseyin, "Uluslararası Muhasebe Standartları", Türkmen K, İstanbul, 2002, s.138

²Ayboğa,Hanifi; "İştiraklerle ilgili Uluslararası ve Türkiye'deki Mevzuatın Kapsamı ve Karşılaştırılması",Mali Çözüm Dergisi, Sayı 53, Ekim-Kasım-Aralık 2000.

³ Mali terimler Ansiklopedisi, <http://www.mevzuat2004.com>

İştirak yatırımcı işletmenin, adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan işletmeler de dahil olmak üzere, iş ortaklığı veya bağlı ortaklık niteliğinde olmayan, ancak üzerinde önemli etkisinin bulunduğu işletmelerdir.⁴

Uluslararası Muhasebe Standartları ise İştirak Kavramını şöyle tanımlamıştır; “ Yatırımcı işletmenin, adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan işletmelerde dahil olmak üzere, iş ortaklığı veya bağlı ortaklık niteliğinde olmayan, ancak üzerinde önemli etkisinin bulunduğu işletmelerdir.”⁵

Ekonomik hayatta, şirketlerin özsermayelerinden bir kısmı ile başka bir sermaye şirketi oluşturmalarına ya da diğer kurumların menkul kıymet borsalarında alınıp satılan hisse senetleri satın alarak iştirak ilişkileri kurmalarına sık sık rastlanmaktadır.

Şirketlerarası iştiraklerin başlıca ekonomik fonksiyonu, özellikle dağınık küçük sermaye birikimlerini bir araya toplayarak büyük sermayeler yaratmak ve büyük teşebbüsleri oluşturmaktır. Amaç, ana şirketin (iştirak eden şirket), sermayesine iştirak edilen şirketin yönetimi ve denetimi üzerinde bir hak sahibi olmak istemesidir. Bu hakkın gücü iştirak hissesinin oranına göre değişmektedir.⁶

İştirak ilişkisi, özel sektör işletmeleri arasında kurulabileceği gibi, kamu işletmeleri ile özel sektör işletmeleri arasında da kurulabilmektedir. İşletmeler arası iştirak ilişkisine yapıları, örgütlenmeleri ve işleyişleri yönünden en elverişli hukuki şekil, anonim şirket türüdür.

Ekonomik nedenlerden doğan iştirak ve birleşmelerin sağladığı yararlar aşağıda belirtilmiştir :

- a- Sermayeleri, teknik araç ve olanakları birleştirmek,

⁴ İştiraklerde Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 28) hakkında tebliğ Sıra No:12, 27.12.2005 tarih ve 26036 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır

⁵ Türel,Aslı – Şenyiğit,Yiğit Bora; “ İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanmasında Örneklerle Öz Kaynak Yöntemi”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 73, Ekim-Kasım-Aralık 2005,s.203

⁶ Altuğ, Osman ve Ayboğa, Hanifi: Örnekler Uygulamalı Şirket Kuruluşları, Yasa Yayınları , 1.Basım, İstanbul 1992 s.250.

b- Serbest rekabetin sınırlandırılması (fiyatların düşmesini önlemek, arzın kontrol altına alınmasını sağlamak),

c- Rantabilitenin artırılması (işletme, satış ve yönetim giderlerinin azaltılması ve kontrolü, üretim tekniğinde karşılıklı yardımlaşmalar v. b.),

d- Madde ve malzeme alışlarının ve/ veya mamul satışının emniyet altına alınması,

e- Ekonomik etki ve nüfuz alanının genişletilmesi .

İştirak genel olarak bir işletmenin riskini paylaşmak veya üstlenmek anlamındadır.

Bir işletmenin diğer bir işletmeye yatırım yapması, özellikle bir anonim şirketin diğer bir anonim şirketin hisse senetlerinin bir kısmını portföyünde bulundurması durumunun iştirak olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği, tamamen işletmenin amacına bağlı bulunmaktadır.

Bir işletme , kaynaklarının bir kısmını, aşağıda belirtilen amaçlarla diğer işletmelere yatırabilir, sermaye iştirakinde bulunabilir :

a- Diğer işletmelerin yönetiminde söz sahibi olarak bu işletmeleri denetim altına almak (Bir işletme özellikle, kendisine madde ve malzeme sağlayan veya ürettiği mamullerin dağıtımını yapan pazarlama işletmelerini veya olası rakip işletmeleri kontrol altına almak isteyebilir.),

b- Yatırımın sağlayacağı gelirden yararlanmak,

c- Diğer işletmelerle iyi ilişkiler kurmak veya mevcut ilişkileri genişletmek ve devam ettirmek,

d- İşletmenin faaliyetini çeşitlendirerek riski dağıtmak.

Yukarıda belirtilen amaçlarla yapılan sermaye yatırımları, devamlı yatırım niteliği taşımakta olup iştirak ilişkisi söz konusudur. Çünkü bu şekilde yatırım uzun vadeli bir yatırım olmaktadır. Uygulamada bu yatırımlara “plasman yatırımları “ denilmektedir . Her an portföyden çıkartılması olasılığı yüksek, kısa dönemde atıl kalabilecek fonları değerlendirmek veya değer artışından yararlanmak (spekülasyon) amacı ile portföyde bulundurulmuş diğer işletmelere ait sermaye hisseleri ise iştirak olarak nitelendirilemez .

Sermaye yatırımlarının geçici olması için;

- a- Sermaye hisselerinin her an paraya çevrilebileceği bir piyasası olmalı,
- b- Yönetim , paraya ihtiyaç olduğunda, bunları satmak niyetinde bulunmalıdır,
- c- Küçük tasarruf sahiplerinin yatırımları olmalıdır.

İşletmelerin ve küçük tasarruf sahiplerinin menkul kıymet borsasından spekülasyon amacı ile satın aldığı hisse senetleri nedeniyle, hisse senedi sahipleri ile ilgili şirket arasında iştirak ilişkisinin varlığından söz edilemez.

Ayrıca, işletmelerin organizasyon yapıları nedeniyle, merkez ile şubeler arasındaki mali, iktisadi ve organizasyon yapısına bağlı zincirleme ilişkilerini iştirak ilişkisi olarak değil, organ teorisine (Organ Teorisi: Merkez ve şubeler arasındaki hukuki, iktisadi ve mali birlik içindeki ilişkiler) dayalı merkez-şube ilişkisi olarak kabul etmek gerekmektedir.⁷

Sermaye iştirakinde göz önünde tutulacak unsurlar :

- a- Sermaye piyasasının koşulları,
- b- Uzun vadeli yatırımın gelir sağlama kapasitesi,
- c- İştirak edilen işletmenin kar dağıtım politikası,

⁷Ayboğa,Hanifi; “İştiraklerle ilgili Uluslararası ve Türkiye’deki Mevzuatın Kapsamı ve Karşılaştırılması”,Mali Çözüm Dergisi, Sayı 53, Ekim-Kasım-Aralık 2000.

- d- Satın alınacak hisse senetlerinin defter değeri,
- e- İştirak edilen işletmenin maddi duran varlıklarının piyasa değeri,
- f- İştirak edilen işletmenin sermaye yapısı,
- g- İştirak edilen işletmenin niteliği ve fiyat, üretim, yatırım konularında izlediği politikalar,
- h- İştirak edilen işletmenin büyüklüğü.⁸

Bağlı ortaklık veya iştiraklerden kastedilen, bir işletmenin başka bir işletmenin sermayesine ortak olmak amacıyla katılmasıdır. Bu katılma, işletmenin türüne göre hisse senedi olarak yapılabileceği gibi, belirli bir sermaye payına sahip olarak da yapılabilir. Bilançoda mali duran varlıklar arasında yer alan bu kalemlerin ortak özelliği, geçici bir yatırım olmayıp diğer şirketlerin yönetiminin ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılmak üzere edinilen hisse senetleri veya ortaklık paylarından oluşmasıdır.⁹

1.2. Bağlı Ortaklık Kavramı

İşletmenin doğrudan veya dolaylı olarak % 50 oranından fazla sermaye ya da oy hakkına veya en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olduğu iştiraklerine bağlı ortaklıklar adı verilir. Bağlı ortaklıklar, işletmenin % 50 oranından fazla sermaye ya da oy hakkına veya en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olduğu iştiraklerin sermaye paylarını kapsamaktadır. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği de SPK Mevzuatındaki kriterleri esas almıştır.¹⁰

Yine 28 nolu TMS (İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi) iştirak ve bağlı ortaklık ayırımında aynı kriteri kabul etmiştir. Bağlı ortaklık, İşletmenin adi

⁸ Ayboğa, Hanifi; “İştiraklerle ilgili Uluslararası ve Türkiye’deki Mevzuatın Kapsamı ve Karşılaştırılması”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 53, Ekim-Kasım-Aralık 2000.

⁹ Akdoğan, Nalan ve Tenker, Nejat: Fidansal Tablolar ve Analiz Teknikleri, Lebib Yalkım Yayınları, İstanbul 1997 s.77.

¹⁰ Akdoğan, Nalan ve Tenker, Nejat; A.g.e.

ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan işletmeler de dahil olmak üzere, (ana ortaklık olarak bilinen) başka bir işletme tarafından kontrol edilen işletmelerdir.¹¹

1.3. Yatırım Kavramı

Yatırım maddi veya manevi çıkar, kar, kazanç sağlamak için önceden yapılan harcama olarak tanımlanabilir. Yatırım bir kerede yapılabileceği gibi, çeşitli zamanlarda da yapılabilir. Aynı durum, yatırımın getirisinin tahsil edilmesinde de söz konusudur. Yatırım sahip olunan paranın değerini kaybetmesi tehlikesinden korunma veya ödünç para ile yatırım yaptıktan sonra borcu faizi ile birlikte geri ödeyip kar etme gibi çeşitli amaçlarla yapılabilir.¹²

Yatırım, milli ekonominin veya işletmelerin üretim ve arz gücünü artırıcı nitelikte olan ve aktif değerlerine yeni ilaveler katan bir faaliyettir. Başka bir deyimle; bir şahıs, bir işletme veya bir topluluğun kendi öz kaynaklarını veya ödünç alınmış paraları üretken varlığına eklemesidir.

Belirli bir sürede (bir yılda) gerçek sermaye tutarında kaydedilmiş artış; yatırımdır. Yatırımlar, brüt veya net olabilir. Milli ekonominin yahut işletmelerin aktifine eklenmiş yeni değerler toplamı, brüt yatırımdır. Net yatırım ise, üretim ve arz kapasitesinde gerçekleştirilmiş artıştır. Brüt yatırım tutarından aşınma, yıpranma ve sair değer eksilişleri çıkartılınca kalan miktar, net yatırımdır. Reel (gerçek) yatırım teçhizat ve stoklar gibi aynı üretim araçlarına bağlanan teknik sermayedir. Mali yatırım ise, hisse senedi veya tahvil gibi hukuki sermaye niteliğindeki aktif artışlardır.¹³

1.3.1. Doğrudan Yatırımlar

Doğrudan yatırım ve portföy yatırımı, yatırımcı açısından yapılan bir ayrımdır. Doğrudan yatırımı yapan girişimcidir. Girişimci sermayeyi koyar, varlıkları satın alır ve işletmenin çalışmasını ya yönetir ya da denetler. Bu, doğrudan yatırımdır.

¹¹ Türkiye Muhasebe Standartları (TMS/TFRS), Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, 2006, s.680

¹² Sermaye Piyasası ve Borsa Temel Bilgiler Kılavuzu, İMKB Yayınları, 2000, s.492.

¹³ Mali terimler Ansiklopedisi, <http://www.mevzuat2004.com>

1.3.2. Portföy (Hisse Senedi) Yatırımları

Portföy yatırımlarında ise, sermayeye katılma söz konusudur. Bu katılma, çıkarılan pay senetlerinden satın alma biçiminde olur. Satın alma yeri, genellikle sermaye piyasasıdır.

Bu nedenle sermaye piyasasının geliştiği ülkelerde portföy yatırımları da artar. Portföy yatırımlarının gelişmesi , küçük tasarrufların yatırımda kullanılmasını sağladığından, yatırımları ve dolayısıyla ülke kalkınmasını hızlandırıcı bir nitelik taşır.

Hem doğrudan yatırım yapan hem de portföy yatırımı yapan ortaktır. Bu ortaklık, kurum varlıklarının bir bölümünün sahibi olmayı mümkün kılar. Ancak portföy yatırımı yapan genellikle yetkisiz olacaktır ve yönetimde söz sahibi değildir.¹⁴

Hisse senetlerine yapılan yatırımlar, amaçlanan süre açısından kısa vadeli ve uzun vadeli olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Kısa vadeli hisse senedi yatırımları, daha çok nakit fazlalıklarını değerlendirmek, kâr payı geliri elde etmek ve işletmeye para gerektiğinde satmak amacıyla yararlanılan bir araçtır. Dolayısıyla bunların likit olması, yani gerektiğinde paraya çevrilebilmesi zorunludur. Uzun vadeli hisse senedi yatırımları ise, genellikle işletmelerin uzun vadeli politikalarını gerçekleştirmek ve yatırım yapılan şirketin faaliyet ve finansal politikalarına katılmak amacıyla yapılan yatırımlardır.

Bir yatırımın kısa veya uzun vadeli olması, yatırımı yapan işletmenin niyet ve amacına bağlıdır. Nitekim, başlangıçta nakit fazlasını değerlendirmek amacıyla yapılan kısa vadeli bir yatırım, acil nakit gereksiniminin söz konusu olmadığı bir işletmede, elde tutularak uzun vadeli bir yatırıma dönüştürülebilir. Aynı şekilde işletme sermayesi ihtiyacı veya başka nedenlerle uzun vadeli bir yatırımın paraya dönüştürülmesine de karar verilebilir.

¹⁴ Çağdaş, Murat; “İştiraklerdeki yatırımların muhasebeleştirilmesi ve Türkiye Uygulaması”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002, s.4.

Diğer yandan, bir hisse senedi yatırımının iştirak olup olmadığı konusunda, çeşitli kriterlerin esas alındığı görülmektedir. Bu kriterlerin başında yatırımın amacı ile oy hakkı ve sermayeye katılma oranı gelmektedir.

Bir yatırımın iştirak sayılabilmesi için öncelikle, uzun vadede elde tutma amacıyla yapılmış olması gerekir. Elden çıkarılma ihtimali yüksek, kısa dönemde atıl fonları değerlendirmek ve değer artışlarından yararlanmak (spekülasyon) amacıyla elde tutulan hisse senetleri iştirak olarak nitelendirilemez. Diğer bir iştirak kriteri olan sermayeye katılma oranı ve oy hakkı konusunda muhasebe literatüründe farklı uygulamalar söz konusudur.

Türk muhasebe uygulamasında, kısa vadeli hisse senedi yatırımları “Dönen Varlıklar” sınıfındaki “Menkul Kıymetler” grubunda; uzun vadeli hisse senedi yatırımları ise, “Duran Varlıklar” sınıfındaki “Mali Duran Varlıklar” grubunda izlenir.¹⁵

1.4. Yatırımcı Kavramı

Yatırımcı, yatırım yapan, denetleyen, onun sahibi olan gerçek ya da tüzel kişidir. Yatırımcıya girişimci de denilir. Bu kişi ortaktır, özsermayenin sahibidir, riski üstlenen kişidir.

Yatırımı yapan tüzel kişi de olsa, bu tüzel kişinin ortakları olan gerçek kişiler önemlidir. Çünkü kararları veren bu gerçek kişilerdir. Bu nedenle, yatırım projesi düzenlenmesi amacına göre değişmekle beraber, projede, yatırımcı olan tüzel kişi ile birlikte, bu tüzel kişinin ortakları olan gerçek kişilere yer vermek ve onları tanıtmak önem taşıyabilir.¹⁶

1.5. Önemli Etki Kavramı

Yatırımcı şirket, yatırım yaptığı bir şirkette %50'den daha az bir paya sahip olabilir ve dolayısıyla tam bir “kontrol” uygulayamayabilir. Ancak hisse senetlerindeki

¹⁵ Çiftçi, Yavuz; “Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması”, <http://www.mu.edu.tradepartmentsiibftmes24kitap1-2.pdf>, (2006)

¹⁶ Güvenli, Oktay; Chambers R., Nurgül ve İme, Mustafa; Yatırım Projelerinin Düzenlenmesi Değerlendirilmesi ve İzlenmesi, MÖDAV, 6. Baskı, İstanbul 1997 s.3.

oy hakkı yatırımcı şirkete, yatırım yapılan şirketin faaliyet ve finansal politikalarının üzerinde “önemli etki” uygulama imkanı verebilir.

IAS 28’de, önemli etkinin varlığının aşağıdaki kriterlerden bir ya da birkaçının var olmasıyla söz konusu olabileceği belirtilmektedir:

- a. Yatırım yapılan şirketin yönetim kurulu veya eşit derecede bir makamında temsil edilme,
- b. Şirket politikalarının saptanmasına katılma,
- c. Yatırımcı ve yatırım yapılan şirket arasında gerçekleştirilen önemli boyutta işlemler,
- d. Yönetici personel alış veriş; veya
- e. Şirketler arasında temel teknik bilginin sağlanması.

Bu kriterlerin kesin hatlarla tespitinin mümkün olmaması durumunda, en az %20 oranında oy gücünü elinde bulunduran şirketin, aksi belirtilmedikçe, yatırım yaptığı şirket üzerinde önemli etkiye sahip olduğu kabul edilir.

Uygulamada, yatırım üzerindeki önemli etkiye karar vermenin zor olduğu durumlar oluşabilmektedir. Buna ilişkin olarak FASB, %20 ve daha fazla oy hakkı veren yatırımlarda, yatırımcının karşılaşılabileceği ve önemli etkiyi uygulayamayacağı bazı durumları örneklemiştir:

a) Yatırım yapılan şirket, yatırımcının kendi hisse senetlerini satın almasına karşı çıkar. Örneğin, yatırımcıya karşı dava açabilir veya hükümetin yetkili birimine şikayet edebilir.

b) Yatırımcı ve yatırım yapılan şirket, yatırımcı şirketin önemli hakkı olması şartıyla bir anlaşma imzalayabilirler. Bu genelde yatırım yapılan şirketin, yatırımcı tarafından tamamen alınmayı istememesi durumunda olur ve dolayısıyla yatırımcı kendi hakkını sınırlamayı kabul eder.

c) Yatırımcının mülkiyet payı “önemli etki”yle sonuçlanmaz. Çünkü yatırım yapılan şirketin mülkiyetinin büyük bir kısmı, yatırımı, yatırımcının istekleri doğrultusunda pek hareket ettirmeyen küçük bir ortak grubu elinde toplanmıştır.

d) Yatırımcı, yatırım yapılan şirketin kamuoyuna açıkladığı mali bilgileri daha ayrıntılı ve fazla olarak talep eder ve bunu sağlamak için uğraşır, fakat bunda başarısız olur.

e) Yatırımcı, yatırım yapılan şirketin yönetim kurulunda temsil hakkı ister ve bunda da başarısız olur.

FASB, bu örnek listenin, sonuçta her durumu kapsamadığını ve karşılaşılabilecek durumları örneklemek için kullanılabileceğini belirtmektedir. Bu örnekler, yatırımcının yatırım yapılan şirket üzerinde önemli etki oluşturup oluşturmadığına karar verileceği zaman, daha çok analize yardımcı olmak üzere ortaya konulmuştur.

Bir işletmeye yapılan uzun vadeli hisse senedi yatırımının, iştirak olup olmadığına ilişkin aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulabilir:

1.5.1. İştirak Kriteri

- Bir işletmenin hisse senetlerini elinde bulundurma,
- İştirak niyetinin sürekli olması,
- Ana şirketin, konsolide raporlamaya dahil olması,

Tereddüt durumunda, “iştirak varsayımı” ndan yararlanılır: %20'nin üzerinde katılım payı (ki bu çürütülebilir bir orandır), bir iştirak olarak varsayılır.

1.5.2. Önemli Etki Kriteri

- Önemli etki uygulandığına dair göstergeler,

“Önemli etki varsayımı”: %20'nin üzerinde bir oy hakkı durumunda, önemli etki olduğu varsayılır.

Doğrudan veya dolaylı olarak %20 ve üzerinde sermaye veya oy hakkını elinde bulduran şirket açısından, yatırım yapılan şirketin “iştirak” olduğu varsayılır. Bu varsayım, karşı kanıtlarla çürütülebilir ve bu kanıtların inandırıcı olması durumunda, yatırım yapılan şirkete ilişkin tekrar değerlendirme yapılması söz konusu olur.

“Önemli etki varsayımı”, önemli etkinin belirlenmesinde başvuru en objektif kriterdir. Buna göre, önemli etki için, iştirakte en az %20'lik bir oy hakkı öngörülür. Ana şirket, önemli etki uygulayamıyorsa, bunu kanıtlamakla yükümlüdür. Bunun için ana şirket ya etki yapma imkanının olmadığını ya da var olan imkanın kullanılmadığını kanıtlamak zorundadır. Eğer önemli etki varsayımı açıkça belliyse, yani %20'lik oy hakkı elde bulunduruluyorsa, önemli etki kanıtlanmaksızın söz konusu yatırım iştirak olarak kabul edilir.

Yüzde 20'den az bir oy hakkı olması durumunda ise, kanıtlama yükümlülüğü tersine döner. Bu durumda, ana şirket gerçekten önemli etki uyguladığını kanıtlamakla yükümlü olur. Örneğin, %15'lik bir oy hakkı olmasına rağmen, geri kalan hisseler dağınık sahipler elinde olduğundan önemli etki uygulanıyor olabilir. Bu durumda da söz konusu yatırım, özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilecektir.

Önemli etki, payların çok dağınık olduğu şirketlerde, %20'nin altında bir payla da kurulabilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, önemli etki uygulanmasının, ana şirketin yatırım konusu şirketin faaliyet ve finansal politikaları üzerinde etki sahibi olması durumunda söz konusu olabileceğidir. Üzerinde önemli etki kurulan şirket ile ana şirket ilişkileri dönemler itibarıyla dikkatli bir şekilde incelenmeli ve yatırımın, üzerinde önemli etki kurulmuş olan bir “iştirak” olup olmadığı denetlenmelidir.

Önemli etki, “çürütülebilir” bir varsayımdır. Zira en az %20 oy hakkına sahip olmak, sadece bu varsayım çürütülmediği sürece yeterli olabilir. Nitekim Almanya'da,

bir anonim şirkette oy hakkı, eğer en azından yönetim kurulu (Vorstand) veya denetim kurulunda (Aufsichtsrat) bir temsilcilik hakkı sağlamıyorsa veya yatırımcı şirket yönetiminin sürekli kullanımını için gerekli bilgiler sağlanamıyorsa, bu durum önemli etki varsayımının çürütüldüğü, diğer bir ifadeyle önemli etki uygulanmadığı anlamına gelir.¹⁷

Bu standartta bir işletmeye yapılan yatırımın, iştirak olarak nitelendirilebilmesi için öngörülen “Önemli etkiye sahip olma” durumunun tanımını yapar. Her zaman geçerli olmamakla birlikte, işletmenin doğrudan ve dolaylı iştirak payı %20’den az ise iştirak üzerinde önemli etkinliğe sahip olmadığı varsayılır.¹⁸

İştirakin, ana ortaklığa (iştirak edene) fon aktarma yeteneğini ciddi biçimde düşüren önemli ve uzun dönemli kısıtlar altında faaliyet göstermesi, hukuki yeniden yapılanma veya iflas süreci içerisinde olması, önemli derecede etkinin ortadan kalktığına bir göstergesi olarak değerlendirilir.¹⁹

Ana şirketin, iştirakin kâr dağıtım politikası üzerindeki etkisi, iştirake ilişkin en önemli göstergelerden biridir. Baetge’ye göre, ana şirket iştirakin kâr dağıtım politikasını etkileyemiyorsa (örneğin, devlet tarafından yabancı bir iştiraktan kâr transferinin kısıtlanması söz konusu ise) özkaynak yönteminin açıklama yeteneği şüpheli hale gelir. Kâr dağıtım politikası üzerindeki etki, iştirake ilişkin tek olmasa bile, gerekli gösterge olmalıdır. Burada, ana şirketin kâr dağıtım politikasını etkilemesi yeterlidir, etkinin çoğunluğunu elinde bulundurması şart değildir. Short-Chesley’e göre de, yatırımcı, yatırım yaptığı şirketin kâr dağıtım politikasını etkileyebiliyorsa, bu durumda önemli etki uyguladığı varsayılmalıdır.

Özkaynak yönteminin kullanım alanının belirlenmesinde, yönetim için gerekli bilgilerin elde edilip edilmediği konusu da dikkate alınmalıdır. Eğer ana şirket yönetiminin ihtiyaç duyduğu bilgiler elde edilemiyorsa, bu durumda önemli etkinin uygulanmadığına karar verilmelidir. Yatırım konusu şirkette azınlık payına sahip olan

¹⁷ Çiftçi, Yavuz; “Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması”,www.mu.edu.tr/trade/department/siibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

¹⁸ Deloitte&Touche Türkiye,”Uluslararası Muhasebe Standartları Cep Kitapçığı”,Mayıs 2001,s.39

¹⁹ www.spk.gov.tr

bir yatırımcı şirkete bilgi verme zorunluluğu olmadığından, özkaynak yönteminin bu tür yatırımlara uygulanması istisnalarla sınırlı kalacaktır.

Nitekim AB Yedinci Yönergesi'nin 33. maddesinin 1. ve 2. fıkralarına ilişkin 20 No.lu Protokol Açıklaması da bu görüşü destekleyici niteliktedir:

“Kurul ve komisyon, 1. maddede belirtilen önemli etki uygulamasına ilişkin varsayımın, 2. maddede belirtilen yöntemlerin uygulanması için gerekli olan bilgilerin elde edilememesi veya katılımdan doğan hakların kullanılmamasıyla çürütülebileceğini saptamıştır.”

Buna göre, sadece gerekli bilgilerin elde edilememesi durumunda değil, ana şirketin “kendi iradesiyle” katılımdan doğan haklarını kullanmaması durumunda da önemli etki uygulanmadığına karar verilmelidir.

Öte yandan, bazı yazarlar, %20 gibi keyfi bir varsayım noktasının saptanmasını yanlış bulmakta ve bütün uzun vadeli hisse senedi yatırımlarını değerlemede, özkaynak yönteminin uygulanması gerektiğini savunmaktadırlar. Dolayısıyla, yöntemin uygulanması için, yatırım yapılan şirketin faaliyet ve finansal politikaları üzerinde önemli etkinin aranmasına gerek yoktur.²⁰

1.6. Denetim Kavramı

Denetim, ekonomik faaliyet ve olaylarla ilgili savların önceden saptanmış ölçütlere uygunluk derecesini araştırmak ve sonuçları ilgi duyanlara bildirmek amacıyla tarafsız kanıt toplayan ve bu kanıtları değerleyen sistematik bir süreçtir.²¹

Denetim Kavramları Komitesince (Auditing Concept Committee) denetimin tanımı, "İktisadi faaliyet ve olaylarla ilgili iddiaların önceden saptanmış ölçütlere uygunluk derecesini araştırmak ve sonuçları ilgi duyanlara bildirmek amacıyla tarafsızca kanıt toplayan ve bu kanıtları değerleyen sistematik bir süreçtir.

²⁰ Çiftçi, Yavuz; “Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması”,www.mu.edu.tr/departments/iibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

²¹ Akgül Ataman, Başak; “Türk Denetim Kurumları” Türkmen Kitabevi,İst.2000,s.1.

Bu tanım her ne kadar genel geçer kabul edilse de 3568 sayılı Kanuna dayanılarak hazırlanan Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğinin 48. maddesinde denetimin muhasebe bilgilerinin ilgili mevzuat ve genel kabul görmüş muhasebe prensiplerine uygun olarak ekonomik olayların gerçek mahiyetinin kayıtlarda yer alıp almadığını tarafsız olarak kanıtları ile araştırarak sonuçlandıran ve onaylanan sistematik çalışma olarak tanımlanmıştır.

Vergi denetimi olarak adlandırılan ve esasları 3568 sayılı Kanunda çizilen denetim, işletmelerde dönem kârının olduğundan düşük gösterilmesinin önlenmesine yöneliktir ve devlet açısından vergi güvenliğinin en önemli aracıdır.²²

Diğer bir bakışla Muhasebe Denetimi “Kuruluşların finansal tablolarının ve bu tabloların dayanağını oluşturan tüm defter ve bilgilerin iç kontrol sisteminin, ehliyetli kişiler tarafından, tarafsız olarak, kanıt toplanarak, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, muhasebe ve denetim standartları ve ilgili mevzuat hükümlerine göre denetlenmesi ve denetlenmesi sonucunda finansal tabloların güvenilirliği konusunda görüş oluşturarak bu görüşlerin denetim raporları aracılığı ile işletme ilgililerine duyurulması sürecidir”.

Denetimin tanımı içerisinde bir çok kavram yer almaktadır.

Bunlar;

Denetim ekonomik faaliyet ve olaylara ait bilgilere uygulanır.

Denetimin konusu ekonomik faaliyetler ve olaylarla ilgili bilgilerdir. Ekonomik faaliyetler ve olaylar ile bunlara ilişkin bilgiler arasındaki bağlantıyı örgütün bilgi sistemi ile muhasebe süreci sağlamaktadır.

Bir denetim çalışmasında denetçinin sorumluluk alanının belirlenmesi esastır. Bu amaçla her denetim çalışmasında, denetimin yapılacağı alan ve denetimin kapsadığı dönemin kesin olarak ortaya konulması gerekmektedir.

²² Zorbay,Gürhan; “Uluslararası Denetim Standartlarının 3568 sayılı Kanunda Görünümü”,Mükellefin Dergisi, Sayı 9, 2004 Eylül.

Denetimin kapsadığı dönem genelde 1 yıldır. Fakat günümüzde, bir aylık, üç aylık, altı aylık dönemler itibariyle denetimler yapılmaktadır. Bazı durumlarda ise birkaç yıl, hatta bir işletmenin tüm faaliyet dönemi denetim konusu yapılabilmektedir.

Denetim önceden saptanmış ölçütlerle karşılaştırma sürecidir.

Önceden saptanmış ölçütler, denetim faaliyeti neticesinde elde edilen bilgilerin karşılaştırılacağı ölçütlerdir. Denetçi belli kalitede ve genel kabul görmüş kriterlere uygun bilgiler toplamalıdır. Kullanılan ölçütler denetimin amacına göre değişmektedir. Örnek olarak, mali tabloların denetiminde kullanılacak ölçüt, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri olacaktır. Vergi denetimi yapıyorsa ölçüt, vergi mevzuatıdır. Denetimin amacı, kayıt işlemlerinin doğruluğunu araştırmak ise birinci unsur, işletme personeline tutulmuş kayıtlardır. Ölçütler ise yetkililerce konulmuş prosedürler, yöntemler ve yasal yükümlülüklerdir.

Denetim kanıt toplama ve değerlendirme sürecidir.

Kanıt, denetlenen bilgilerin önceden saptanmış ölçütlere uygunluk derecesini belirlemede, denetçinin kullandığı, her türlü bilgidir.

Denetim kanıtları, denetlenen işletmenin personelinin veya üçüncü kişilerin yazılı ve sözlü bildirimleri, denetçinin gözlemleri gibi çok çeşitli şekillerde olabilmektedir. Toplanacak kanıtların türleri ve kanıtları değerlemek için kullanılacak kriterler denetimin amacına göre farklı olabilir. Her denetim çalışmasında denetçi belli bir görüşe ulaşabilmek için yeterli sayı ve kalitede kanıt toplamalıdır. Denetçi ayrıca sözkonusu kanıtları toplarken ve değerlendirirken tarafsız olmak zorundadır.

Denetim çalışmaları sonucunda bir rapor düzenlenir.

Denetim raporu denetim sürecinin son evresidir. Denetçi elde ettiği bulguları ve ulaşılmış olduğu görüşü içeren bir rapor düzenler. Genelde yazılı biçimde düzenlenen

denetim raporu, denetimin türüne ve yararlananların niteliğine göre çeşitli biçimlerde olabilmektedir.²³

1.6.1. Denetimin Önemi

İşletmede iç ve dış tehlikelerin tesbit edilmesi ve muhtemel zararın ortadan kaldırılması denetim ile sağlanmaktadır.

İşletmelerin esas amacı varlığı koruma, büyüme ve gelişmeden ibarettir. İşletmeler gerek işletme içinden gerekse işletme dışından gelen tehlikelere karşı karşıyadırlar.

Denetleme yapmakla, denetlenen birim içinde mevcut duruma oranla daha iyiye ve yararlıya ulaşılmaktadır.

Denetim mevcut durumla, genel kabul görmüş ilkelerin karşılaştırılması sürecidir. Bu süreç sayesinde işletmelerin ideal standartlara uyumlaştırılması sağlanmaktadır.

Denetlenen birimler arasında uygulama farklılıklarını gidermek için denetim yapmak yararlıdır.

Denetim sonucunda uygulama farklılıkları saptanırsa, gereken önlemleri almak kolaylaşacaktır.

Denetim neticesinde etkin işletme kararları alınmaktadır.

İşletme ortakları, denetim faaliyetleri neticesinde, denetim sonuçlarına göre işletmenin karlılığı ve buna bağlı olarak işletme için yapılacak yatırımların miktarına ilişkin bir fikre sahip olacaklardır.

Uygulamada gerçekleşen bir takım olumsuzlukları ortaya çıkarmak ancak denetimle gerçekleşecektir.

²³ Akgül Ataman, Başak; A.g.e.s.1

İşletmede ilgili birimin denetimi neticesinde, yanlışlık, kusur, hile ve yolsuzluklar saptanacak ve bunun neticesinde sözkonusu olumsuzluklara önlem almak mümkün olacaktır.

Denetim neticesinde, işletmeyle ilgili üçüncü kişiler, denetim sonuçlarına bakarak işletmenin güvenilirliği ve karlılığı hakkında bir fikre sahip olacaktır.

Denetimin önemini arttıran diğer faktörler ise,

- İşletmenin ortalama büyüklüklerinin artması,
- Devlet müdahalelerinin çoğalması,
- İşletme ile ilgili çıkar gruplarının çoğalmaları ve kuvvetlenmeleri,
- İşletmelerarası rekabetin şiddetlenmesi ve hız kazanması,
- Ekonomide, insan faktörünün önem kazanmasıdır.²⁴

1.6.2. Denetimin Türkiye'deki Gelişimi

Türkiye'de 1987 yılına kadar finansal tabloların hazırlanması ve denetimi, Türk Ticaret Kanunu ve vergi mevzuatı hükümleri çerçevesinde yürütülmüştür. İşletme denetimi genellikle devlet denetimi temelinde gerçekleştirilmiştir.

1970'li yıllarda Türk şirketlerinin dışa açılmalarıyla beraber bağımsız denetçi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Türkiye'de Bağımsız denetim zorunluluğu ilk defa 1987 yılında bankaların denetimi ile gündeme gelmiştir. Bu gelişmeler çerçevesinde T.C. Merkez Bankası 24 Aralık 1987 tarihinde bağımsız denetim kurumlarınca yapılacak banka denetimlerinin esaslarını açıklayan denetim hakkında tebliğ yayınlamıştır.

Sermaye Piyasası Kurulu'da 18 Haziran 1988 tarihinde yayınladığı Seri X, 3 no'lu tebliği ile, sermaye piyasasında yaptırılacak bağımsız denetimlerde, bağımsız denetim kuruluşları ve denetçilere ilişkin genel esaslar belirlemiştir. Aynı tarih Seri X, 4

²⁴ Akgül Ataman, Başak; A.g.e, s.6

no'lu tebliğ ile de denetleme çalışmalarında ve raporlarda uyulması zorunlu ilke ve kurallar belirlenmiştir.

Kuşkusuz bağımsız denetim alanında Türkiye'de en önemli gelişme 13.06.1989 tarihinde yayınlanan 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik , Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik, Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ve onu izleyen yönetmelik ve tebliğlerdir.²⁵

1.6.3. Bağımsız Denetim, Türleri, Raporları ve Teknikleri

1.6.3.1. Bağımsız Denetim

Bağımsız denetim, önceden saptanmış ölçütlerle bilgilerin uygunluk derecesini belirlemek ve sonuçları işletme ilgililerine raporlamak amacıyla kanıt toplama ve değerlendirme faaliyetlerinin tümüdür. Bağımsız denetim bağımsız ve işinin uzmanı bir kişice yapılmalıdır.²⁶

Bağımsız denetim; ortaklıkların ve sermaye piyasası kurumlarının (aracı kurumların, menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının, menkul kıymetler yatırım fonlarının) kamuya açıklanacak veya Sermaye Piyasası Kurulu tarafından istenecek mali tablolarının, genel kabul görmüş muhasebe kavram, ilke ve standartlarına uygunluğu ile bilgilerin doğruluğunun ve gerçeği dürüst bir biçimde yansıtmadığının, denetçiler tarafından denetim ilke ve kurallarına göre, defter, kayıt ve belgeler üzerinden incelenmesini ve tespit edilen sonuçların rapora bağlanmasını ifade eder.²⁷

Türkiye'de sermaye piyasasında bağımsız dış denetimle ilgili ilk yasal düzenleme,SPK tarafından 1987 tarihinde yayınlanmış olan 'Sermaye Piyasasında Bağımsız Dış Denetleme Hakkında Yönetmelik'tir. Sermaye Piyasası Kurulu'nun bu yönetmeliği hazırlama amacı; yönetmeliğin birinci maddesinde de belirtildiği gibi, kamunun aydınlatılmasını sağlayarak sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık

²⁵ Akgül Ataman, Başak; A.g.e, s.5

²⁶ Arens, Elder, Beasley, Auditing and Assurance Services, 9. Baskı, New Jersey, Phipe, Prentice Hall,2003, s.11

²⁷ Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkında Tebliğ Seri: X No:16 Mad.2; www.spk.gov.tr, (19.10.2003)

içinde çalışması, tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunması amacıyla, bağımsız denetlemeye tabi olacaklar ve yardımcı kuruluşlar tarafından düzenlenen mali tablo ve raporların, SPK tarafından tespit edilecek esas ve standartlar dahilinde bağımsız denetleme kuruluşlarınca denetlenmesine dair esasları belirlemektir. SPK daha sonra yayımladığı tebliğlerle Türkiye’de bağımsız dış denetim standartlarını uluslararası standartlara uygun hale getirmiştir.²⁸

SPK yayınladığı yönetmelik ve tebliğlerle Türkiye’de faaliyet gösterecek olan denetim firmalarının, yapılacak denetim çalışmalarının temellerini oluşturarak boyutlarını belirlemiştir.Sermaye Piyasası Kanunu’na göre yapılacak bağımsız dış denetleme hizmeti,denetlenen kuruluşların vergi kanunları yönünden denetlendiği anlamına gelmemektedir.²⁹

Bağımsız dış denetim şirketlerince yapılan denetimlerde,kamuya açıklanacak ya da kurul’a gönderilecek olan mali tabloların,uluslararası muhasebe ilke ve standartlarına uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı incelenmektedir.³⁰

1.6.3.2. Bağımsız Denetim Türleri

SPK’na Göre Bağımsız Denetim Türleri;

Sürekli Denetim: Sürekli denetim, her yıl yapılan ve gerekli tüm denetim tekniklerini kapsayan denetimi ifade eder.

Sınırlı denetim: Sürekli denetim yaptıran ortaklık ve sermaye piyasası kurumlarınca düzenlenmiş ara mali tabloların, sürekli bağımsız denetimi yapan bağımsız denetim kuruluşu tarafından ağırlıklı olarak bilgi toplama ve analitik inceleme teknikleri kullanılarak sürekli denetim programlarına uyumlu bir şekilde denetlenmesidir.

²⁸ Uzay, Şaban; ‘‘İşletmelerde İç Kontrol Sistemini İncelemenin Bağımsız Dış Denetim Karar Sürecindeki Yeri Ve Türkiye’deki Denetim Firmalarına Yönelik Bir Araştırma’’,Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları,No:132,Ankara1999,s. 217.

²⁹ Ataman, Ümit;Hacırüstemoğlu, Rüstem;Bozkurt, Nejat; ‘‘Muhasebe Denetim Uygulamaları’’,Alfa Basım Dağıtım,İstanbul 2001,s.141.

³⁰ Akgül Ataman, Başak; A.g.e, s.32

Özel denetim: Sermaye piyasası araçlarının halka arzı için Kurul'a başvuru sırasında veya birleşme, bölünme, devir ve tasfiye durumunda bulunan ortaklıklar ile aynı durumdaki sermaye piyasası kurumlarınca düzenlenmiş mali tabloların denetlenmesidir. Özel denetimde, denetlenecek mali tabloların bağımsız denetim çalışmasının başladığı ay sonu itibariyle hazırlanmış olması esastır.

1.6.3.3. Bağımsız Denetim Teknikleri

Denetim teknikleri denetim kanıtlarını elde etmede kullanılan çeşitli yöntemlerdir.

Fiziki İnceleme Tekniği (Sayım ve Envanter İncelemesi): İşletmenin bilançosu aracılığıyla varolduğunu iddia ettiği fiziki varlıkların, işletmede gerçekten bulunup bulunmadığını anlamaya yöneliktir. Bu teknik işletmede fiziki olarak var olan kanıtlara uygulanabilmektedir.

Doğrulama Tekniği: Denetçinin denetime tabi tuttuğu işletmeye ilişkin olarak işletme dışındaki kişi ve kuruluşların yazılı bilgisine doğrudan başvurması tekniğidir. Bu tekniğin uygulama sahası bulunduğu konular: bankalardaki hesaplar, alacak senetleri, alacak hesapları vb. konulardır.³¹

Belgelerin İncelenmesi Tekniği: Müşteri işletme faaliyeti ve mali tablolar ile ilgili her türlü belge içeriğinin ve kayıtlara uygunluğunun ayrıntılı incelenmesi belge inceleme tekniği olarak adlandırılır.³²

Kayıt Sürecinin İncelenmesi Tekniği: İşletme dosyalarında bulunan belgelerin örnekleme yoluyla seçilerek ilgili kayıtlarının başlangıcından sonuna kadar adım adım izlenmesi tekniğidir.

Yeniden Hesaplama Tekniği: İşletmenin muhasebe sisteminde yer alan çeşitli hesaplamaların denetçi tarafından tekrar yapılmasıdır. (kıdem tazminatı, birim maliyetler vb. yeniden hesaplanır.)³³

³¹ Aksoy, Tamer; Tüm Yönleriyle Denetim, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002, s.208

³² Aksoy, Tamer; A.g.e, s.212

Gözlem Tekniği: Denetçinin denetim süresi boyunca,işletme faaliyetlerini veya bu faaliyetler zinciri içindeki münferit işleri ve iş akımlarını gözleyip izlemesi gözlem tekniği olarak adlandırılır.³⁴

Kasa ve Stok grubuna İlişkin hesaplarda iç kontrol sisteminin işleyişine ilişkin değerlendirme yapmada başvurulabilecek bir tekniktir.³⁵

Derinlemesine Araştırma Tekniği: Bu teknik yardımıyla bir kaydın,bir hesabın veya bir tablonun ayrıntılı olarak derinliğine araştırılması amaçlanır. Önemli aktif hesapların alacak vermesi,Ortaklar cari hesabının olağandan yüksek tutarda olması durumlarında kullanılır.

Soruşturma Tekniği: Çeşitli konularda işletme çalışanlarına soru sorulması tekniğidir.Bu tekniğin kullanımıyla elde edilen yanıtlar yazılı olabileceği gibi sözlü de olabilir.Güvenilirlik açısından yazılı yanıt alma yolu seçilir.³⁶ Denetim sürecinin her aşamasında uygulanabilir.

İlgili Hesaplar Arasında İlişki Kurma Tekniği: Denetçi işletmenin birbiriyle ilişkili hesaplarını karşılıklı inceleyerek,ilgili hesaplar arasında uygunluk olup olmadığı araştırmalıdır.³⁷ Örneğin banka kredilerinden hareketle faiz giderlerinin düzeyi ve doğruluğu incelenir.³⁸

Analitik İnceleme Tekniği: İşletmenin kayıtlarında yer alan veriler ile çeşitli finansal veya finansal olmayan veriler arasında anlamlı ilişkiler kurularak,beklentilerin gerçekleşip gerçekleşmediğine bakma işlemi olarak tanımlanır.Bu denetim tekniği denetimin planlanması,denetim ve denetlemenin tamamlanması aşamalarında yararlanılabilecek bir tekniktir.³⁹

³³Ataman, Ümit , Rüstem Hacırüstemoğlu ve Nejat Bozkurt, Muhasebe Denetimi Uygulamaları,İstanbul:Alfa Basım Yayım,2001,s.47

³⁴Aksoy,Tamer; A.g.e,s.207

³⁵Yavaşoğlu, Mustafa; Sermaye Piyasası Mevzuatında Bağımsız Denetim Yorum Uygulama ve Açıklamalar,Birinci Baskı,Seçkin Yayıncılık,Ankara,2001,s.96

³⁶ Ataman, Ümit ,Rüstem Hacırüstemoğlu ve Nejat Bozkurt, A.g.e, s.49

³⁷ Aksoy,Tamer; A.g.e,s.216

³⁸ Ataman, Ümit ,Rüstem Hacırüstemoğlu ve Nejat Bozkurt, A.g.e, s.50

³⁹ Yavaşoğlu,Mustafa; A.g.e,s.95

Sınırlı denetim çalışmalarında genellikle soruşturma ve analitik inceleme tekniklerinin kullanılması esastır.⁴⁰

1.6.3.4. Bağımsız Denetim Raporları

Denetim sonuçlarını raporlama, denetim sürecinin son aşamasıdır. Denetim raporu, denetçinin neyi denetlediğini ve hangi sonuçlara ulaştığını açıklar. Mali tabloları kullananların, denetçinin çalışmasıyla ilgili olarak gördükleri tek belge denetim raporudur. Bu nedenle kamuoyunda bu rapora göre denetçinin uzmanlığına ilişkin bir görüş oluşur. Bu bakımdan, denetçi son derece dikkatli ve özenli bir biçimde raporunu hazırlamalıdır.⁴¹

Denetçi, ulaştığı görüşünü dört farklı şekilde bildirir; Denetçi raporunda olumlu, olumsuz, şartlı görüş bildirir veya görüş bildirmekten kaçınır. “Olumlu Rapor”, müşterinin mali durum ve faaliyet sonuçlarının gerçeği yansıttığı anlamındadır. “Olumsuz rapor” ise bunun aksini ifade eder. Bir bütün olarak mali tabloların güvenilirliğini bozmayacak aykırılıkların var olması halinde “Şartlı Rapor” düzenlenir. Denetçinin ve müşterinin iradesi dışında oluşan, çalışma alanını sınırlayan önemli bir hususun var olması nedeniyle mali tablolara ilişkin bilgi ve belgelerin elde edilememesi halinde, “olumlu”, “olumsuz” veya “şartlı” görüşlerden birine ulaşılamıyor ise görüş bildirmekten kaçınılır.

Bağımsız denetim raporunun açıklama bölümünde;

a) Olumlu görüş içeren raporda, bu görüşü etkilemeyen, ancak ilgililerin dikkatine sunulması gerekli görülen hususlara, (Önceki yıl mali tablolarının denetlenmemiş olması, aralarında ortalık ilişkisi bulunan holding veya grup şirketleriyle veya ortaklarla yapılan önemli işlemler gibi),

b) Olumsuz görüş içeren raporda, olumsuz görüşe yol açan nedenler ile bunların mali tablolar üzerindeki etkilerine,

c) Şartlı görüş içeren raporda, görüşün dayanağını oluşturan aykırılıklara,

⁴⁰ Bozkurt, Nejat; Muhasebe Denetimi, 3. Baskı, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2000, s.83

⁴¹ Kepekçi, Celal; “Bağımsız Denetim”, Siyasal Kitabevi, Ankara 2000, s.195.

d)Görüş bildirmekten kaçınma halinde, kaçınmaya yol açan nedenlere, yer verilmesi şarttır.⁴²

2. İŞTİRAKLER İLE İLGİLİ ULUSLARARASI VE TÜRKİYE'DEKİ MEVZUATIN KAPSAMI

Bu çalışmanın konusu, Türkiye uygulamasındaki “iştirak” kavramı ile uluslararası muhasebe uygulamalarındaki iştirak kavramının karşılaştırılması ve uluslararası muhasebe uygulamalarıyla uyum sürecinde muhasebe literatürümüze girecek “önemli etki (significant influence)” kavramını incelemektir.

2.1. Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı

1950 yılında yapılan vergi reformuyla çıkarılan Vergi Usul Kanunu (VUK), Türkiye’de muhasebe uygulamalarına temel oluşturmuş ve günümüzde de bu yönlendirici etkisini sürdürmektedir. Bu düzenlemeyi takip eden Türk Ticaret Kanunu (TTK), İktisadi Devlet Teşekkülleri Yeniden Düzenleme Komisyonu’nun Tekdüzen Muhasebe Sistemi, Bankalar Kanunu ve Bankalar Tekdüzen Hesap Planı, SPK Tebliğleri, Maliye Bakanlığı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğleri (MSUGT) ve Tekdüzen Hesap Planı (THP), önce Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) tarafından ve günümüzde TMSK tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartları (TMS), Türkiye’de muhasebe uygulamalarını yönlendiren başlıca yazılı hukuk normlarıdır.

Türk uygulamasına bakıldığında iştiraklerin genel olarak, uzun vadeli amaçlarla yapılmış ve; “en az %10 ile en fazla %50 oranında sermaye payı veya oy hakkı ve yönetime katılma hakkının olduğu” hisse senedi yatırımları olarak tanımlandığı görülmektedir. Uluslararası uygulamalarda ise, bağlı ortaklık niteliğindeki hariç, uzun vadeli hisse senedi yatırımları, uygulanacak muhasebeleştirme yöntemleri açısından genel olarak; “önemli etkinin olduğu yatırımlar” ve “önemli etkinin olmadığı yatırımlar” biçiminde sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırmaya göre, “bir şirketin uzun vadeli yatırım amaçlı satın aldığı ve faaliyet ve

⁴² Bükükbalkan, Uğur, “Günümüzde Muhasebe Ve Denetim Mesleği”,Hürses Dergisi,15.06.2001.

finansal politikalarının belirlenmesinde önemli etkiye imkan veren oy gücüne sahip olduğu şirket”, “iştirak (veya ilgili şirket-associated company)” olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıdaki düzenlemelerden TTK, MSUGT, Sermaye Piyasası Mevzuatı, Bankacılık Mevzuatı ve Türkiye Muhasebe Standartları ele alınarak, iştiraklere ilişkin hükümler incelenecektir.

2.1.1. Türk Ticaret Kanunu’na Göre İştirakler

1957 yılında yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu’nun (TTK) ticaret şirketleri hakkındaki hükümleri, ortakların ve alacaklıların haklarının korunması üzerinde özellikle durmuştur.

İştirak kavramı TTK’da, tanımlanmış değildir. Ancak ülkemizde iştirakler konusunda %10’luk alt sınırın esas alınmasının, TTK’nın anonim şirketlerdeki “azınlık hakları”na ilişkin hükümlerinden kaynaklandığı söylenebilir. Zira TTK’nın 341/1, 348, 356, 366, 367, 377. maddelerinde bu konuya ilişkin hükümlere yer verilmiş ve şirket esas sermayesinin en az %10’luk payına sahip tek bir ortak veya bir araya gelerek bu pay oranını oluşturan birden fazla ortağın, “azınlık hakkı”nı kullanabilmelerine imkan tanınmıştır. Bu hak, yönetim kurulunu denetleme, hukuki sorumluluğu halinde dava açma, genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırma, bilançonun görüşülmesini erteleme vb. gibi hak ve yetkileri kapsamaktadır.

TTK, iştiraklerin değerlemesine ilişkin de açık bir hüküm içermemektedir. Menkul kıymetlerin değerlemesiyle ilgili olarak, TTK’da iki ayrı değerlendirme ölçütüne yer verildiği görülmektedir. Bunlar borsa rayiç değeri ve maliyet değeri ölçütleridir. TTK’nın 462. maddesinde, kıymetli evrakların değerlemesi konusu ele alınmaktadır. Buna göre, borsa rayici olan kıymetli evraklar, en çok bilanço gününden 1 ay öncesine ait süre içindeki “ortalama rayiç”leriyle bilançoya geçirilebilir. Borsa rayici olmayan kıymetli evraklar, faiz, temettü gibi gelirler ve kıymetlerindeki herhangi bir azalma dikkate alınmak suretiyle ve “maliyet değerini” geçmemek üzere raporlanır.

Yukarıdaki değerlendirme ölçütleri dikkate alındığında TTK'ya göre, borsada rayici olmayan hisse senetleri en çok maliyet bedeli üzerinden değerlendirilecek ve herhangi bir değer artışı olursa bu dikkate alınmayıp, değer azalışları için karşılık ayrılacaktır. Borsada rayici olan hisse senetleri ise, en çok değerlendirme gününden önceki bir aylık ortalama değer üzerinden değerlendirilebilecektir. Bu hükümlerle, TTK, varlıkların değerlemesinde esas aldığı maliyet değeri ilkesine bir istisna getirerek, değer artışlarının bilanço'ya yansıtılmasına imkan tanımıştır.

2.1.2. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine Göre İştirakler

Maliye Bakanlığı tarafından VUK'un 175. ve mükerrer 257. maddelerinin verdiği yetkiye dayanılarak, 1.1.1994 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe konulan 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT), ülke çapında bilanço esasına göre defter tutan bütün gerçek ve tüzel kişileri kapsamaktadır.

Uygulamada Tekdüzen Muhasebe Sistemi olarak da adlandırılan bu düzenlemede, iştirak kriteri olarak, sermaye payı yerine, sahip olunan oy hakkı veya yönetime katılma hakkı esas alınmış ve "İştirak edilen ortaklıklarda iştirak ilişkisinden bahsedebilmek için sermaye payı dikkate alınmaksızın sahip olunan oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az %10 oranında bulunması" gerektiği belirtilmiştir.

Söz konusu düzenlemede, değerlemeye ilişkin ilke ve standartlar getirilmemiş ve değerlendirme konusunda VUK hükümlerine atıf yapılmıştır. Dolayısıyla iştirakler, diğer menkul kıymetlerde olduğu gibi, "alış bedeli" üzerinden değerlendirilecektir.

Hisse senetlerinin değerinde alış bedeline göre %10 ve daha fazla oranda bir değer düşüklüğü olması durumunda, bunun için "ihtiyatlılık ilkesi" gereğince karşılık ayrılmaktadır. Öte yandan hisse senetlerinin değerinde meydana gelen artışlar, gerçekleşmemiş artışlar olduğundan, dönem kâr/zararıyla ilişkilendirilmemekte, ancak satıldıklarında gerçekleşen kâr veya zarar dikkate alınmaktadır.⁴³

⁴³ Çiftçi, Yavuz; "Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslararası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması", www.mu.edu.tr/department/iibftmes24kitap1-2.pdf, (2006)

2.1.2.1 Tekdüzen Hesap Planı Açısından İştirakler

Tekdüzen hesap planında İştirakler , “242- İŞTİRAKLER “ hesabında izlenmektedir. Bu hesabın açıklamasında ise iştirakler tanımlanmıştır.

“ İşletmenin, doğrudan veya dolaylı olarak diğer şirketlerin yönetimine ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılmak üzere edindiği hisse senetleri veya ortaklık paylarının izlendiği hesaptır. İştirakler hesabı, bir ortaklıktaki en fazla % 50 oranında olan sermaye payları veya oy haklarının izlenmesinde kullanılır.

İştirak edilen ortaklıklarda iştirak ilişkisinden bahsedebilmek için sermaye payı dikkate alınmaksızın sahip olunan oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az % 10 oranında bulunması gerekir.”

Tekdüzen Hesap Planı’na göre İştirakler, bilançoda Duran Varlıklar sınıfının altında Mali Duran Varlıklar grubunda raporlanmaktadır.

İşletmenin , iştirakleri bünyesinde yapılan yeniden değerlendirme dolayısıyla oluşan değer artışlarının esas sermayeye eklenmesi sonucunda, işletmeye bedelsiz olarak verilen hisse senetleri ve payları ise öncelikle “242- İŞTİRAKLER” hesabına ilave edilerek borcuna ve “523-İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI” hesabının alacağına kayıt edilmek suretiyle bilançoda Öz Kaynaklar sınıfında Sermaye Yedekleri grubunda raporlanmaktadır.

Tekdüzen Muhasebe Sistemi’nde değerlendirme ile ilgili hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle Vergi Usul Kanunu hükümleri esas alınmak suretiyle iştirakler, alış bedeli ile kayıtlarda izlenecek ve değerlendirilecektir.

İştirak paylarının borsa veya piyasa değerinde sürekli ya da önemli ölçüde meydana gelen azalmaları için ayrılması kararlaştırılan değer azalma karşılıkları tutarı Tekdüzen Hesap Planı’na göre; “654-KARŞILIK GİDERLERİ “ Hesabına gider kaydı suretiyle “244- İŞTİRAKLER SERMAYE PAYLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-) ” Hesabının alacağına kayıt edilerek izlenmektedir.

Tekdüzen Muhasebe Sistemi' ne uygun olarak düzenlenen bilançonun dipnotlarında yer alan 16. dipnot, iştirak ve bağıli ortaklıklara ilişkindir. Bu dipnot da, işletmenin sermayesinin % 10 ve daha fazlasına sahip olunan iştirakler ile müessese ve bağıli ortaklıkların; Adı , Pay Oranı, Toplam Sermayesi ve Son Dönem Karı' na yönelik ek bilgiler raporlanmaktadır.⁴⁴

2.1.3. Bankacılık Mevzuatı'na Göre İştirakler

4389 Sayılı Bankalar Kanunu ile, bankaların faaliyetlerine ilişkin işlemlerini düzenlemek üzere Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) kurulmuştur. BDDK, Kanun'la kendisine verilen yetkiye dayanarak, bankacılık alanında çeşitli düzenlemeler yapmaktadır. Bu düzenlemelerde uluslararası muhasebe standartları ve AB düzenlemelerine uyumun göz önünde tutulduğu söylenebilir.

Kurul'un, Türkiye'de faaliyet gösteren bütün bankaların muhasebe sistemine ilişkin yayımladığı Tebliğ'lerden biri, "Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ"dir. Söz konusu Tebliğ'de iştirakler aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

"(...) Bankaların, sermaye veya yönetim kontrolü bulunmamakla birlikte, üzerlerinde önemli etkinliğe sahip oldukları ortaklıklarındaki sermaye payları (...) bu hesap hisse alış bedeli ile tutulur, ayrıca nazım hesaplarda hisse senetleri nominal değerleri ile izlenir."

Kurul tarafından, muhasebe standartlarını oluşturmak üzere, "Muhasebe Uygulama Yönetmeliği" kapsamında, bankacılık sektörüne yönelik uluslararası muhasebe standartlarını, esas alan 18 adet standart yayınlanmıştır. Bunlardan 15 Sayılı Tebliğ, iştiraklerdeki yatırımların muhasebeleştirilmesine ilişkin hükümleri de içermektedir.

Söz konusu Tebliğ'de, iştirak *"ana ortaklık bankanın sermayesine katıldığı, sermaye veya yönetim kontrolü bulunmamakla birlikte üzerinde önemli etkinliğe sahip olduğu..."* ortaklık olarak tanımlanmaktadır. Tebliğ'in 10-14. maddeleri arasında önemli etkinliğin tanımı ve özkaynak yönteminin uygulama biçimine yer verilmektedir.

⁴⁴ Ayboğa,Hanifi; A.g.e.

Buna göre, “önemli etkinlik iştirak edilen ortaklığın finansal ve yönetsel politikalarının oluşturulmasına katılma gücünü ifade eder. Ana ortaklık banka iştirak edilen **ortaklıkta yüzde on veya daha fazla oy hakkına sahipse**, aksi ispat edilmediği sürece, grubun o iştirakte önemli etkinliğe sahip olduğu kabul edilir...” .

Tebliğ’deki önemli etkinlik tanımında dikkati çeken nokta, BDDK’nın, %10 oranını benimsemesi ve dolayısıyla uluslararası uygulamalardaki genel kabul görmüş tanımdan ayrılmış olmasıdır.⁴⁵

2.1.3.1. Bankalar Tekdüzen Hesap Planı Açısından İştirakler

Türkiye Bankalar Birliği tarafından hazırlanan Bankalar Tekdüzen Hesap Planı’nda iştirakler tanımlanmıştır. Bu tanıma göre;

“ İştirakler , bankanın doğrudan veya dolaylı olarak sermayesinde veya oy hakkında en az % 10 ile en fazla % 50 oranları arasında paya veya bu oranlar arasında yönetime katılma hakkına sahip olduğu ortaklıkları temsil eder.

Bankanın doğrudan veya dolaylı olarak sermayesinde veya oy hakkında en az % 10 ile en fazla % 50 oranları arasında paya veya bu oranlar arasında yönetime katılma hakkına sahip olduğu ortaklıklardaki sermaye payları veya bu ortaklıkların hisse senetleri Tekdüzen Hesap Planı’nda yer alan aktif nitelikli 240-İŞTİRAKLER-TÜRK PARASI, 241-İŞTİRAKLER-YABANCI PARA Hesabında izlenir.”

Genel müdürlükte hareket gören bu hesap hisse alış bedeli ile tutulur, ayrıca nazım hesaplarda hisse senetleri nominal değerleri ile izlenir. Bedelsiz alınan hisse senetleri ile yeniden değerlendirme artışları bu hesaba kayıt edilir.

İştiraklerdeki değer azalma tutarları da , 246-İŞTİRAKLER, BAĞLI ORTAKLIKLAR VE BAĞLI MENKUL DEĞERLER DEĞER AZALMA KARŞILĞI(-)T.P. , 247-İŞTİRAKLER, BAĞLI ORTAKLIKLAR VE BAĞLI MENKUL DEĞERLER DEĞER AZALMA KARŞILĞI(-) Y. P. Hesaplarında izlenmektedir.

⁴⁵ Çiftçi, Yavuz; “Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması”,www.mu.edu.tradepartmentsiibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

Bankalar Tekdüzen Hesap Planı'na göre, “ Bağlı ortaklıklar, iştirakler ile teminata verilenler hariç bağlı menkul kıymetler hesapları arasında izlenen hisse senetlerinden borsaya kote edilmiş olanlar elde etme maliyeti , borsa değeri veya özsermaye (Equity) yöntemi ile değerlendirilebilir. Bu hisse senetlerinden borsaya kote edilmemiş olanlar ise elde etme maliyeti veya özsermaye yöntemi ile değerlendirilebilir.”

İştirakler, bağlı ortaklıklar ve bağlı menkul kıymet niteliğine sahip hisse senetlerinin (teminata verilenler hariç) aktifleştirilmesinden sonra ortaya çıkan ve bu varlıkların iktisabında kullanılan kredilerden kaynaklanan kur farkları elde etme maliyetine ilave edilebilir. Bu durumda izlenen muhasebe politikası ve maliyete ilave edilen kur farkları tutarı mali tablo dipnotlarında açıklanır.

Genelde değerlemenin, menkul kıymet türleri ve iştirakler, bağlı ortaklıklar ve bağlı menkul kıymetlerin her biri için ayrı ayrı yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Tekdüzen Hesap Plan'ında bankalara iştiraklerin değerlemesinde çeşitli alternatif yöntemler sunulmuştur.⁴⁶

2.1.4. Türkiye Muhasebe Standartları'na Göre İştirakler

Ülkemizde muhasebe ve denetim alanındaki karmasaya son vermek ve uluslararası muhasebe standartlarıyla uyumlu ulusal standartlar oluşturmak amacıyla, 9 Şubat 1994 tarihinde Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) tarafından Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) kurulmuştur.

Standartların hazırlanması amacıyla TMUDESK, tarafından komiteler kurulmuş ve yapılan çalışmalar sonucu Türkiye Muhasebe Standardı (TMS) yayımlanmıştır. Ancak bu standartlar, kanunla desteklenmediği ve dolayısıyla yaptırım gücü olmadığından tavsiye niteliğinde kalmıştır.

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na 15.12.1999 tarih ve 4487 sayılı Kanun'la eklenen Ek-1'inci madde ile, ulusal muhasebe standartlarını oluşturma

⁴⁶ Ayboğa,Hanifi; A.g.e.

konusunda yetkili olmak üzere **Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu** (TMSK) kurulmuş ve 07.03.2002 tarihinde ilk toplantısını yaparak faaliyete geçmiştir. Kurul'un teşkilatlanması tamamlanana kadar sekretarya hizmetleri, Başbakanlığın 16.10.2001 tarih ve 2001/49 sayılı Genelgesi uyarınca SPK tarafından yerine getirilecektir.

TMSK, standart oluşturma sürecine hız kazandırmak amacıyla, öncelikle TMSK, SPK ve BDDK'nın yayımlanmış olduğu standartlardan 17'sini **birinci taslak metin** olarak kamuoyunun görüşlerine açmıştır.⁴⁷ Bu yolla tüm muhasebe ilgi gruplarının standart oluşturma sürecine katılım mümkün olacak, gerekli değişiklikler yapılan standartlar “ genel kabul görmüş ” niteliğine kavuşacaktır.⁴⁸

2000'li yıllara kadar dünyada, ülkelerin ulusal muhasebe standartlarını uluslararası muhasebe standartlarına “uyumlaştırma (harmonization)” amacına yönelik çalışmalar söz konusu olmuştur. Günümüzde geçerli olan eğilim olan (yakınsama-convergence) ise, dünya çapında uygulanabilecek tek bir muhasebe standartları seti oluşturulabilmesi için, ilgili kuruluşların birlikte çalışmalarını ifade etmektedir. AB, IOSCO ve FASB'in IASB'la birlikte yaptığı çalışmalar, bu eğilimin en açık göstergeleridir.

TMSK da bu gelişmelere paralel olarak, uluslararası muhasebe standartlarının “set olarak” uygulamaya konulması konusunda ilke kararı almıştır. Bu amaçla IASB ile işbirliği halinde hazırlanan uluslararası muhasebe standartlarının Türkçe çevirilerini, **ikinci taslak metin** olarak 2004 yılı sonunda, Kurul'un web sayfasında kamuoyunun görüşlerine sunmuştur.⁴⁹

Bu arada Sermaye Piyasası Kanunu ek madde 1 ile oluşturulan Türkiye Muhasebe Standartları Kuruluna, ülkedeki mevzuat karmaşasına son vermek amacıyla Muhasebe Standartları yayımlama yetkisi verilmiştir. TMSK, bu yetkisini kullanırken çağdaş dünya uygulamalarına entegre olabilmek ve AB mevzuatıyla da uyum sağlamak

⁴⁷ Çiftçi, Yavuz; “Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması”,www.mu.edu.tradepartmentsiibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

⁴⁸ Gücenme,Ümit; “ Ülkemizdeki Muhasebe Uygulamalarının Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyumu”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Temmuz 2003, s.28

⁴⁹ Çiftçi, Yavuz; “Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması”,www.mu.edu.tradepartmentsiibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

amacıyla stratejisini, Uluslararası Muhasebe Standartlarını (yeni adıyla Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını) benimseme kararını almıştır. Yayımlanacak standartlara tüm kesimlerin uymalarını zorunlu hale getirmek için bir yandan temel yasa olan T.Ticaret Kanunu değişiklik tasarısında amir hükümlere yer verilirken (TTK Tasarısı md.88), diğer yandan yeni Bankalar Kanununa da Türkiye Muhasebe Standartlarına uyum ile ilgili hükümler konmuştur.⁵⁰

IAS-28'in çevirisi "İştiraklerdeki Yatırımlar" başlığıyla ikinci taslak metinler arasında yer almaktadır. Standart taslağının 2. maddesine göre, iştirakler "*İştirak edenin (investor), bir adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan (unincorporated) bir işletme de dahil olmak üzere, iş ortaklığı hissesi ya da bir bağlı şirket niteliğinde olmayan, ancak üzerinde önemli etkisinin (significant influence) bulunduğu işletmeleri*"; önemli etki ise, "*Yatırım yapılanın finansal ve işletme politikalarının kararlaştırılması sürecine katılma gücünün bulunmasını, ancak bu politikaları tek başına ya da bir başka taraf ile ortak kontrol etme gücünün bulunmamasını*" ifade etmektedir.

Önemli etkinin kapsamı Taslağın 6. maddesinde şöyle belirtilmektedir: "*Aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece, bir yatırımcının doğrudan ya da dolaylı olarak (örneğin; bağlı şirketleri vasıtasıyla) yatırım yapılanın oy hakkının % 20 ya da daha fazlasını elinde tutması durumunda, söz konusu yatırımcının önemli etkisi bulunduğu kabul edilir. Diğer taraftan, yatırımcının doğrudan ya da dolaylı olarak (örneğin; bağlı şirketleri vasıtasıyla) yatırım yapılanın oy hakkının % 20'sinden daha azını elinde bulundurması durumunda ise, aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece söz konusu yatırımcının önemli etkisi bulunmadığı kabul edilir.*"

Taslakta yapılan iştirak ve önemli etki tanımları, uluslararası muhasebe standartlarıyla uyumludur.⁵¹

Ülkemizde İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması ile ilgili olarak yapılan başlıca düzenlemeler Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun yayınladığı

⁵⁰ Üstünel, Bülent; "Türkiye Muhasebe Standartlarının Uygulanma Süreci", Mükellefin Dergisi, Sayı3, Mart 2006

⁵¹ Çiftçi, Yavuz; "Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamadaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması", www.mu.edu.tr/department/iibftmes24kitap1-2.pdf, (2006)

standartlarda yer almaktadır.⁵² “İştiraklerdeki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı” (TMS-28) hakkında Tebliğ 27.12.2005 tarihinde 26036 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Bu Tebliğ hükümlerini Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu yürütür.⁵³

2.1.4.1. Türkiye Muhasebe Standardı – 28 İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi

Amaç

Madde 1. Bu Standart, iştiraklerdeki yatırımların muhasebeleştirilmesinde uygulanır.

Ancak;

a) Risk sermayesi (girişim sermayesi) kuruluşları,

b) Yatırım fonları, ve yatırım amaçlı sigorta fonlarını kapsayan benzer

işletmeler tarafından elde bulundurulan ve "TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme" Standardı uyarınca muhasebeleştirilerek, ilk muhasebeleştirmeyi takiben gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilip kar veya zararla ilişkilendirilen veya alım-satım amaçlı elde bulundurulan iştirak yatırımları bu Standart kapsamında değildir.

Bu standardın amacı, işletmelerin iştiraklerine ilişkin yatırımların muhasebeleştirilme esaslarını ve yöntemlerini belirlemektir.⁵⁴

Tanımlar

Madde 2. Bu Standartta geçen terimlerin anlamları aşağıdaki gibidir;

⁵² Türel,Aslı – Şenyiğit,Yiğit Bora; “ İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanmasında Örneklerle Öz Kaynak Yöntemi”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 73, Ekim-Kasım-Aralık 2005,s.203.

⁵³ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, “İştiraklerdeki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı”(TMS-28) Hakkında Tebliğ, Resmi Gazete, 27.12.2005, Sayı:26036

⁵⁴ Yalkın Koç,Yüksel; “ Türkiye Muhasebe Standardı -6 İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi ”,Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu IV,İzmir Serbest Mali Müşavirler Odası Bildiri Metni,İzmir 1999

İştirak: Yatırımcı işletmenin, adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan işletmeler de dahil olmak üzere, iş ortaklığı veya bağlı ortaklık niteliğinde olmayan, ancak üzerinde önemli etkisinin bulunduğu işletmelerdir.

Konsolide finansal tablolar: Bir grubun, tek bir iktisadi işletmenin finansal tabloları gibi sunulan finansal tablolarıdır.

Kontrol: Faaliyetlerinden fayda sağlamak amacıyla bir işletmenin faaliyet ve finansal politikalarını yönetme gücünü ifade eder.

Özkaynak yöntemi: İştirakteki yatırımın başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilerek, sonrasında bu tutarın yatırım yapılan iştirakin net varlıklarında yatırımcı işletmenin payına düşen kısmı yansıtacak şekilde düzeltildiği ve böylece yatırımcı işletmenin kar veya zararının yatırım yapılan işletmenin kar veya zararından kendisine düşen payı kapsadığı muhasebeleştirme yöntemidir.

Müşterek kontrol: Bir ekonomik faaliyet üzerindeki kontrolün sözleşmeye dayalı olarak paylaşılmasıdır. Bu kontrolün, sadece ekonomik faaliyetle ilgili stratejik finansal ve faaliyetle ilgili kararların, kontrolü paylaşan tarafların (ortak girişimciler) oy birliği ile mutabakatını gerektirdiği durumlarda varolduğu kabul edilir.

Bireysel finansal tablolar: Bir ana ortaklık, bir iştirakte yatırımcı veya müştereken kontrol edilen bir işletmede ortak girişimci tarafından hazırlanan ve yatırımların, yatırım yapılan işletmenin net varlıkları ve raporlanan faaliyet sonuçları yerine, doğrudan özkaynak payı esas alınarak hesaplandığı finansal tablolardır.

Önemli etki: Yatırım yapılan işletmenin finansal ve faaliyetle ilgili politikaların belirlenmesi kararlarına katılma gücü olup bu politikaları tek başına ya da bir başka taraf ile ortak kontrol etme gücünü ifade etmemektedir.

Bağlı ortaklık: İşletmenin, adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan işletmeler de dahil olmak üzere, (ana ortaklık olarak bilinen) başka bir işletme tarafından kontrol edilen işletmelerdir.

Madde 3. Özkaynak Yöntemi bireysel finansal tablolara ve bir bağlı ortaklığı, iştiraki ya da bir iş ortaklığında girişimci payı bulunmayan bir işletmenin finansal tablolarına uygulanmaz.

Madde 4. Bireysel finansal tablolar; iştiraklerdeki yatırımların özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirildiği ve iş ortaklıklarındaki girişimci paylarının ise oransal olarak konsolidasyona dahil edildiği konsolide finansal tablolara ek olarak hazırlanan finansal tablolardır. Bireysel finansal tabloların konsolide finansal tabloların ekinde ya da konsolide finansal tablolarla birlikte sunulması ihtiyaridir.

Madde 5. "TMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar" Standardının 10 uncu paragrafı uyarınca konsolidasyondan, "TMS 31 İş Ortaklıklarındaki Paylar" Standardının 2 nci paragrafı uyarınca oransal konsolidasyon yöntemini uygulamaktan veya bu Standardın 13 (c) paragrafı uyarınca özkaynak yöntemini uygulamaktan muaf tutulan işletmeler, kendi finansal tabloları olarak, yalnızca bireysel finansal tablolarını sunabilir.

Standardın İçeriği

Önemli etki

Madde 6. Bir yatırımcının doğrudan ya da dolaylı olarak (örneğin bağlı ortaklıkları vasıtasıyla) yatırım yapılan işletmenin oy hakkının % 20 ya da daha fazlasını elinde tutması durumunda, aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece, söz konusu yatırımcının önemli etkisi bulunduğu kabul edilir. Diğer yandan, yatırımcının doğrudan ya da dolaylı olarak (örneğin bağlı ortaklıkları vasıtasıyla) yatırım yapılan işletmenin oy hakkının % 20'sinden daha azını elinde bulundurması durumunda ise; böyle bir etkinin bulunduğu açıkça ortaya konulmadığı sürece, söz konusu yatırımcının önemli etkisi bulunmadığı kabul edilir. Yatırım yapılan bir işletmeye başka bir yatırımcı tarafından önemli tutarda veya mutlak çoğunlukla sahip olunması, yatırımcı işletmenin önemli etkiye sahip olmasına engel teşkil etmez.⁵⁵

⁵⁵ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, "İştiraklerdeki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı"(TMS-28) Hakkında Tebliğ, Resmi Gazete, 27.12.2005, Sayı:26036

Madde 7. Aşağıdaki hususların bir ya da birden fazlasının varlığı halinde bir yatırımcı işletmenin "önemli etkisinin" bulunduğu kabul edilir:

a) Yatırım yapılan işletmenin yönetim kurulu ya da eşdeğer idari organında temsil edilme;

b) Temettüler ya da diğer dağıtım kararları dahil olmak üzere, işletmenin politika belirleme süreçlerine katılma;

c) Yatırımcı işletme ile yatırım yapılan işletme arasında önemli işlemlerin gerçekleştirilmesi,

d) İşletmeler arasında yönetici personel değişimi; veya

e) İşletme için gerekli teknik bilginin sağlanması.

Madde 8. Bir işletme, hisse senedi ilmuhaberleri, hisse-alım opsiyonu, adi hisse senedine çevrilebilir borç veya özkaynağa dayalı finansal araçlara, ya da buna benzer kullanıldığında veya dönüştürüldüğünde başka bir işletmenin faaliyet ve finansal politikalarıyla ilgili işletmeye ilave oy gücü veren ya da başka bir tarafın oy gücünü azaltan (potansiyel oy hakları) araçlara sahip olabilir. Kullanılabilir ya da dönüştürülebilir durumdaki potansiyel oy haklarının etkisi ve varlığı, diğer işletmelerin elinde tuttuğu potansiyel oy hakları ile birlikte, bir işletmenin önemli etkiye sahip olup olmadığının değerlendirilmesi sırasında dikkate alınır. Potansiyel oy hakları, gelecekteki bir tarihte ya da gelecekte meydana gelecek bir olaya bağlı olarak kullanılabilirler veya dönüştürülebilirler gibi durumlar söz konusu olduğunda, o an için mevcut kullanılabilir veya dönüştürülebilir potansiyel oy hakkı olarak değerlendirilmez.

Madde 9. Potansiyel oy haklarının önemli etkiye katkı sağlayıp sağlamadığının değerlendirilmesinde işletme, yönetimin bu hakları kullanma istek ve finansal yeterliliği haricinde, olayla ilgili (bireysel veya topluca değerlendirilen potansiyel oy haklarının kullanılma koşulları ve sözleşmeye bağlı düzenlemeler dahil) tüm hususları inceler.

Madde 10. Bir işletmenin, yatırım yapılan bir iştirakin finansal ve faaliyet politikalarına ilişkin kararlarına katılma gücünü yitirmesi durumunda, bu işletme söz konusu iştirakteki önemli etkisini kaybeder. Önemli etkinin kaybedilmesi, sahiplik düzeylerinde mutlak veya göreceli bir değişim ile birlikte veya böyle bir değişiklik gerçekleşmeksizin de meydana gelebilir. Örneğin, bir iştirakin; devletin, mahkemenin, kayyum ya da bir düzenleyici otoritenin kontrolüne geçmesi durumunda önemli etki ortadan kalkabilir. Önemli etkinin ortadan kalkması, sözleşmeye bağlı bir anlaşma sonucunda da gerçekleşebilir.

Özkaynak yöntemi

Madde 11. Özkaynak yöntemine göre, iştirak yatırımı başlangıçta elde etme maliyeti ile kaydedilir. İktisap tarihinden sonra ise, yatırımcının yatırım yapılan işletmenin kar ya da zararındaki payı finansal tablolara yansıtılmak üzere yatırımın defter değeri artırılır ya da azaltılır. Yatırımcının yatırım yapılan işletmenin kar ya da zararından alacağı pay, yatırımcının kar ya da zararı olarak muhasebeleştirilir. Yatırım yapılan bir iştiraktan alınan (kar payı vb.) dağıtımlar yatırımın defter değerini azaltır. Yatırım yapılan iştirakin kar veya zararına henüz yansıtılmamış tutarların yatırım yapılan iştirakin özkaynaklarında ortaya çıkardığı değişiklikler de yatırımcının yatırım yapılan iştirakteki payı oranında yatırımın defter değerinde düzeltme yapılmasını gerekli kılabilir. Bu tür değişiklikler, maddi duran varlıkların yeniden değerlemesinden ya da yabancı para çevrim farklarından kaynaklanan değişiklikleri içerir. Bu değişikliklerden yatırımcıya düşen pay doğrudan yatırımcının kendi özkaynaklarında muhasebeleştirilir.

Madde 12. Potansiyel oy haklarının varlığı durumunda, yatırımcının yatırım yapılan iştirakin kar zararındaki ve özkaynağındaki değişikliklerdeki payı, potansiyel oy haklarının kullanılması ya da dönüştürülmesi imkanları dikkate alınarak değil, mevcut sahiplik durumuna göre belirlenir.⁵⁶

⁵⁶ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, “İştiraklerdeki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı”(TMS-28) Hakkında Tebliğ, Resmi Gazete, 27.12.2005, Sayı:26036

Özkaynak yönteminin uygulanması

Madde 13. Aşağıdaki istisnalar dışında bir iştirak yatırımı için Özkaynak Yöntemi uygulanır;

a) İştirakin "TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler " Standardı uyarınca elden çıkarılmak amacıyla bulundurulan varlık olarak sınıflandırılması;

b) "TMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar" Standardının 10 uncu paragrafında yer alan istisna uyarınca konsolide finansal tablo hazırlama yükümlülüğü bulunmayan bir ana ortaklığın, aynı zamanda bir iştirak yatırımının da bulunması,

c) Aşağıdaki durumlarda:

i) Yatırımcı, tamamına bir başka işletme tarafından sahip olunan bir bağlı ortaklık veya bir başka işletmenin kısmen sahip olduğu bir bağlı ortaklık ise ve bu işletmenin diğer koşullarda oy verme yetkisi olmayanlar da dahil olmak üzere, diğer sahiplerinin özkaynak yöntemi uygulanmaması konusunda bilgilendirilmiş ve buna itiraz etmemiş olmaları,

ii) Yatırımcının borçlanma veya özkaynağa dayalı araçları kamuya açık bir piyasada (yerel ve bölgesel piyasalar da dahil olmak üzere yurtiçi ya da yurtdışı menkul kıymet borsaları ya da tezgah üstü piyasada) işlem görmüyorsa,

iii) Yatırımcı, kamuya açık bir piyasada işlem görmek üzere herhangi bir finansal araç ihraç etmek amacıyla finansal tabloları ile bir sermaye piyasası düzenleyici kuruluşu ya da benzeri bir düzenleyici kuruma başvurmadıysa ya da bu tür bir başvuru süreci ve hazırlığı içinde değilse, ve

iv) Yatırımcının nihai ya da ara düzeydeki ana ortaklığı konumundaki işletmenin, Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına uygun konsolide finansal tablolar hazırlayarak kamuoyunun bilgisine sunması.

Madde 14. Bu Standardın 13 (a) paragrafında tanımlanan yatırımlar TFRS 5'e uygun olarak muhasebeleştirilir.

Madde 15. Daha önce satış amaçlı elde tutulan finansal varlık olarak sınıflandırılmış bir iştirak yatırımının söz konusu sınıflama için gereken kriterleri kaybetmesi durumunda yatırım, satış amaçlı elde tutulan finansal varlık olarak sınıflandırıldığı tarihten itibaren özkaynak yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilir. Satış amaçlı elde tutulan varlık olarak sınıflandırıldığı tarihten itibaren geçen dönemlere ilişkin finansal tablolar da bu çerçevede düzeltilir.

Madde 16. "-"

Madde 17. Alınan dağıtımlar iştirakin finansal performansı ile bire bir ilişkili olamayabileceği için, söz konusu dağıtımlara dayalı olarak gelirin finansal tablolara yansıtılması, bir iştirak yatırımından yatırımcının kazandığı gelirin belirlenmesi için uygun bir ölçüt olmayabilir. Yatırımcı, iştirak üzerinde önemli etkisinin bulunması nedeniyle, iştirakin performansı ve bunun sonucu olarak yatırımın getirisi üzerinde hak sahibidir. Yatırımcı işletme söz konusu hakkını, bu tür bir iştirakin kâr zararından payına düşen tutarları dahil etmek suretiyle finansal tablolarının kapsamını genişleterek muhasebeleştirir. Sonuç olarak, özkaynak yönteminin uygulanması yatırımcının net varlıkları ve kâr zararı hakkında çok daha bilgi verici bir raporlama olanağı sağlar.

Madde 18. Bir iştirak yatırımı, bir bağlı ortaklığa ya da TMS 31'de tanımlandığı şekliyle iş ortaklığına dönüşmediği sürece, yatırımcı iştirakteki önemli etkinin bittiği tarihten itibaren özkaynak yöntemini uygulamayı bırakır ve yatırımını söz konusu tarihten itibaren TMS 39'a göre muhasebeleştirir.

Madde 19. Bir yatırımın iştirak niteliğinin sona erdiği tarihteki defter değeri, TMS 39 uyarınca finansal varlık olarak ilk muhasebeleştirme sırasında maliyet değeri olarak kabul edilir.⁵⁷

⁵⁷ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, "İştiraklerdeki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı"(TMS-28) Hakkında Tebliğ, Resmi Gazete, 27.12.2005, Sayı:26036

Madde 20. Özkaynak Yönteminin uygulanması için öngörülen işlemlerin çoğu TMS 27'de tanımlanan konsolidasyon işlemleri ile benzerlik taşır. Bunun dışında, bir bağlı ortaklık iktisabının muhasebeleştirilmesinde kullanılan usuller için belirleyici olan kavramlar, bir iştirak yatırımı ediniminin muhasebesinde de uygulanır.

Madde 21. Bir grubun bir iştirakteki payı, ana şirketin ve bu ana şirketin bağlı ortaklıklarının söz konusu iştirakteki paylarının toplamıdır. Bu kapsamda, söz konusu grubun diğer iştiraklerinin ve iş ortaklıklarının elindeki paylar göz ardı edilir. Bir iştirakin kendi bağlı ortaklıklarının, iştiraklerinin veya iş ortaklıklarının bulunması durumunda; özkaynak yönteminin uygulanmasında dikkate alınan kâr/zarar ve net varlıkları, iştirakin muhasebe politikalarının yeknesak hale getirilmesi için gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra (bakınız. 26 ncı ve 27 nci paragraflar) hazırlanmış finansal tablolarına yansıtılmış olan (iştirakin kendi iştirak ve iş ortaklıklarının kâr veya zarar ile net varlıklarındaki payı dahil olmak üzere) tutarlardır.

Madde 22. Bir yatırımcı işletme (yatırımcının konsolide edilen bağlı ortaklıkları dahil olmak üzere) ile ortakları veya iştirak ve bağlı ortaklıkları arasında gerçekleşen işlemlerden doğan kâr ve zararlar iştirak edenin finansal tablolarına ancak iştirakteki grup dışı yatırımcıların payı kadar yansıtılır. Ortaklarla yapılan işlemler, örneğin, bir iştirakin yatırımcı işletmeye yaptığı varlık satışı gibi işlemlerdir. İştirak ve bağlı ortaklıkları arasındaki işlemler ise, bir yatırımcı işletmenin iştirakine yaptığı varlık satışı gibi işlemlerdir. İştirakin bu işlemler sebebiyle oluşan kâr ve zararından yatırımcı işletmeye düşen pay elimine edilir.

Madde 23. Bir iştirak yatırımı, ancak yatırım yapılan işletmenin "iştirak" niteliği kazandığı tarihten itibaren özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilir. Yatırımın iktisabında, yatırımın elde etme maliyeti ile iştirakin tespit edilebilen net varlık, borç ve koşullu borçlarının net gerçeğe uygun değerinden yatırımcıya düşen pay arasındaki her türlü fark "TFRS 3 İşletme Birleşmeleri" Standardına uygun olarak muhasebeleştirilir. Bu nedenle;

(a) Bir iştirak ile ilgili şerefiye, iştirak yatırımının defter değerine dahil edilir. Bununla birlikte, söz konusu şerefiyenin amortismanına izin verilmez ve bu nedenle iştirakin kâr veya zararından yatırımcıya düşen payın belirlenmesinde hesaba katılmaz.

(b) İştirakin varlık, borç ve koşullu borçlarının tespit edilebilen net gerçeğe uygun değerinden yatırımcının payına düşen kısmın yatırımın elde etme maliyetini aşan tutarı, yatırımın defter değerinden düşülür. Defter değerinden düşülen söz konusu tutar, yatırımın iktisap edildiği dönemde iştirakin kâr veya zararındaki yatırımcıya düşen payın belirlenmesinde gelirlere dahil edilir.

İktisap sonrasında iştirakin kâr veya zararındaki yatırımcı payında, amortismanına tabi kıymetlerin iktisap tarihindeki gerçeğe uygun değerleri baz alınarak hesaplanan amortismanlarının muhasebeleştirilmesi gibi uygun düzeltmeler yapılır. Benzer şekilde, maddi duran varlıklar veya şerefiye gibi kalemler için iştirakin muhasebeleştiği değer düşüklüğü zararları ile ilgili olarak, yatırımcı işletmenin iştirakin iktisabı sonrasındaki kâr veya zararındaki payında uygun düzeltmeler yapılır.

Madde 24. Yatırımcı işletme tarafından özkaynak yönteminin uygulanmasında, iştirakin elde edilebilen en yakın tarihli finansal tabloları kullanılır. İştirakin ve iştirak edenin raporlama dönemlerinin farklı olması durumunda iştirak, uygulamada mümkün olduğu sürece, iştirak edenin kullanımı amacıyla finansal tablolarını yatırımcı işletmenin raporlama tarihi itibarıyla hazırlar.

Madde 25. 24 üncü paragraf uyarınca özkaynak yöntemi uygulamasında kullanılan iştirak finansal tablolarının, yatırımcının raporlama tarihinden farklı bir tarihte hazırlanması durumunda; söz konusu tarih ile yatırımcının finansal tablolarının hazırlandığı tarih arasında gerçekleşen önemli işlem ve olayların etkilerinin yansıtılmasına yönelik olarak gereken düzeltmeler yapılmalıdır. Her durumda, iştirakin raporlama tarihi ile yatırımcının raporlama tarihi arasındaki fark üç aydan daha fazla olamaz. Raporlama dönemlerinin uzunluğunun ve raporlama tarihleri arasındaki her türlü farklılığın dönemler itibarıyla aynı olması gerekir.

Madde 26. Yatırımcı işletmenin finansal tabloları benzer işlemler ve benzer koşullardaki diğer olaylar için yeknesak muhasebe politikaları benimsenerek hazırlanmalıdır.

Madde 27. Bir iştirakin benzer işlemler ve benzer koşullardaki diğer olaylar için yatırımcı işletmenin kullandığının dışında muhasebe politikaları kullanması durumunda; iştirakin finansal tablolarının yatırımcı tarafından özkaynak yöntemi uygulamasında kullanılmasında, iştirakin muhasebe politikalarını yatırımcının muhasebe politikaları ile uyumlu hale getirmek için gerekli düzeltmeler yapılır.

Madde 28. Bir iştirakin ihraç ettiği, yatırımcı dışındaki taraflarca elde tutulan imtiyazlı hisse senetleri mevcut ise ve söz konusu hisse senetleri özkaynak olarak sınıflandırılmış ise; kâr payı dağıtım kararı alınmış olsun ya da olmasın, yatırımcı işletme iştirakin kâr/zararından kendisine düşen payı bu hisse senetleri için ödenecek kâr paylarına göre gereken düzeltmeyi yaptıktan sonra hesaplar.

Madde 29. Bir yatırımcı işletmenin bir iştirakin zararlarından kendisine düşen payı, söz konusu iştirakteki toplam payına eşit ya da bu payın üstünde ise, yatırımcı kendi payının üzerindeki zarar tutarını finansal tablolara yansıtmaz. Bir iştirakteki pay, özünde iştirak edenin iştirakteki net yatırımının bir parçasını teşkil eden uzun vadeli her türlü hakkı ile birlikte, özkaynak yöntemine göre bulunan söz konusu iştirak yatırımının defter değerine eşittir. Örneğin ödenmesi planlanmamış ya da öngörülebilir bir gelecekte gerçekleşmeyecek bir kalem, özünde işletmenin ilgili iştirakteki yatırımının bir uzantısıdır. İmtiyazlı hisse senetleri, uzun vadeli alacaklar veya verilen borçlar bu tür kalemler arasındadır. Bununla birlikte, söz konusu kalemler ticari borç ve alacakları, ya da teminatlı krediler gibi uygun karşılıkları olan uzun vadeli alacakları kapsamaz. Özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilen ve yatırımcının adi hisse senedine yaptığı yatırım tutarının üzerindeki zararlar, yatırımcının iştirakteki haklarının diğer unsurlarına kıdem sıralarının tersi yönünde uygulanır (örnek: tasfiye sürecinde öncelik).⁵⁸

Madde 30. Yatırımcının payı sıfıra indikten sonra, ilave zarar karşılığı ayrılması ve borç tutarlarının muhasebeleştirilmesi ancak yatırımcının yasal veya zimni

⁵⁸ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, “İştiraklerdeki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı”(TMS-28) Hakkında Tebliğ, Resmi Gazete, 27.12.2005, Sayı:26036

kabulden doğan yükümlülüğe maruz kalmış olması ya da iştirak adına ödemeler yapmış olması halinde söz konusudur. İştirakin sonraki dönemlerde kâr etmesi durumunda, iştirak edenin kârdan aldığı payı finansal tablolara yansıtması, ancak iştirakin kârından kendisine düşen payın finansal tablolara yansıtılmamış zararlardan kendisine düşen paya eşitlenmesinden sonra söz konusu olur.⁵⁹

Değer düşüklüğü zararları

Madde 31. 29 uncu paragrafta uygun olarak iştirakin zararlarının muhasebeleştirilmesi dahil olmak üzere; özkaynak yönteminin uygulanması sonrasında yatırımcı, iştirakteki net yatırımı ile ilgili olarak herhangi bir ilave değer düşüklüğü zararının finansal tablolara yansıtılmasının gerekip gerekmediğini belirlemek için, TMS 39 hükümlerini uygular.

Madde 32. Yatırımcı ayrıca, net yatırımın ve değer azalış tutarının bir parçasını oluşturmeyen hakları ile ilgili olarak bir değer azalışının finansal tablolara yansıtılıp yansıtılmayacağını belirlemek amacıyla da TMS 39 hükümlerini uygular.

Madde 33. İştiraklerdeki yatırımın defter değerine dahil edilen şerefiye, ayrıca muhasebeleştirilmediğinden "TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü" Standardının şerefiye değer düşüklüğünün test edilmesine ilişkin hükümleri uygulanarak ayrıca değer düşüklüğü açısından test edilmez. Bunun yerine, TMS 39 hükümlerinin uygulanmasının yatırımda değer düşüklüğü olabileceğini gösterdiği durumlarda, iştirak yatırımının geri kazanılabilir tutarı (kullanım değerine ile gerçeğe uygun değerinden satış maliyetlerinin düşülmesi sonucu bulunan tutardan büyük olanı) ile defter değerine karşılaştırılarak yatırımın tüm defter değerine TMS 36'ya göre değer düşüklüğü açısından test edilir. Yatırımın kullanım değerinin belirlenmesinde işletme tarafından aşağıdaki tahminler yapılır:

(a) Yatırım yapılan iştirakin, söz konusu iştirakin faaliyetlerinden sağlanacak nakit akımları ve nihai olarak yatırımın elden çıkartılması ile elde edilecek kazançlar da

⁵⁹ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, "İştiraklerdeki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı"(TMS-28) Hakkında Tebliğ, Resmi Gazete, 27.12.2005, Sayı:26036

dahil olmak üzere, gelecekte gerçekleştirmesi beklenen tahmini nakit akımlarının bugünkü değerinden kendisine düşen pay; veya

(b) İştirakten alınacak kâr paylarından ve nihai olarak yatırımın elden çıkarılmasından kaynaklanması beklenen gelecekteki tahmini nakit akımlarının bugünkü değerinden kendisine düşen pay.

Uygun varsayımlar altında her iki yöntem de aynı sonucu verir.

Madde 34. İşletmenin diğer varlıklarından kaynaklananlardan büyük ölçüde bağımsız nakit akımları yarattığı sürece, bir iştirak yatırımının geri kazanılabilir tutarı her bir iştirak için ayrı ayrı tespit edilir.

Bireysel finansal tablolar

Madde 35. Bir iştirak yatırımı, yatırımcının bireysel finansal tablolarında TMS 27'nin 37-42 paragraflarına uygun olarak muhasebeleştirilir.

Madde 36. Bu Standart hangi işletmelerin bireysel finansal tabloları hazırlayacağı konusunu düzenlemez.

Açıklamalar

Madde 37. Finansal tablolarda aşağıdaki açıklamalar yapılır:

(a) İlan edilmiş fiyat kotasyonları bulunan iştirak yatırımlarının gerçeğe uygun değerleri;

(b) Varlıklarının, yükümlülüklerinin, hasılatlarının toplam tutarları ve kâr/zararlarının toplam tutarları dahil olmak üzere iştiraklerin özet finansal bilgileri;

(c) Doğrudan ya da bağlı ortaklıklar vasıtasıyla dolaylı olarak yatırım yapılan bir işletmenin oy hakkının veya potansiyel oy hakkının % 20'sinden daha azına sahip olunması halinde; yatırım yapılan işletmede önemli etkisi bulunduğu sonucuna varan yatırımcının, önemli etkiye sahip olunmadığı varsayımını geçersiz kılma gerekçeleri;

(d) Doğrudan ya da bağılı ortaklıkları vasıtasıyla dolaylı olarak yatırım yapılan bir işletmenin oy hakkının veya potansiyel oy hakkının % 20'sine ya da daha fazlasına sahip olunması halinde; önemli etkisi bulunmadığı sonucuna varan yatırımcının, iştirakte önemli etkiye sahip olunduğu varsayımını geçersiz kılma gerekçeleri;

(e) Bir iştirakin finansal tablolarının özkaynak yönteminin uygulanmasında kullanılması ve bu finansal tabloların yatırımcı işletmenin raporlama tarihi ya da raporlama döneminden farklı olması durumunda, iştirakin finansal tablolarının raporlama tarihi ile farklı raporlama tarihi ya da raporlama dönemi kullanılmasının gerekçeleri;

(f) İştirakin nakit temettü, kredi ya da avansların geri ödemesi şeklinde yatırımcıya fon transferi yapma yeteneği üzerindeki her tür önemli kısıtlamanın (örneğin, borçlanma düzenlemelerinden ya da mevzuat gereklerinden kaynaklanan kısıtlamalar gibi) içeriği ve kapsamı,

(g) Yatırımcı işletmenin iştirakin zararlarından kendi payına düşen tutarı muhasebeleştirmeye son vermiş olması durumunda, hem ilgili dönemde hem de birikimli olarak iştirakin zararlarında yatırımcı işletmenin finansal tablolarına yansıtılmamış olan payı,

(h) Bir iştirakin 13 üncü paragrafa uygun olarak özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilmemiş olması, ve

(i) Bireysel olarak ya da gruplandırmak suretiyle; toplam varlıklar, toplam yükümlülükler, hasılatlar ve kâr/zarar tutarları dahil olmak üzere, özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilmeyen iştiraklerin özet finansal bilgileri.

Madde 38. Özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilen iştirak yatırımları duran varlık olarak sınıflandırılır. Bu iştiraklerin kâr ya da zararlarından yatırımcıya düşen pay ve bu iştirak yatırımlarının defter değerleri ayrı ayrı açıklanır. Bu iştiraklerin elden çıkarılan faaliyetlerinden yatırımcıya düşen pay da ayrıca açıklanır.

Madde 39. Doğrudan iştirakin özkaynaklarında muhasebeleştirilen değişikliklerden yatırımcıya düşen pay, yatırımcı tarafından doğrudan kendi

öz kaynağında muhasebeleştirilir ve "TMS 1 Finansal Tabloların Sunumu" Standardının gerektirdiği şekilde Özkaynaklar Değişim Tablosu'nda açıklanır.

Madde 40. "TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar" Standardı gereğince yatırımcı işletme tarafından aşağıdaki açıklamalar yapılır:

(a) Bir iştirakin diğer yatırımcı işletmeler ile birlikte maruz kaldığı koşullu borçlarından kendisine düşen pay,

(b) Yatırımcı işletmenin iştirakin yükümlülüklerinin tamamı ya da bir kısmından "münferiden sorumlu" olması sebebiyle ortaya çıkan koşullu borçlar.⁶⁰

2.1.5. Sermaye Piyasası Mevzuatı'na Göre İştirakler

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), kanunla verilen yetkiye dayanarak, kendisine tabi şirketlerin ve aracı kurumların hesaplarının tutulmasında, mali tablolarının düzenlenmesinde, muhasebe verilerinin kullanılmasında ve bunların denetiminde uyulacak ilke ve kuralları, yayımlanmış olduğu tebliğlerle düzenlemektedir. SPK, yapmış olduğu düzenlemelerle, her ne kadar kanun kapsamına giren işletmelerle sınırlı kalsa da, ülkemizdeki muhasebe uygulamalarının uluslararası uygulamalarla uyumunu sağlama yönünde önemli katkılar sağlamaktadır.

Dünyadaki muhasebe standartlarında uyum yönünde gelişmeler, ülkemizin AB'ye tam üye olmayı amaçlaması vb. sebepler, muhasebe hukukumuzun AB yönergeleri ve uluslararası muhasebe standartlarıyla uyumlaştırılmasını zorunlu kılmaktadır. SPK tebliğleri ile getirilen bugüne kadarki düzenlemelerde, bu uyumun ön planda tutulduğu gözlenmektedir.

SPK 2003 yılında, 33 adet uluslararası muhasebe standardını esas alan, "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ"i yayımlamıştır. Tebliğin gerekçesinde bu düzenlemenin yapılmasının başlıca sebepleri olarak aşağıdaki hususlar belirtilmiştir:

⁶⁰ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, "İştiraklerdeki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı"(TMS-28) Hakkında Tebliğ, Resmi Gazete, 27.12.2005, Sayı:26036

- AB'nin, sermaye piyasasında işlem gören tüm işletmeler için konsolide finansal tabloların uluslararası muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlanmasını 1.1.2005 itibariyle zorunlu hale getirmesi,

Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü'nün (IOSCO) uluslararası kabul görmüş muhasebe standartlarının oluşturulmasında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) çalışmalarını destekleme politikasını benimsemesi ve bu amaçla kendisine üye düzenleyici kuruluşlara çokuluslu işletmelerin UFRS'yi kullanmalarına izin vermelerine ilişkin bir tavsiye kararının bulunması,

- Hükümet tarafından Uluslararası Para Fonu'na (IMF) verilen 30.07.2002 tarihli Niyet Mektubu'nda SPK'nın UFRS'yi uygulamaya koyacağını belirtilmiş olması.

Seri:XI 25 No.lu Tebliğ, kapsamına giren işletmelerce, 01.01.2005 tarihinden sonra sona eren ilk ara mali tablolardan geçerli olmak üzere zorunlu olarak uygulanacaktır.⁶¹

Ülkemizde de IOSCO'nun üyesi olan SPK, IOSCO'nun önerisini ve AB ile uyum sürecini dikkate alarak (seri XI,No:25) UMS/UFRS ile uyumlu muhasebe standartlarını yayımlamış ve uygulamaya koymuştur. Son olarak, TTK tasarısında da TMSK ve UFRS'nin referans alınması ve uyum zorunluluğu getirmesi, uyum anlamında uygun, yerinde ve isabetli bir adım olmuştur. Bu doğrultuda bakıldığında, içinde bulunduğumuz son dönemde gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde, finansal raporlamada; farklılıkların azaltılması, şeffaflık ve karşılaştırılabilirliğin artırılması yönünde önemli bir süreç yaşanmakta olduğu söylenebilir.⁶²

Konumuzla ilgili olarak Tebliğ'de yer alan 13. Kısım, "Konsolide Mali Tablolar, Bağlı Ortaklıklar, Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüsler ve İştirakler" başlığıyla IAS-27, IAS-28 ve IAS-31'in kapsamı birleştirilerek düzenlenmiştir.

⁶¹ Çiftçi, Yavuz; "Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması", www.mu.edu.tradepartmentsiibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

⁶² Aksoy, Tamer; "Finansal Muhasebe ve Raporlama Standartlarında Uyumlaştırma ve UMS/UFRS Bazında Küresel Muhasebe Standartları Setine Yöneliş Eğilimi", Mali Çözüm Dergisi, Sayı 71,Nisan-Mayıs-Haziran 2005,s.190

Tebliğ'in 329. maddesinde, **“iştirakler: İşletmenin önemli derecede etkide bulunduğu, bağlı ortaklık ve müşterek yönetime tabi teşebbüsler dışında kalan işletmeler”** ve **“önemli derecede etki: Bir işletmenin finansal ve faaliyet politikalarına ilişkin kararları üzerinde kontrol yetkisi olmaksızın katılma yetkisi”** olarak tanımlanmakta; 345-350. maddeleri arasında ise, önemli derecede etki kavramı ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesinde özkaynak yönteminin kullanımına ilişkin hükümlere yer verilmektedir.

Tebliğ kapsamında olmayan işletmeler için uygulanmak üzere, Seri:XI, No.1 “Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Esaslar Hakkında Tebliğ”, Seri:XI, No.20 “Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ” ve Seri:XI, No.21 “Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ” yürürlükte kalmaya devam etmektedir.

Tebliğ gerekçesinde, 25 No.lu Tebliğ kapsamı dışında kalan diğer işletmelerin, SPK'nın muhasebe standartları ile ilgili diğer düzenlemeleri çerçevesinde mali tablolarını hazırlamaya ve bildirim yükümlülüklerini yerine getirmeye devam edecekleri belirtilmektedir. Belli bir geçiş dönemi sonrasında, söz konusu işletmelerin de 25 No.lu Tebliğ'e uyumunun sağlanmasına olanak veren bir düzenleme yapılması planlandığı belirtilmektedir.

Muhasebe standartlarına ilişkin tebliğ kapsamı dışında kalan ve konsolide finansal tablo hazırlama zorunluluğu olmayan işletmelerce uygulanmaya devam edilecek Seri XI 1 No.lu Tebliğ'de iştiraklerin tanımı ve değerlendirme esasları yer almaktadır.⁶³

Tebliğ'de iştirakler aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

“İştirak deyimi, bir ortaklık ile işletme arasında, söz konusu ortaklığın yönetimine ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılma anlamında devamlı bir bağ yaratan, doğrudan veya dolaylı sermaye ve yönetim ilişkisini ifade eder.

⁶³ Çiftçi, Yavuz; “Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması”,www.mu.edu.tradepartmentsiibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

Bu Tebliğ’de doğrudan sermaye ve yönetim ilişkisi, bir ortaklıkta en az %10 oranında oy hakkına sahip olmak veya ortaklık yönetimine en az bu oranda katılmak anlamında kullanılmıştır. Dolaylı sermaye ve yönetim ilişkisi ise, bir ortaklıkta, işletmenin %10’dan fazla paya sahip ortağı gerçek ve tüzel kişilerini iştiraklerinin ve bunların iştiraklerinin en az aynı oranda oy hakkına sahip olmasını veya en az aynı oranda yönetime katılmasını ifade etmektedir. Buna göre, doğrudan veya dolaylı olarak iştirak edilen ortaklıklarda sermayeye katılım oranı %10’dan daha az olmamakla birlikte, imtiyaz nedeniyle sahip olunan oy hakkının veya yönetime katılma hakkının en az bu oranda olması durumunda işletme ile ortaklık arasında iştirak ilişkisi bulunmaktadır. Aksine, sermayeye katılım oranının %10’dan fazla olmasına karşın, sahip olunan oy hakkının veya yönetime katılma hakkının bu orandan daha az olması herhangi bir iştirak ilişkisini göstermemektedir.

İşletme ile dolaylı sermaye ilişkisine sahip iştiraklere ilişkin bilgilere bilanço dipnotlarında yer verilir.....”

Yukarıdaki ifadeden de anlaşılacağı gibi bir başka işletmedeki oy hakkı ve yönetime katılma hakkı %10 ile %50 arasında olduğunda bu işletmedeki hisseler “İştirak” olarak adlandırılmaktadır. Hisse oranı %50 ve daha fazla olduğunda ise “Bağlı Ortaklık” olarak adlandırılmaktadır.⁶⁴

İştirakler, bağlı ortaklıklar ve bağlı menkul kıymetler elde etme Maliyeti ile değerlendirilir.⁶⁵

Aynı tebliğin 29. maddesinde iştirakler, bağlı ortaklıklar ve bağlı menkul kıymetleri değerlendirme ilkeleri belirtilmiştir. Bu maddeye göre, iştirakler elde etme maliyeti ile değerlendirilir. Fakat, borsada veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem gören iştirakler piyasa (borsa) değeri ile değerlendirilir. Borsada veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem görmeyen iştirakler ise net defter değeri ile maliyet değerinden düşük olan ile değerlendirilir.

⁶⁴ Yılmaz, Fatih; “Türkiye’deki Muhasebe Uygulamalarına Göre İştiraklerin Değerlemesi”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 56, Temmuz-Ağustos-Eylül 2001

⁶⁵ Tanör, Reha; “Türk Sermaye Piyasası”, Beta Yayınları 1.Cilt, s.321.

Yirmidokuzuncu maddede iştiraklerin piyasa değerinin tespitinde, aynı tebliğin 21. maddesine atıfta bulunulmaktadır. İştiraklerin piyasa değerinin tespitinde, bilanço günden önceki 5 işgünü boyunca oluşan gnlük ağırlıklı fiyatların ortalaması esas alınmaktadır. Bu ortalamanın hesaplanmasında sermaye artışı ve temettü ödemesi gibi işlemlerin etkileri giderilir. Bilanço tarihinden önceki 5 işgünü içinde satın alınan hisseler ise bilanço tarihindeki piyasa değeri ile maliyet değerinden düşük olanı değerlenirler.⁶⁶

Söz konusu Tebliğ'de menkul kıymetler ve iştiraklerin değerlemesine ilişkin esaslar da düzenlemiştir. Borsada işlem gören iştirakler için elde etme maliyeti veya borsa değeri; borsada işlem görmeyen iştirakler için ise "net defter değeri" veya "elde etme maliyeti"nden düşük olanıyla değerleme esaslarının uygulanabileceği belirtilmiştir. İştiraklerin değerlenmesine ilişkin hükümler, menkul kıymetlerin değerlemesiyle benzerlikler taşımakla beraber, dönem sonunda meydana gelen değer artış veya azalışlarının muhasebeleştirilmesi konusunda farklılık göstermektedir.

İştiraklerin borsa değeriyle değerlenmesi durumunda meydana gelecek değer artışlarının bilançoda "Yeniden Değerleme Değer Artışı" hesap grubunda "Borsada Oluşan Değer Artışı" hesabında izleneceği ve değer azalışı söz konusu olduğunda ayrılacak karşılıkların, varsa "Borsada Oluşan Değer Artışı" hesabından, yoksa "Diğer Faaliyetlerden Giderler ve Zararlar" hesap grubunda muhasebeleştirileceği belirtilmiştir. Ancak, aksine bir düzenleme olmadıkça, ayrılan bu karşılığın kanunen kabul edilmeyen gider niteliğinde olduğu ve "Borsada Oluşan Değer Artışı" hesabının sermaye artırımında kullanılmayacağı ifadelerine de yer verilmiştir.

Borsada işlem görmeyen iştirakler için ise, net defter değeri elde etme maliyetinden düşük olduğu takdirde, net defter değeri ile değerleneceği hükmü getirilmiştir. Buna göre, borsada işlem görmeyen iştirakler için; *"elde etme maliyetine göre %10 veya daha fazla bir oranda değer kaybetmeleri ve bu değer düşüklüğünün yakın bir gelecekte ortadan kalkacağına dair objektif ve makul bir gerekçenin*

⁶⁶ Yılmaz, Fatih; "Türkiye'deki Muhasebe Uygulamalarına Göre İştiraklerin Değerlemesi", Mali Çözüm Dergisi, Sayı 56, Temmuz-Ağustos-Eylül 2001

varolmaması durumunda", bu fark kadar karşılık ayrılacak ve gelir tablosuna yansıtılacaktır.

25 No.lu Tebliğ kapsamına girmeyen işletmelerce uygulanmak üzere yürürlükte bırakılan diğer bir tebliğ olan Seri XI 21 No.lu Tebliğ’de iştirakler, “*Ana ortaklığın, yönetimine ve işletme politikalarının belirlenmesine katılma anlamında devamlı bir bağının ve/veya doğrudan veya dolaylı sermaye ve yönetim ilişkisinin bulunduğu ya da sermayesinde **yüzde yirmi** veya daha fazla, yüzde elliden az oranda paya veya bu oranda yönetime katılma hakkına sahip bulunduğu işletmeler*” olarak tanımlanmıştır. Bu Tebliğ’de, iştirak kriteri olarak %20 oranının alınması ve iştiraklerin özsermaye yöntemi kullanılarak muhasebeleştirileceğinin belirtilmesi ile, yayımlandığı 2001 yılı itibariyle, Türk mevzuatında ilk defa farklı bir iştirak tanımı getirilmiş ve uluslararası muhasebe standartları ve AB yönergelerine uyum sürecinde önemli bir adım atılmıştır.

2.2. Uluslararası Muhasebe Uygulamalarındaki İştirakler

Uzun vadeli hisse senedi yatırımlarının muhasebeleştirilmesinde (bağlı ortaklık niteliğindeki yatırımlar hariç) kullanılacak yöntemlere ilişkin olarak, Amerikan Muhasebe İlkeleri Kurulu (APB-Accounting Principles Board)’nun 1959 tarihli 18 nolu görüşü (opinion) ve buna dayalı olarak hazırlanan Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB-Financial Accounting Standards Board)’nun 1981 tarihli 35 sayılı yorumu önemli düzenlemelerdir. Aşağıdaki hükümler, konuya ilişkin yapılan birçok ulusal ve uluslararası standart için de önemli bir başvuru kaynağı olmuştur. Buna göre;

a) %20’nin altında oy hakkı sağlayan hisse senedi yatırımları, Maliyet Yöntemi (Cost Method) ile muhasebeleştirilir. Yatırım yapılan şirket tarafından dağıtılan kâr payları, ana şirket tarafından gelir olarak kaydedilir. Bu kayıt, söz konusu yatırımın değerini etkilemez.

b) %20-%50 arasında bir oy hakkı ve yatırım yapılan şirket üzerinde önemli bir etkiye imkan veren yatırımların değerlemesinde “özkaynak yöntemi” (Equity Method) uygulanır. Bu yöntemde yatırım, yapıldığı zamandaki maliyet bedeli üzerinden

kaydedilir. Ancak bu değer, yatırım yapılan Őirketin elde ettiği kâr veya zarardan ana Őirkete dūŐen pay oranında arttırılır veya azaltılır.

2.2.1. AB Yönergeleri'ne Göre İŞtirakler

AB, Birliğin muhasebe sisteminin çerçevesini belirlemek ve üye ülkelerdeki muhasebe uygulamalarını uyumlaŐtırmak amacıyla, “Şirketler Kanunu Yönergeleri” adı altında Dördüncü, Yedinci ve Sekizinci Yönerge olmak üzere üç ayrı yönerge yayımlamıştır. Üye ülkeler söz konusu yönergelerde yer alan düzenlemeleri esas alarak, ulusal hukuklarını bunlara uyumlu hale getirmekle yükümlüdürler.

Muhasebe uygulamalarının uyumlaştırılması amacıyla AB'de atılan ilk adım olan Dördüncü Yönerge, 25 Temmuz 1978 tarihinde yayımlanmıştır. Yönerge, üye ülkelerde Şirketlerin yıllık hesaplarının doğru ve güvenilir bilgi vermesini sağlamak amacıyla, finansal tabloların düzenlenme esaslarını, biçimsel yapısını, içeriğini, değerleme kurallarını, finansal tablolara ek olarak hazırlanması gereken açıklama notlarının kapsamını, yayımlama kurallarını, hesapların denetimini ve denetçilerin mesleki niteliklerini düzenlemektedir.

13 Temmuz 1983 tarihinde yayımlanan Yedinci Yönerge ise, konsolide finansal tabloların hazırlanması ve açıklanmasına ilişkin ilkelerin uyumlaştırılmasını amaçlamaktadır. Dördüncü Yönerge'nin devamı niteliğinde olan bu Yönerge, onun yetersiz kalan kısımlarını tamamlayıcı özellik taşır. Yedinci Yönerge, konsolide finansal tabloların hazırlanması için gerekli Őartlar ve olası istisnalar, Dördüncü Yönerge'deki kuralların konsolide finansal tablolara uygulanması, konsolide tabloların, dipnotların ve faaliyet raporunun yayımlanmasının öngörülmesi gibi konuları kapsamaktadır.

Dördüncü Yönerge'de iştiraklerle ilgili hükümler getirilmiŐtir. Buna göre, bir iştiraktan söz edebilmek için, bir Şirketin baska Şirket/Şirketlerin sermayesine katılma oranının, üye ülkelerce belirlenecek olan asgari oranın üzerinde olması gerekmektedir. Bu asgari oran, üye ülkelerce en fazla %20 olarak belirlenebilir (m.17). Dolayısıyla, %20 oranının üzerindeki katılımlar iştirakler hesabında; bu oranın altında kalan katılımlar ise durumuna göre dönen varlıklarda menkul kıymetler veya duran varlıklarda bağlı menkul kıymetler içerisinde raporlanacaktır. Dördüncü Yönerge'nin

59. maddesinde iştiraklerin özkaynak yöntemine göre değeriendirilebileceği bildirilmiştir. Bu maddede ayrıca, üye ÷lkelere seşimlik bir hak olarak tanınan özkaynak yönteminin uygulanmasında göz önünde bulundurulacak kurallar ayrıntıya girilmeden belirtilmiştir.

Yedinci Yönerge'de de, konsolide edilmeyen yatırımların özkaynak yöntemine göre değeriendirilmesi benimsenmiştir. Yönergenin giriş kısmında, bir şirketin belirli bir etkinliğe sahip olduğu şirketteki sermaye payının, özkaynak yöntemi esas alınarak belirleneceği belirtilmiş ve iştiraklerin raporlanmasına ilişkin çeşitli hükümler (m.33) getirilmiştir. Görüldüğu üzere, uluslararası muhasebe standartlarına uyum göz önünde bulundurularak önemli etkinin bulunduğu iştiraklerin değeriendirmesinde Dördüncü Yönerge'de seşimlik hak olarak ve Yedinci Yönerge'de zorunlu olarak özkaynak yönteminin kullanılması benimsenmiştir.

AB'de, muhasebe uygulamalarına yönelik çıkarılan yönergeler, alternatif yöntemler getirmesi ve bu konuda seşimlik hak tanınması vb. sebeplerle, üye ÷lkeler arasında finansal raporlama konusundaki farkların uyumlaştırılmasında yetersiz kalmıştır.

Avrupa Komisyonu (EC) Kasım 1995'te, üye ÷lkeler arasındaki muhasebe sistemi uyumlaştırma çalışmaları ile ilgili yeni bir strateji izleyeceğini açıklamıştır. Buna göre, uyumlaştırma ile ilgili yeni düzenlemeler yapmak yerine, üye ÷lkelerin uluslararası muhasebe standartlarını uygulamaya teşvik edilmesine karar verilmiştir. Nitekim, bu kararın ardından, yönergelerin yeniden düzenlenmesine ve uluslararası muhasebe standartlarının uygulamaya geçirilmesine yönelik çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

2.2.2. Uluslararası Muhasebe Standartları'na Göre İştirakler

IASB tarafından, Aralık 2003'te gözden geçirilen ve başlığı "İştiraklerdeki Yatırımlar" olarak değiştirilen IAS-28, 1 Ocak 2005'ten itibaren uygulanmak üzere yayımlanmıştır.⁶⁷ Bu bildiri bir yatırımcının ilgili şirket yatırımlarının muhasebesi ile

⁶⁷ Çiftçi, Yavuz; "Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması",www.mu.edu.tradepartmentsiibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

ilgili olup, Konsolide Finansal düzenlemesi ile ilgili olan 3 No.Uluslararası Muhasebe Standardının yerine çıkarılmıştır.⁶⁸

Standardın 3. paragrafında, iştirak, “*ana şirketin, bir adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan (unincorporated) bir işletme de dahil olmak üzere, iş ortaklığı ya da bir bağlı şirketi niteliğinde olmayan, üzerinde önemli etkisinin (significant influence) bulunduğu işletmeler*”; önemli etki ise, “*yatırım yapılan şirketin faaliyet ve finansal politikaları kararlarına, kontrol veya ortak kontrol olmaksızın, katılma gücü*” olarak tanımlanmaktadır.

Önemli etkinin kapsamı ise 4. paragrafta şu şekilde ; “*Aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece, bir yatırımcının doğrudan ya da dolaylı olarak bağlı şirketleri vasıtasıyla yatırım yapılanın oy hakkının % 20 ya da daha fazlasını elinde tutması durumunda, söz konusu yatırımcının önemli etkisi bulunduğu varsayılır. Diğer taraftan, yatırımcının doğrudan ya da dolaylı olarak bağlı şirketleri vasıtasıyla yatırım yapılanın oy hakkının % 20’sinden daha azını elinde bulundurması durumunda ise, aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece, söz konusu yatırımcının önemli etkisi bulunmadığı varsayılır. Başka bir yatırımcının daha büyük miktarda ya da çoğunlukla sahip olduğu payların varlığı, bu madde uyarınca önemli etkiye sahip olduğu kabul edilen bir yatırımcının bu özelliği taşımasına engel teşkil etmez.*”⁶⁹

UMS-28’de de önemli etkinlik, yatırım yapılan şirketin mali ve faaliyet politikalarına katılma gücüdür, ancak bu politikaları kontrol etmemektedir.⁷⁰

İştiraklerin özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirme şartları aşağıdaki gibidir:

- Ana şirketin, yatırım yaptığı şirketin yönetimi üzerinde önemli etkisinin bulunması,

- Bu etkiyi yakın gelecekte de (12 ay) elinde tutacak olması,

⁶⁸ Durmuş, Ahmet Hayri, “UMS ,Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği Yayını no:7, İstanbul,1992,s.226

⁶⁹ Çiftçi, Yavuz; “Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamadaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması”,www.mu.edu.tr/department/sibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

⁷⁰ Sönmez,Feriştah; “ İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 65,Ekim-Kasım-Aralık 2003.

- Ana şirketin uzun dönemde fon transfer yeteneğini kısıtlayıcı durumların olmaması.

Risk sermayesi kuruluşları, yatırım fonları, birim yatırım tröstleri (unit trusts) ve yatırım amaçlı sigorta fonları da dahil olmak üzere benzeri kuruluşlarca elde tutulan yatırımlar IAS-28'in kapsamı dışında tutulmuştur. Bunlar, gerçeğe uygun değerleri üzerinden kayda alınır ve kâr/zarar IAS 39'a göre raporlanır.

Özkaynak yöntemi, aşağıdaki durumların varlığı halinde kullanılamaz:

- Yatırım satılmak üzere elde tutuluyorsa (UFRS-5'e göre muhasebeleştirilecektir),

- Ana şirketin kendisi bir başka şirketin bağlı şirketiye, sahibi özkaynak yöntemini uygulamıyorsa ve borçlanma veya özkaynak araçları halka açık bir piyasada işlem görmüyorsa, (bu durumlarda yatırımcının ana şirketi UFRS'ye uygun konsolide finansal tablolar hazırlayarak kamuoyunun bilgisine sunmalıdır).

Ana şirketin finansal tabloları, aynı koşullarda gerçekleşen olay ve işlemler için tekdüzen (uniform) muhasebe politikaları uygulanarak düzenlenmelidir. Ana şirket ve yatırımcı şirketin muhasebe politikaları arasında farklılıklar varsa, bunları uyumlu hale getirmek için gerekli düzeltmeler yapılmalıdır. Ana şirket ve iştirak finansal tabloları farklı tarihlerde hazırlanmışsa, ortaya çıkan önemli işlem ve olayların etkilerinin yansıtılması için gerekli düzeltmeler yapılmalıdır. Her durumda, iki şirketin raporlama tarihleri arasındaki fark üç aydan fazla olmamalıdır.

Bir ana şirketin, iştirakin zararındaki payını kayda alması, o iştirakteki payıyla sınırlıdır. Ana şirket, iştirak üzerinde önemli etkisini yitirdiği tarihte, özkaynak yöntemini uygulamaya son vermelidir. Bu tarihten itibaren yatırım, bağlı ortaklığa veya IAS-31'de tanımlanan biçimde bir iş ortaklığına dönüşmediği sürece, IAS-39'a göre muhasebeleştirilecektir.⁷¹

⁷¹ Çiftçi, Yavuz; "Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması", www.mu.edu.tr/department/iibftmes24kitap1-2.pdf, (2006)

2.2.2.1. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK)

Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (UMSK, International Accounting Standards Committee – IASC) 1973 yılında Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda, ve ABD’den profesyonel muhasebe kuruluşlarının anlaşması ile 1973 yılında kurulmuştur. 1983 yılından itibaren ise Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu’na (International Federation of Accountants- IFAC) üye tüm profesyonel organlar IASC üyeliğine dahil olmuşlardır. Halen 112 ülkeden 153 üyesi olan komite ulusal standart belirleyici kuruluşlar, menkul kıymet borsaları, Avrupa Komisyonu, OECD, Birleşmiş Milletler gibi hükümetlerarası kuruluşlar ve Dünya Bankası gibi kalkınma kuruluşları ile işbirliği içinde çalışmaktadır. Komite, iş dünyasında finansal raporlama amacı ile dünya çapında kullanılan ilkelere birlik sağlamayı amaçlamaktadır. Böylece yatırımcıların, kredi verenlerin, hükümetlerin ve diğer ilgililerin kaynakların dağılımı ve politika kararlarında yetenekleri iyileştirilmeye çalışılmaktadır.

UMSK’nin kendi statüsünde belirtilen amaçları aşağıda sunulmuştur:

- Finansal tablolarda ve diğer finansal raporlardaki bilgilerin, kamu yararına şeffaf, kaliteli ve karşılaştırılabilir olarak yayınlanmasını sağlamak.
- Yüksek kalitede, anlaşılabilir ve yaptırımı olan muhasebe standartları geliştirmek.
- Bu standartların kullanımı ve sıkı bir şekilde uygulanmasını sağlamak.
- Yüksek kalitede çözümler üretebilmek için ulusal ve uluslararası standartların olabildiğince benzer olmasını sağlamak.⁷²

Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee-IASC), kurulduğu 1973 yılından 2001 yılına kadar, 41 adet uluslararası muhasebe standardı (International Accounting Standard-IAS) yayımlamıştır. 24 Mayıs 2000 tarihinde Edinburg’da yapılan genel kurulda, IASC’ın

⁷² Özer T.Yeniay, “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları”, <http://www.sistems.org/index.html>, (Erişim:14.07.2006)

Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı (IASCF) haline dönüştürülmesi ve uluslararası muhasebe standartlarına ilişkin çalışmaları yürütmek üzere Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board-IASB)'nun oluşturulmasına karar verilmiştir.⁷³

2.2.2.2. Standartların Kabulü

Muhasebe ilkeleri ile ilgili kararlar UMSK yönetim kurulu tarafından alınmakta ve uluslararası finansal raporlama standardı olarak açıklanmaktadır. Karar alınma sürecinde konu ile ilgili danışma komitesi yönetim kuruluna öneride bulunmak üzere standartlara ilişkin bir taslak ve önerinin lehine ve aleyhine görüşleri hazırlar. Yönetim Kurulu bu öneriyi bir taslak metni haline getirir (Exposure Draft) ve uluslararası düzeyde tartışmaya açar. Gelen öneriler ve yorumlar (normalde 90 gün, özel durumlar için 60 gün içinde) tartışılır, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra son metin oluşturulur ve yönetim kurulunda oylamaya sunulur. Herhangi bir standardın kabulü için yönetim kurulunun üçte ikisinin onayına gerek vardır.⁷⁴

1 Nisan 2001 tarihinden itibaren IASB, taslak ve standartları geliştirme, yayımlama ve Standart Yorumlama Komitesi'nin (Standing Interpretation Committee-SIC) yorumlarını onaylama görevini üstlenmiştir. Bu tarihten itibaren, IASB tarafından bazı IAS'lar değiştirilmiş ve düzenlenmiş, bazılarında değişiklik yapılması veya yerine yeni UFRS çıkarılması önerilmiş; ayrıca daha önce standart yayımlanmamış konularda UFRS'ler hazırlanması çalışmaları başlatılmıştır.⁷⁵

Kimi zaman IAS, kimi zaman IFRS teriminin kullanılmış olması, IAS'nın ilk kez Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASB) tarafından çıkarılması, 2000 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulunun (IASB) oluşturulmasıyla standartlarla ilgili tüm sorumlulukların bu kurula devredilmiş olması ve 2001 yılından

⁷³ Çiftçi, Yavuz; "Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması",www.mu.edu.tradepartmentsiibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

⁷⁴ Özer T.Yeniay, "Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları", <http://www.sistems.org/index.html>, (Erişim:14.07.2006)

⁷⁵ Çiftçi, Yavuz; "Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması",www.mu.edu.tradepartmentsiibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

itibaren bu kurulun çıkaracağı tüm standartların ise IFRS olarak isimlendirilmiş olması zaman içinde olayın değil yetkili kurumların görev değişiminden kaynaklanmıştır.⁷⁶

IASB bir yandan yukarıda özetlenen çalışmaları yaparken, diğer yandan AB, FASB ve IOSCO gibi ulusal ve uluslararası organizasyonlarla işbirliği amaçlı girişimlerde bulunmaktadır. Bu çalışmalar sonucunda, IASB-FASB arasında, IFRS'ler ile Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (USGAAP) arasındaki farkları gidermek üzere, 18 Eylül 2002 tarihinde imzalanan Norwalk Anlaşması ile Yakınsama Projesi (Convergence Project) başlatılmıştır.⁷⁷ Ayrıca bu doğrultuda, Mayıs 2001'de yelerine uluslararası menkul kıymet ihraç ve halka arz işlemlerinde "UMS/UFRS Standartları'nın kullanılmasını tavsiye yönünde karar almıştır.⁷⁸

AB de, 19 Temmuz 2002 tarihinde kabul ettiği kararla, üye ülkelerdeki menkul kıymet borsalarına kayıtlı şirketlere 1.1.2005'ten itibaren IFRS'lere uygun konsolide finansal tablolar düzenleme zorunluluğu getirmiştir.

Bir diğer işbirliği örneği olarak, Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (IOSCO) Mayıs 2000'de, IASB'ın çalışmalarını destekleme kararı almış ve üyesi bulunan düzenleyici kurumlara çok uluslu işletmelerin UFRS'leri kullanmalarına izin vermeleri tavsiyesinde bulunmuştur.⁷⁹

Sonuç olarak, gerek ülkemiz gerekse tüm dünya ölçeğinde bahsedilen tüm bu gelişmeler, alınan kararlar ve gözlenen uyumlaştırma eğilimi, ortak küresel standart setinin, UMS/UFRS yönünde gelişmekte olduğunu açıkça gösterir niteliktedir. Küresel standartlar seti olarak UFRS ile çalışmak, çok çeşitli avantajları da beraberinde getirmektedir. Bunlardan birkaçını şöyle sıralamak mümkündür. Finansal tablolara, muhasebe ve finansal raporlamaya duyulan inanç ve güvenin artması, finansal tabloların uluslararası düzeyde karşılaştırılabilirliğinin artması, saydam, açık, güvenilir ve küresel

⁷⁶ Ersoy,Ayten;"İşletmelerde Kamuyu Aydınlatma Yönünden Finansal Bilgilerin Bölümlere Göre Raporlanması",Mali Çözüm Dergisi,Sayı 67,Nisan-Mayıs-Haziran 2004.

⁷⁷ Çiftçi, Yavuz; "Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması",www.mu.edu.tradepartmentsiibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

⁷⁸ Aksoy,Tamer; A.g.e,s.189

⁷⁹ Çiftçi, Yavuz; "Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması",www.mu.edu.tradepartmentsiibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

bir ekonominin yaratılması, şeffaflık ve işletmelerin yerli ve yabancı yatırımcılar nezdinde güvenilirliğinin artması, Yatırımcılar için çekicilik artışı vb.,

Bu avantajlarına karşın, küresel standartlar anlamında UFRS'ye geçişin, dikkate alınması gereken çeşitli zorlukları da bulunmaktadır. UFRS, bu standartları kullanacak ülkelerde, muhasebeci ve denetçi niteliklerinin de (profesyonel olarak AB müktesebatına tüm boyutlarıyla uyum gösterebilecek şekilde) yükseltilmesini gerekli kılmaktadır. Ayrıca, kural esaslı muhasebeden ilke esaslı muhasebeye geçiş zorlukları, vergi mevzuatında net ayırım gereği, vergi odaklılıktan kurtulma, müktesebata ilişkin çeviri güçlükleri, eğitim ihtiyacı, UFRS'nin karmaşıklığı gibi hususların da gözönünde tutulması yararlı olacaktır. Dünyadaki gelişmelerin dışında kalmamak, uluslararası finans piyasalarıyla aynı ortak dili kullanmak, finansal piyasaların bilgi taleplerini etkin olarak karşılamak ve şeffaflık başta olmak üzere kurumsal yönetim ilkelerine ve AB'ye uyum sağlamak vb.bakımından; UFRS'ye geçilmesi önemlidir.

Son olarak, ülkemizde SPK'nın UFRS ile birebir tam uyumlu, BDDK'nın ise kısmen uyumlu muhasebe standartlarını uygulaması, olumlu ve isabetli adımlar olarak değerlendirilmektedir.⁸⁰

2.2.2.3. UFRS'ye Geçiş

Yüksek kalitede, küresel düzeyde uygulanan ve yaptırımı olan uluslararası muhasebe standartları hem ulusal hem de sınır ötesi yatırım ve finansman kararları için gereklidir. UMSK bu ihtiyacın giderilmesi amacı ile temel standartların büyük bölümünü tamamlamıştır. Bu temel standartlar genel olarak iş dünyasının tüm önemli alanlarını kapsayan ve bu alanlar için geniş bir muhasebe altyapısı oluşturan, karşılaştırma olanağı, şeffaflık ve tam açıklama sağlayan, standartlardır.

G 7 ülkeleri maliye bakanları ve merkez başkanları ülkelerinde özel sektör kuruluşlarının uluslararası düzeyde kabul görmüş bu kurallara ve ilkelere uygun olarak çalışmalarının sağlanması konusunu takip etmektedirler. Ayrıca küresel sermaye

⁸⁰ Aksoy,Tamer; A.g.e, s.193

piyasalarına katılım gösteren tüm ülkelere bu standartlara uymaları konusunda uluslararası düzeyde çağrı yapılmıştır.

Pek çok ülke uluslararası muhasebe standartlarını herhangi bir değişiklik yapmadan ulusal muhasebe standardı olarak kabul etmiştir. 1606/2002 numaralı, 19 Temmuz 2002 tarihli Avrupa Birliği kararı ile hisse senedi ve/veya tahvilleri Avrupa Birliği'ne üye ülkelerdeki borsalarda işlem gören tüm kurum ve kuruluşlar 1 Ocak 2005 ya da sonrasında başlayacak mali dönemlerinde uluslararası muhasebe standartlarını kullanmak zorunlu hale gelmiştir.

Bunlara ek olarak uluslararası finansal raporlama standartları halen;

- Kendi ihtiyaçlarına göre ilke geliştiren ülkelerce bir kıstas oluşturmak için (*Asya, Orta Avrupa, eski SSCB ülkeleri*)
- Pek çok ülkede ulusal muhasebeleştirme gereklerine yönelik zemin oluşturulmasında (*Türkiye'de Enflasyon Muhasebesi, Finansal Kiralamanın muhasebeleştirilmesi*)
- Ulusal ve Uluslararası borsa ve düzenleyici kurumlar tarafından (*Türkiye'de SPK*)
- UMSK ilkelerine uygun olarak çalıştığını duyuran ülkeler üstü (*supra national*) kuruluşlar tarafından (*Avrupa Birliği*)
- Sayıları her gün artan kurum ve kuruluşlarca kullanılmaktadır.⁸¹

2.2.2.4. Muhasebe Standartları Oluşumunda Bazı Ülke Uygulamaları

Muhasebe Standartları oluşturulmasında izlenen yol ve süreç konusunda bazı ülkelerin uygulamalarını şöyle özetleyebiliriz.⁸²

⁸¹ Özer T.Yeniay, "Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları", <http://www.sistems.org/index.html>, (Erişim:14.07.2006)

⁸² Bostancı,Serpil; "Küreselleşen Muhasebe Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu",Mali Çözüm Dergisi,Sayı 59,Nisan-Mayıs-Haziran2002

ABD

ABD’de muhasebe standartlarının oluşturulmasında kamu ve özel sektör düzenlemelerinin karışımı esasına dayalı bir sistem geçerlidir. Kongre muhasebe yükümlülüklerini belirleme yetkisini Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu’na (Securities Exchange Commission – SEC) devretmiştir. SEC muhasebe standartları belirlemedeki rolünü denetim ve gözetim fonksiyonu ile sınırlandırmış, muhasebe ve bağımsız denetim için kuralların belirlenmesinde özel sektör düzenleyici kuruluşlarının etkili olmasına izin vermiştir. Bu kuruluşlardan AICPA (America Institute of Certified Public Accountants) ile 1939 yılında başlayan süreç, 1973 yılında kurulan ve şu anda Amerika’da muhasebe standartları yapma fonksiyonunu yerine getiren FASB (Financial Accounting Standards Board) ile devam etmektedir. FASB 7 üyeden oluşmakta ve üyeler tam zamanlı çalışmaktadır. Üyelerin muhasebe kökenli olup olmaması önemli olmayıp yıllık bütçesi 11 milyon ABD Dolarıdır. Atanma bağımsız bir organ olan Finansal Muhasebe Vakfı FAF (Financial Accounting Foundation) tarafından yapılmakta olup üyeler 5 yıl için seçilmektedir. Üyelerin ikinci kez seçilmelerinin mümkün olduğu sistemde, FAF, FASB ile iş dünyası iletişimin sağlanması için bir danışma konseyi de atamaktadır. FASB toplantıları halka açık olarak yapılmaktadır.

ABD’de muhasebe standartları oluşturulurken izlenen yöntem ve aşamalar aşağıdaki gibidir :

A.Düzenleme yapılacak konuların FASB gündemine alınması

B.Standart oluşturma süreci

-Ön çalışma grubunun oluşturulması,

-Çalışma grubunun oluşturulması,

-Tartışma metninin hazırlanması,

-Basın toplantısı ile kamuya duyurma,

-Sözlü ve yazılı önerilerin değerlendirilmesi,

- FASB toplantıları,
- Son taslağın hazırlanması,
- Nihai metnin hazırlanması.

FASB, en sonuncusu Nisan 2002’de olmak üzere 145 adet standart yayınlamıştır.⁸³

İNGİLTERE

İngiltere’de muhasebe ile ilgili ilk düzenleme 1844 yılında Şirketler Kanunu ile başlamış ve 1900 yılında yeni bir kanunladedetim konusu düzenlenmiş ve 1947 yılında Şirketler Kanunu tekrar değiştirilmiştir. 1970 yılına kadar muhasebe uygulamalarına yönelik çalışmalar meslek mensuplarından oluşan İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü ICAEW (The Institute of Chartered Accountants in England and Wales) tarafından gerçekleştirilmiştir. 1976 yılında kurulan Muhasebe Standartları Komitesi ASC (Accounting Standarts Committe) SSAP (Statements of Standart Accounting Practice) adı altında muhasebe standartları ile SORP (Statements of Recommended Practice) adı altında da genel uygulama alanı olmayan konulara ilişkin düzenlemeler yapmıştır. Yeni standart oluşturma sistemi 1989 Şirketler Kanunu ile getirilmiş ve İngiltere’de muhasebe standartları oluşturulması yeniden yapılandırılmıştır. Bu kanun hükümete muhasebe standartlarını yayımlayan, standartlara uyumu denetleyen ve sürecin gözetiminden sorumlu kuruluşları onaylama ve bu kuruluşlara gerekli imkanları sağlama yetkisi vermiştir. Bu yeni sistemde iki oluşum öne çıkmaktadır : Standart oluşturma sürecinin gözetiminden ve etkin işleyişinden sorumlu FRC (Financial Reporting Council) ve muhasebe standartlarının geliştirilmesi ve yayımlanması ile yetkili kılınan ASB (Accounting Standarts Board) . ASB üyeleri FRC tarafından atanmaktadır ve muhasebe konusunda gerekli teknik bilgiye sahip olmak durumundadır. FRC üyeleri endüstri, ticaret, muhasebe mesleği gibi değişik

⁸³ Bostancı,Serpil; “Küreselleşen Muhasebe Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu”,Mali Çözüm Dergisi,Sayı 59,Nisan-Mayıs-Haziran2002

çevrelerin temsilcilerinden oluşmakta olup, böylece tüm ilgili çevrelerin katılımının sağlanması amaçlanmaktadır. FRC toplantıları halka açık değildir.

ALMANYA

1985 yılından itibaren AB direktifleri doğrultusunda muhasebe düzenlemelerini yapan Almanya'nın son zamanlara kadar resmi olarak genel kabul görmüş muhasebe ilkelerini düzenleme yetkisi ve sorumluluğu olan bir kurum oluşturulmamış, yalnızca Almanya Muhasebeciler Enstitüsü muhasebe konuları ve ilgili kanunlar üzerine yorumlar ve açıklamalar yayımlamıştır. Almanya Muhasebe Standartları Komitesi, 01.05.1998 tarihinde yürürlüğe giren bir kanunla kurulmuş ve bu şekilde bir özerk standart oluşturucu kuruluş faaliyete geçmiştir. Almanya Muhasebe Standartları Komitesinin İngiliz-Amerikan modelinde, kendi üyeleri veya diğer kişi ve işletmeler tarafından finanse edilen, bağımsız bir kuruluş olarak yapılandırılmıştır. Standart oluşturma sürecinde kamuya açık toplantılar yapılması, standartların taslak halinde yayımlanarak ilgililerden görüşler alınması, ilgili çevrelerin görüşlerinin sürece katılmasını teminen danışma komitelerinin kurulması öngörülmektedir.⁸⁴

3. İŞTİRAKLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE RAPORLANMASI

Ülkemizde iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile ilgili yapılan düzenlemelerde iki yöntem söz konusudur. Bunlardan ilki maliyet yöntemi, ikincisi ise öz kaynak yöntemidir. İştirakler, Vergi Usul Kanunu'nda maliyet, Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenlemelerine göre maliyet veya öz kaynak, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun düzenlemelerine göre de maliyet veya öz kaynak yöntemine göre raporlanırlar.

UMS-28'e göre, iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasında öz kaynak yöntemi uygulanır. Bu bölümde, ülkemizdeki düzenlemelerde yer aldığından maliyet

⁸⁴ Bostancı,Serpil; "Küreselleşen Muhasebe Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu",Mali Çözüm Dergisi,Sayı 59,Nisan-Mayıs-Haziran2002

yöntemine kısaca değinilecek ve çalışmanın konusunu oluşturan öz kaynak yöntemi detaylı olarak irdelenecektir.⁸⁵

3.1. Yöntemler

3.1.1. Maliyet Yöntemi

Maliyet yönteminde, iştirak maliyet bedeli ile yatırım yapan şirketin bilançosuna dahil edilmektedir. Yatırım yapan şirket, iştiraktan kar payı tahsil ettikçe bir faaliyet dışı gelir unsuru olarak gelir tablosunda raporlamaktadır. Yatırım yapılan şirketin kar veya zarar durumunun çok değişken, buna karşılık kar payı dağıtım politikasının büyük ölçüde sabit olduğu durumlarda maliyet yöntemi, yatırım yapılan şirketin faaliyet sonuçlarındaki gelişmeleri yatırım yapan şirketin finansal tablolarına yansıtmakta yetersiz kalmaktadır.

3.1.2. Özkaynak Yöntemi

Öz kaynak yöntemi, iştiraktaki yatırımın başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilerek, sonrasında bu tutarın yatırım yapılan iştirakin net varlıklarında yatırımcı işletmenin payına düşen kısmı yansıtacak şekilde düzeltildiği ve böylece yatırımcı işletmenin kar veya zararının yatırım yapılan işletmenin kâr veya zararından kendisine düşen payı kapsadığı muhasebeleştirme yöntemidir.

Öz kaynak yönteminde iştirakin değeri, iştirakin öz kaynağındaki değişimden işletmeye düşen paya göre artırılır veya azaltılır. Öz kaynaktaki kâr / zarar kaynaklı artış ya da azalışlar iştirakler hesabına karşılık gelir tablosu hesaplarına yansıtılır. iştirak kâr payı dağıttığında ise alınan kâr payı iştirakler hesabından düşülür. Özün önceliği ilkesine göre, iştirakin öz sermayesinde meydana gelen kâr dışındaki nedenlerden kaynaklanan artışlardan işletmeye düşen pay iştirakler hesabına karşılık sermaye yedeklerine eklenir ve “Finansal Tabloların Sunumu” başlıklı UMS-1’ in gerektirdiği şekilde öz kaynaklar değişim tablosunda açıklanır. UMS-28’e göre öz kaynak yöntemi ile muhasebeleştirilen iştirakler bilançoda duran varlık olarak sınıflandırılmalıdır.

⁸⁵ Türel,Aslı – Şenyiğit, Yiğit Bora; “ İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanmasında Örneklerle Öz Kaynak Yöntemi”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 73, Ekim-Kasım-Aralık 2005,s.205

Yatırım yapan işletme, yatırım yapılan işletmeye iştirak ederken üç farklı durum ortaya çıkabilir. Yatırım yapılan işletme için yatırım yapan işletme tarafından defter değeri kadar, defter değerinin üzerinde veya defter değerinin altında ödeme yapılabilir. Aslında bu üç durumun ortaya çıkışı, yatırım yapılan işletmeye kuruluş aşamasında veya kuruluştan sonraki yıllarda iştirak edilmesi ile ilgilidir.⁸⁶

Defter değeri kadar bedel ödenmesi durumu, kuruluş aşamasında iştirak edilmesi halinde meydana gelir. Bu durumda “iştirakler” hesabı borçlandırılır, ödeme nakit yapıldıysa kasa veya banka hesabı alacaklandırılır. Ödeme nakit dışında başka bir ödeme aracı ile yapıldıysa yine ilgili hesap alacaklandırılır.

Kuruluştan sonraki yıllarda iştirak edildiğinde, yatırım yapılan işletmeye defter değerinin üzerinde veya altında ödeme yapılabilir. “İşletme Birleşmeleri” başlıklı Uluslararası Finansal Raporlama Standardı (UFRS)-3’e göre söz konusu durumlarda yatırım yapılan işletme, yatırımı yapan işletmenin bilançosunda makul değeri ile raporlanmalıdır. Yatırım yapılan işletmeye defter değerinin üzerinde ödeme yapıldığında aradaki fark öz kaynak şerefîyesi olarak muhasebeleştirilir. Bu durumda “iştirakler” hesabı borçlandırılır, “öz kaynak şerefîyesi” hesabı yatırım yapılan işletmenin defter değeri ile yapılan ödeme arasındaki olumlu fark kadar borçlandırılır, ödeme nakit yapıldıysa kasa veya banka hesabı alacaklandırılır. Ödeme nakit dışında başka bir ödeme aracı ile yapıldıysa yine ilgili hesap alacaklandırılır. Burada oluşan öz kaynak şerefîyesi UFRS-3’e göre bilançoda raporlanacak ve “Varlıklarda Değer Düşüklüğü” başlıklı UMS-36’ya göre değer düşüklüğü testine tabi tutulacaktır.

Yatırım yapılan işletmeye defter değerinin altında ödeme yapıldığında aradaki fark yine öz kaynak şerefîyesi olarak muhasebeleştirilir. Bu durumda “iştirakler” hesabı borçlandırılır, “öz kaynak şerefîyesi” hesabı yatırım yapılan işletmenin defter değeri ile yapılan ödeme arasındaki olumsuz fark kadar alacaklandırılır, ödeme nakit yapıldıysa kasa veya banka hesabı alacaklandırılır. Ödeme nakit dışında başka bir ödeme aracı ile

⁸⁶ Türel, Aslı – Şenyiğit, Yiğit Bora; “İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanmasında Örneklerle Öz Kaynak Yöntemi”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 73, Ekim-Kasım-Aralık 2005, s.205

yapıldıysa yine ilgili hesap alacaklandırılır. Burada oluşan öz kaynak şerefiyesi UFRS-3'e göre, bilançoda raporlanmamaktadır. İlgili dönemde bir gelir unsuru olarak gelir tablosunda raporlanmaktadır.

3.1.2.1. İştiraklerin Öz kaynak Yöntemine Göre Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması ile ilgili Örnekler

Çalışmanın bu bölümünde öz kaynak yönteminin üç örnek yardımıyla uygulanmasına çalışılacaktır. Söz konusu üç örnek özellik arz eden üç durumu açıklamaya yöneliktir. Bu üç durum yatırım yapan şirketin, yatırım yapılan şirkete ödediği bedel ile ilgilidir ve şunlardır:

- Yatırım yapılan şirketin öz kaynaklarının defter değerinin yüzdesine isabet edecek kadar bedel ödenerek iştirak edilmesi.
- Yatırım yapılan şirketin öz kaynaklarının defter değerinin yüzdesine isabet eden tutardan daha yüksek bir bedel ödenerek iştirak edilmesi.
- Yatırım yapılan şirketin öz kaynaklarının defter değerinin yüzdesine isabet eden tutardan daha düşük bir bedel ödenerek iştirak edilmesi.

Yukarıda sayılan üç durumdan birincisi,daha ziyade yatırım yapılan şirkete kuruluşu sırasında iştirak edilmesi durumunda gerçekleşir. Kuruluşundan sonraki dönemlerde de gerçekleşebilir, ancak bu seçeneğin gerçekleşmesi oldukça tesadüflere bağlıdır. Diğer iki durum ise, yatırım yapılan şirketin kuruluşundan sonraki yıllarda iştirak edilmesi halinde gerçekleşebilir.

Çalışmanın bu bölümünde yer verilen örnekler, UFRS kapsamındaki ilkelere dayandırılarak çözümlenmiştir. Burada belirtilen çözüm yaklaşımları, ülkemizde geçerli olan kural ortamlarındaki uygulamalara aykırı olabilir.

Yatırım Yapılan Şirketin Kuruluşunda İştirak Edilmesine Bir Örnek

A A.Ş, 2001 yılında, B A.Ş'nin kuruluşu sırasında 100.000 YTL olan kuruluş sermayesinin %40'ına iştirak etmiş ve sermaye taahhüdünü nakden yerine getirmiştir. B

A.Ş sermayesinin kalan %60'lık bölümünü ise başka ortaklar sahiplenmiş ve gereğini yerine getirmişlerdir.⁸⁷

-----/-----
İştirakler Hesabı 40.000
Kasa Hesabı 40.000
-----/-----

A A.Ş, B A.Ş'nin 100.000 YTL sermayesinin %40'ını iştirak amacıyla satın aldığı tarihte, 40.000 YTL (100.000*%40) "İştirakler Hesabı"na borç, sermaye taahhüdünü nakden yerine getirdiği için "Kasa Hesabı"na 40.000 YTL alacak kaydı yapmıştır.

B A.Ş 2001 yılını 65.000 YTL vergi sonrası net kâr açıklayarak kapatmıştır.

-----/-----
İştirakler Hesabı 26.000
İştirak Gelirleri Hesabı 26.000
-----/-----

A A.Ş'nin yatırım yaptığı B A.Ş'nin 2001 yılında elde ettiği 65.000 YTL kârdan A A.Ş'ye isabet eden 26.000 YTL (65.000*%40)'dır. Öz kaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin öz sermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerekir. Bu nedenle, A A.Ş "İştirakler Hesabı"na 26.000 YTL borç, "İştirak Gelirleri Hesabı"na 26.000 YTL alacak kaydetmiştir.

Tablo 1 – A A.Ş'nin 31.12.2001 Tarihli Kısmi Bilançosu

İştirakler Hesabı	66.000
-------------------	--------

A A.Ş'nin 31.12.2001 tarihli kısmi bilançosunda "İştirakler Hesabı"nın toplam değeri 66.000 YTL olarak raporlanmıştır. Bu tutar, B A.Ş'nin kuruluşu sırasında A A.Ş'nin koyduğu 40.000 YTL tutarındaki sermaye ile B A.Ş'nin 2001 yılı için açıkladığı kârdan A A.Ş'ye düşen 26.000 YTL'nin toplanması ile bulunmuştur. A A.Ş'nin

⁸⁷ Türel,Aslı – Şenyiğit,Yiğit Bora; " İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanmasında Örneklerle Öz Kaynak Yöntemi", Mali Çözüm Dergisi, Sayı 73, Ekim-Kasım-Aralık 2005,s.205

31.12.2001 tarihli kısmi bilançosunda yer alan “İştirakler Hesabı”nın bakiyesi, B A.Ş.’nin 31.12.2001 tarihli bilançosunda yer alan öz sermaye tutarının %40’ına eşittir.

Tablo 2 – A A.Ş.’nin 01.01.2001-31.12.2001 Dönemi Kısmi Gelir Tablosu

İştirak Gelirleri	26.000
-------------------	--------

A A.Ş.’nin 2001 yılına ait kısmi gelir tablosunda B A.Ş.’nin açıkladığı net kârın A A.Ş.’ye düşen kısmı “İştirak Gelirleri” olarak raporlanmıştır. B A.Ş., 2002 yılında toplam 30.000YTL nakit kâr payı dağıtımını gerçekleştirmiştir.

-----/-----
Kasa Hesabı 12.000
İştirakler Hesabı 12.000
-----/-----

B A.Ş.’nin , 2002 yılında dağıtmış olduğu kâr payı B A.Ş.’nin öz sermayesini azaltmıştır. Öz kaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin öz sermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin “İştirakler Hesabı”na yansıtılması gerektiği için, A A.Ş. dağıtılan kâr payının kendisine isabet eden 12.000 YTL (30.000*%40) kadar “İştirakler Hesabı”na alacak, karşılığında tahsil ettiği kâr payı için “Kasa Hesabı”na borç kaydı yapmıştır.

B A.Ş., 2002 yılı sonunda 25.000YTL tutarında maddi duran varlıklar ile ilgili yeniden değerlendirme hesaplamış (veya Enflasyon Düzeltmesi Olumlu Farkları) ve faaliyet yılını 40.000YTL vergi sonrası net kâr açıklayarak kapatmıştır.

-----/-----
İştirakler Hesabı 10.000
İştirak Yeniden Değerleme
Değer Artışları Hesabı 10.000
-----/-----

B A.Ş.’nin yapmış olduğu yeniden değerlendirme sonucu, öz sermayesi 25.000 YTL artmıştır. B A.Ş.’nin öz sermayesinde meydana gelen bu artış sonucunda A A.Ş.’de “İştirakler Hesabı”na 10.000 YTL (25.000*%40) borç, karşılığında “İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı”na alacak kaydı yapılmıştır.

-----/-----
İştirakler Hesabı 16.000

İştirak Gelirleri Hesabı 16.000
-----/-----

A A.Ş'nin yatırım yaptığı B A.Ş'nin 2002 yılı için ilan ettiği 40.000 YTL net kârdan A A.Ş'ye isabet eden 16.000 YTL (40.000*%40)'dır. Öz kaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin özsermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, A A.Ş "İştirakler Hesabı"na 16.000 YTL borç, "İştirak Gelirleri Hesabı"na 16.000 YTL alacak kaydetmiştir.

Tablo 3 – A A.Ş'nin 31.12.2002 Tarihli Kısmi Bilançosu

İştirakler Hesabı	80.000	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı	10.000
-------------------	--------	--	--------

A A.Ş'nin 31.12.2002 tarihli kısmi bilançosunda "İştirakler Hesabı"nın toplam değeri 80.000 YTL olarak ve "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"nı da 10.000 YTL olarak raporlanmıştır. 31.12.2001 tarihinde A A.Ş'nin "İştirakler Hesabı"nın tutarı 66.000 YTL idi. Bu tutar, B A.Ş'nin 2002 yılında dağıtmış olduğu A A.Ş'ye isabet eden 12.000 YTL tutarında kâr payı kadar azalmış, yine B A.Ş'nin 2002 yılında hesaplamış olduğu A A.Ş'ye isabet eden 10.000 YTL tutarında yeniden değerlendirme değer artışı ve A A.Ş'ye isabet eden 16.000 YTL tutarında kâr kadar artmış ve 80.000 YTL'ye ulaşmıştır.⁸⁸

Tablo 4 – A A.Ş'nin 01.01.2002-31.12.2002 Dönemi Kısmi Gelir Tablosu

İştirak Gelirleri 16.000

A A.Ş'nin 2002 yılına ait kısmi gelir tablosunda B A.Ş'nin ilan ettiği net kârın A A.Ş'ye düşen kısmı "İştirak Gelirleri" olarak raporlanmıştır. B A.Ş, 2003 yılında sermayesini %100 artırarak 200.000YTL'ye yükseltmiştir. Artırılan sermayenin yarısı bedelli, diğer yarısı bedelsiz gerçekleştirilmiştir. Bedelsiz kısmın %40'ı yeniden değerlendirme artışlarından, kalanı "yedekler"den (geçmiş yıl kârları veya dağıtılmamış kârlardan) sağlanmıştır. Mevcut ortaklar her türlü sermaye artırımına katılmışlardır.

⁸⁸ Türel,Aslı – Şenyiğit, Yiğit Bora; " İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanmasında Örneklerle Öz Kaynak Yöntemi", Mali Çözüm Dergisi, Sayı 73, Ekim-Kasım-Aralık 2005,s.205

-----/-----
İştirakler Hesabı 20.000

Kasa Hesabı 20.000

-----/-----
B A.Ş'nin artırdığı sermayenin bedelsiz kısmı öz kaynaklarda herhangi bir değişiklik yaratmadığı için, bedelsiz sermaye artırımını ile ilgili "İştirakler Hesabı" nda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Artırılan sermayenin 50.000 YTL'lik bedelli kısmı için A A.Ş'nin yaptığı ödeme olan 20.000 YTL (50.000*%40) "İştirakler Hesabı"na borç, "Kasa Hesabı"na alacak olarak kaydedilmiştir. B A.Ş, 2003 yılı sonunda 45.000YTL tutarında yeniden değerlendirme hesaplamış ve faaliyet yılını 20.000YTL zarar açıklayarak kapatmıştır.

-----/-----
İştirakler Hesabı 18.000

İştirak Yeniden Değerleme
Değer Artışları 18.000

-----/-----
B A.Ş'nin yapmış olduğu yeniden değerlendirme sonucu, öz sermayesi 45.000 YTL artmıştır. B A.Ş'nin öz sermayesinde meydana gelen bu artış sonucunda A A.Ş'de "İştirakler Hesabı"na 18.000 YTL (45.000*%40) borç, karşılığında "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"na alacak kaydı yapılmıştır.

-----/-----
İştirak Zararı Hesabı 8.000

İştirakler Hesabı 8.000

-----/-----
A A.Ş'nin yatırım yaptığı B A.Ş'nin 2003 yılında ettiği 20.000 YTL tutarındaki zarardan A A.Ş'ye isabet eden 8.000 YTL (20.000*%40)'dır. Öz kaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin öz sermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, A A.Ş "İştirak Zararları Hesabı"na 8.000 YTL borç, "İştirakler Hesabı"na 8.000 YTL alacak kaydetmiştir.⁸⁹

⁸⁹ Türel,Aslı – Şenyiğit, Yiğit Bora; " İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanmasında Örneklerle Öz Kaynak Yöntemi", Mali Çözüm Dergisi, Sayı 73, Ekim-Kasım-Aralık 2005,s.205

Tablo 5 – A A.Ş'nin 31.12.2003 Tarihli Kısmi Bilançosu

İştirakler Hesabı	110.000	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları	28.000
-------------------	---------	---	--------

A A.Ş'nin 31.12.2003 tarihli kısmi bilançosunda “İştirakler Hesabı”nın toplam değeri 110.000 YTL'ye çıkmış ve “İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı”nı da 28.000 YTL olarak raporlanmıştır. 31.12.2002 tarihinde A A.Ş'nin “İştirakler Hesabı”nın tutarı 80.000 YTL idi. Bu tutar, B A.Ş'nin 2003 yılında yapılan bedelli sermaye artışı sonucu 20.000 YTL tutarında artmış, ve A A.Ş'ye isabet eden 8.000 YTL tutarındaki zarar kadar azalmış, yine B A.Ş'nin 2003 yılında hesaplanmış olduğu A A.Ş'ye isabet eden 18.000 YTL tutarında yeniden değerlendirme değer artışları kadar artmış ve 110.000 YTL'ye ulaşmıştır.

Tablo 6 – A A.Ş'nin 01.01.2003-31.12.2003 Dönemi Kısmi Gelir Tablosu

İştirak Zararları	(8.000)
-------------------	---------

A A.Ş'nin 2003 yılına ait kısmi gelir tablosunda B A.Ş'nin ilan ettiği zararın A A.Ş'ye düşen kısmı “İştirak Zararları” olarak raporlanmıştır.

Kuruluşundan Sonraki Bir Anda Bir Şirkete İştirak Edilmesi

Defter Değerinin Yüzdesine İsbet Eden Tutardan Daha Düşük Bir Bedel Ödenerek İştirak Edilmesi

D A.Ş'nin 15 Mart 2002 tarihli öz kaynakları aşağıdakilerden oluşmaktadır:

Sermaye	5.000 YTL
Sermaye Taahhütleri	0 YTL
Emisyon Primi	18.000 YTL
MDV Yeniden Değerleme Artışları	9.000 YTL
Geçmiş Yıl Kârları	12.000 YTL
Dönem Net Kârı	6.000 YTL

C A.Ş, D A.Ş'nin hisselerinin %40'ını 15 Mart 2002 tarihinde 18.000 YTL ödeyerek satın almıştır.

-----15.03.2002-----
İştirakler Hesabı 20.000
Kasa Hesabı 18.000
Öz kaynak şerefiyesi Hs. 2.000
-----/-----

C A.Ş'nin D A.Ş'ye iştirak ettiği 15 Mart 2002 tarihinde, D A.Ş'nin özsermaye tutarı 50.000 YTL ve C A.Ş'ye düşen %40'lık pay ise 20.000 YTL idi. Fakat C A.Ş, %40 hisseye karşılık 18.000 YTL ödemiştir. Aradaki 2.000 YTL tutarındaki fark C A.Ş'nin kayıtlarına "Öz kaynak şerefiyesi" olarak yansıtılmıştır.

20 Nisan 2002 tarihinde D A.Ş nominal değer üzerinden %200 oranında kâr payı dağıtımını ilan etmiş ve nakden ödemiştir.

-----20.04.2002-----
Kasa Hesabı 4.000
İştirakler Hesabı 4.000
-----/-----

D A.Ş'nin , 2002 yılında dağıtmış olduğu kâr payı D A.Ş'nin öz sermayesini azaltmıştır. Öz kaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin öz sermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, C A.Ş dağıtılan kâr payının kendisine isabet eden 4.000 YTL (10.000*%40) kadar "İştirakler Hesabı"na alacak, karşılığında tahsil ettiği kâr payı için "Kasa Hesabı"na borç kaydı yapmıştır.

30 Haziran 2002 tarihinde D A.Ş, sermayesini 20.000 YTL'ye yükseltmiştir. Artış tamamen iç kaynaklardan sağlanmıştır. MDV Yeniden değerlendirme artışları nın tamamı kullanılmış ve eksik kalan tutar, emisyon priminden sağlanmıştır.

D A.Ş'nin bedelsiz sermaye artırımı öz kaynaklarda herhangi bir değişiklik yaratmadığı için, sermaye artırımı ile ilgili "İştirakler Hesabı"nda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

31 Aralık 2002 tarihinde D A.Ş, 12.000 YTL tutarında MDV yeniden değerlendirme hesaplamış ve faaliyet yılını 8.000 YTL zarar açıklayarak kapatmıştır.

-----31.12.2002-----	
İştirakler Hesabı	4.800
	İştirak Yeniden
	Değerleme Değer Artışları 4.800
-----/------	

D A.Ş'nin yapmış olduğu yeniden değerlendirme sonucu, öz sermayesi 12.000 YTL artmıştır. D A.Ş'nin öz sermayesinde meydana gelen bu artış sonucunda C A.Ş'de "İştirakler Hesabı"na 4.800 YTL (12.000*%40) borç, karşılığında "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"na alacak kaydı yapılmıştır.

-----31.12.2002-----	
İştirak Zararı Hesabı	3.200
	İştirakler Hesabı 3.200
-----/------	

C A.Ş'nin yatırım yaptığı D A.Ş'nin 2002 yılında ettiği 8.000 YTL tutarındaki zarardan C A.Ş'ye isabet eden 3.200 YTL (8.000*%40)'dır. Öz kaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin öz sermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, C A.Ş "İştirak Zararları Hesabı"na 3.200 YTL borç, "İştirakler Hesabı"na 3.200 YTL alacak kaydetmiştir.

Tablo 7 – C A.Ş'nin 31.12.2002 Tarihli Kısmi Bilançosu

İştirakler Hesabı	17.600	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları	4.800
-------------------	--------	---	-------

C A.Ş'nin 31.12.2002 tarihli kısmi bilançosunda "iştirakler Hesabı"nın toplam değeri 17.600 YTL olarak ve "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"nı da 4.800 YTL olarak raporlanmıştır. "İştirakler Hesabı"nın tutarı, D A.Ş'nin C A.Ş'ye koyduğu 20.000 YTL sermaye ile D A.Ş'nin 2004 yılında dağıtmış olduğu C A.Ş'ye isabet eden 4.000 YTL tutarında kâr payı ve 3.200 YTL tutarındaki zarar kadar azalmış, yine D A.Ş'nin 2002 yılında hesaplamış olduğu C A.Ş'ye isabet eden 4.800 YTL tutarında yeniden değerlendirme değer artışı kadar artmış ve 17.600 YTL'ye ulaşmıştır. C A.Ş'nin 31.12.2002 tarihli kısmi bilançosunda yer alan "İştirakler Hesabı"nın bakiyesi, D A.Ş'nin 31.12.2004 tarihli bilançosunda yer alan öz sermaye tutarının %40'ına eşittir.

Tablo 8 – C A.Ş'nin 01.01.2002-31.12.2002 Dönemi Kısmi Gelir Tablosu

İştirak Zararları	(3.200)	Öz kaynak şerefiye Geliri	2.000
-------------------	---------	---------------------------	-------

C A.Ş'nin 2002 yılına ait kısmi gelir tablosunda D A.Ş'nin katlandığı zararın C A.Ş'ye düşen kısmı “İştirak Zararları”, iştirak edilmesi sırasında ortaya çıkan öz kaynak şerefiyesinin gelire dönüştürülmesi ile “Öz Kaynak Şerefiye Geliri” olarak raporlanmıştır. Öz Kaynak Şerefiye Geliri olarak raporlanması, UFRS-3'te yapılan değişiklikte yer almaktadır.

20 Nisan 2003 tarihinde D A.Ş nominal değer üzerinden %20 oranında kâr payı dağıtımı ilan etmiş fakat herhangi bir ödeme yapmamıştır. Bunun üzerine C A.Ş aşağıdaki muhasebe kaydını yapmıştır.

-----20.04.2003-----
İştiraklerden Alacaklar Hesabı 1.600
İştirakler Hesabı 1.600
-----/-----

D A.Ş'nin , 2003 yılında dağıtma kararını aldığı kâr payı D A.Ş'nin öz sermayesini azaltmıştır. Öz kaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin öz sermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin “İştirakler Hesabı”na yansıtılması gerektiği için, C A.Ş dağıtılan kâr payının kendisine isabet eden 1.600 YTL (4.000*%40) kadar “İştirakler Hesabı”na alacak, karşılığında henüz tahsil edilmediği için “İştiraklerden Alacaklar Hesabı”na borç kaydı yapmıştır. 31 Aralık 2003 tarihinde D A.Ş, 8.000 YTL tutarında MDV yeniden değerlendirme hesaplamış ve faaliyet yılını 10.000 YTL vergi sonrası net kâr ile kapatmıştır.⁹⁰

-----31.12.2003-----
İştirakler Hesabı 3.200
İştirak Yeniden Değerleme
Değer Artışları 3.200
-----/-----

D A.Ş'nin yapmış olduğu yeniden değerlendirme sonucu, öz sermayesi 8.000 YTL artmıştır. D A.Ş'nin öz sermayesinde meydana gelen bu artış sonucunda C A.Ş'de

⁹⁰ Türel,Aslı – Şenyiğit,Yiğit Bora; “ İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanmasında Örneklerle Öz Kaynak Yöntemi”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 73, Ekim-Kasım-Aralık 2005,s.205

“İştirakler Hesabı”na 3.200 YTL (8.000*%40) borç, karşılığında “İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı”na alacak kaydı yapılmıştır.

31 Aralık 2003 tarihinde D A.Ş, 8.000 YTL tutarında MDV yeniden değerlendirme hesaplamış ve faaliyet yılını 10.000 YTL vergi sonrası net kâr ile kapatmıştır.

-----31.12.2003-----
İştirakler Hesabı 4.000
İştirak Gelirleri Hesabı 4.000
-----/-----

C A.Ş'nin yatırım yaptığı D A.Ş'nin 2003 yılı için ilan ettiği 10.000 YTL kârdan C A.Ş'ye isabet eden 4.000 YTL (10.000*%40)'dır. Öz kaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin öz sermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin “İştirakler Hesabı”na yansıtılması gerektiği için, C A.Ş “İştirakler Hesabı”na 4.000 YTL borç, “İştirak Gelirleri Hesabı”na 4.000 YTL alacak kaydetmiştir.

Tablo 9 – C A.Ş'nin 31.12.2003 Tarihli Kısmi Bilançosu

İştiraklerden Alacaklar	1.600	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları	8.000
İştirakler Hesabı	23.200		

C A.Ş'nin 31.12.2003 tarihli kısmi bilançosunda “İştirakler Hesabı”nın toplam değeri 23.200 YTL, “İştiraklerden Alacaklar Hesabı” 1.600 YTL ve “İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı”nı da 8.000 YTL olarak raporlanmıştır. 31.12.2003 tarihinde C A.Ş'nin “İştirakler Hesabı”nın tutarı 17.600 YTL idi. Bu tutar, D A.Ş'nin 2003 yılında dağıtmış olduğu C A.Ş'ye isabet eden 1.600 YTL tutarında kâr payı kadar azalmış, yine D A.Ş'nin 2003 yılında hesaplamış olduğu C A.Ş'ye isabet eden 3.200 YTL tutarında yeniden değerlendirme değer artışı ve C A.Ş'ye isabet eden 4.000 YTL tutarında kâr kadar artmış ve 23.200 YTL'ye ulaşmıştır. C A.Ş'nin 31.12.2003 tarihli kısmi bilançosunda yer alan “İştirakler Hesabı”nın bakiyesi, D A.Ş'nin 31.12.2003 tarihli bilançosunda yer alan öz sermaye tutarının %40'ına eşit olmuştur.

Tablo 10 – C A.Ş'nin 01.01.2003-31.12.2003 Dönemi Kısmi Gelir Tablosu

İştirak Gelirleri	4.000
-------------------	-------

C A.Ş'nin 2003 yılına ait kısmi gelir tablosunda D A.Ş'nin ilan ettiği kârın C A.Ş'ye düşen kısmı “İştirak Gelirleri” olarak raporlanmıştır.

Defter Değerinin Yüzdesine isabet Eden Tutardan Daha Yüksek Bir Bedel Ödenerek İştirak Edilmesi

F A.Ş'nin 15 Mart 2004 tarihli öz sermayesi aşağıdakilerden oluşmaktadır:

Sermaye	5.000 YTL
Sermaye Taahhütleri	0 YTL
Emisyon Primi	18.000 YTL
MDV Yeniden Değerleme Artışları	4.000 YTL
İştirakler Yeniden Değerleme Artışları	5.000 YTL
Geçmiş Yıl Kârları	12.000 YTL
Dönem Net Kârı	6.000 YTL

E A.Ş, F A.Ş'nin hisselerinin %40'ını 15 Mart 2004 tarihinde 35.000 YTL ödeyerek satın almıştır.

-----15.03.2004-----	
İştirakler Hesabı	20.000
Öz kaynak şerefiyesi Hesabı	15.000
Kasa Hesabı	35.000
-----/-----	

E A.Ş'nin F A.Ş'ye iştirak ettiği 15 Mart 2004 tarihinde, E A.Ş'nin özsermaye tutarı 50.000 YTL ve E A.Ş'ye düşen %40'lık pay ise 20.000 YTL idi. Fakat E A.Ş, %40 hisseye karşılık 35.000 YTL ödemiştir. Aradaki 15.000 YTL tutarındaki fark E A.Ş'nin kayıtlarına “Öz kaynak şerefiyesi” olarak yansıtılmıştır.

20 Nisan 2004 tarihinde F A.Ş nominal değer üzerinden %100 oranında kâr payı dağıtımını ilan etmiş ve nakden ödemiştir.

-----20.04.2004-----		
Kasa Hesabı	2.000	
	İştirakler Hesabı	2.000
-----/-----		

F A.Ş'nin , 2004 yılında dağıtmış olduğu kâr payı E A.Ş'nin öz sermayesini azaltmıştır. Öz kaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin öz sermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, E A.Ş dağıtılan kâr payının kendisine isabet eden 2.000 YTL (5.000*%40) kadar "İştirakler Hesabı"na alacak, karşılığında tahsil ettiği kâr payı için "Kasa Hesabı"na borç kaydı yapmıştır.

30 Haziran 2004 tarihinde F A.Ş, sermayesini 30.000 YTL'ye yükseltmiştir. Artış tamamen iç kaynaklardan sağlanmıştır. Yeniden değerlendirme artışlarının tamamı kullanılmış ve eksik kalan tutar, emisyon priminden sağlanmıştır.

F A.Ş'nin bedelsiz sermaye artırımı öz sermaye toplamında herhangi bir değişiklik yaratmadığı için, sermaye artırımı ile ilgili "İştirakler Hesabı"nda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

31 Aralık 2004 tarihinde F A.Ş, 6.000 YTL tutarında MDV yeniden değerlendirme ve 4.000 YTL tutarında iştirakler yeniden değerlendirme artışları kaydetmiştir.⁹¹

-----31.12.2004-----		
İştirakler Hesabı	4.000	
	İştirak Yeniden Değerleme	
	Değer Artışları	4.000
-----/-----		

F A.Ş'nin yapmış olduğu yeniden değerlendirme sonucu, öz sermaye toplamı 10.000 YTL artmıştır. F A.Ş'nin öz sermayesinde meydana gelen bu artış sonucunda E A.Ş'de "İştirakler Hesabı"na 4.000 YTL (10.000*%40) borç, karşılığında "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"na alacak kaydı yapılmıştır.

⁹¹ Türel,Aslı – Şenyiğit, Yiğit Bora; " İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanmasında Örneklerle Öz Kaynak Yöntemi", Mali Çözüm Dergisi, Sayı 73, Ekim-Kasım-Aralık 2005,s.205

31 Aralık 2004 tarihinde F A.Ş faaliyet yılını 8.000 YTL vergi sonrası net kâr ile kapatmıştır.

-----31.12.2004-----	
İştirakler Hesabı	3.200
İştirak Gelirleri Hesabı	3.200
-----/------	

E A.Ş'nin yatırım yaptığı F A.Ş'nin 2004 yılında elde ettiği 8.000 YTL kârdan E A.Ş'ye isabet eden 3.200 YTL (8.000*%40)'dır. Öz kaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin öz sermaye toplamındaki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, E A.Ş "İştirakler Hesabı"na 3.200 YTL borç, "İştirak Gelirleri Hesabı" na 3.200 YTL alacak kaydetmiştir.

Tablo 11 – E işletmesinin 31.12.2004 Tarihli Kısmi Bilançosu

İştirakler Hesabı 25.200	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları	4.000
Öz kaynak şerefiyesi 15.000		

E A.Ş'nin 31.12.2004 tarihli kısmi bilançosunda "İştirakler Hesabı"nın toplam değeri 25.200 YTL olarak ve "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"nı da 4.000 YTL olarak raporlanmıştır. "İştirakler Hesabı"nın tutarı, E A.Ş'nin F A.Ş'ye koyduğu 20.000 YTL tutarındaki sermaye ile F A.Ş'nin 2004 yılında dağıtmış olduğu E A.Ş'ye isabet eden 2.000 YTL tutarında kâr payı kadar azalmış, yine F A.Ş'nin 2004 yılında hesaplamış olduğu E A.Ş'ye isabet eden 4.000 YTL tutarında yeniden değerlendirme değer artışı ve E A.Ş'ye isabet eden 3.200 YTL tutarında kâr kadar artmış ve 25.200 YTL'ye ulaşmıştır. E A.Ş'nin 31.12.2004 tarihli kısmi bilançosunda yer alan "İştirakler Hesabı"nın bakiyesi, F A.Ş'nin 31.12.2004 tarihli bilançosunda yer alan öz sermaye tutarının %40'ına eşittir.

Tablo 12 – E işletmesinin 01.01.2004-31.12.2004 Dönemi Kısmi Gelir Tablosu

İştirak Gelirleri 3.200

E A.Ş'nin 2004 yılına ait kısmi gelir tablosunda F A.Ş'nin elde ettiği kârın E A.Ş'ye düşen kısmı "iştirak Gelirleri" olarak raporlanmıştır.⁹²

⁹² Türel,Aslı – Şenyiğit, Yiğit Bora; " İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanmasında Örneklerle Öz Kaynak Yöntemi", Mali Çözüm Dergisi, Sayı 73, Ekim-Kasım-Aralık 2005,s.205

3.2. İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi İle İlgili UMS 28 ve SPK XI/25 Standardlarının Karşılaştırılması

TMSK'nın "İştiraklerdeki Yatırımlar" başlıklı taslağı, UMS 28'in Türkçe çevirisi niteliğinde olduğundan,herhahgi bir uyumsuzluk söz konusu değildir.⁹³

UMS 28 standardı ile SPK XI/25'nin farkları ve benzer yanları aşağıda belirtildiği şekilde özetlenebilir.

SPK mevzuatı kapsamında mali tablo hazırlamak zorunda olan işletmelerin pek çoğu bilindiği üzere çeşitli nedenlerle uluslararası muhasebe standartlarına göre de mali tablo hazırlamak zorundadırlar.

Karşılaştırmada UMS 28'daki sıra temel alınmıştır.

UMS 28- İŞTİRAKLERDEKİ YATIRIMLAR⁹⁴

(Raporun Karşılaştırmalı bölümlerinde bundan sonra UMS 28 olarak nitelendirilecektir.)

SPK XI/25– SERMAYE PİYASASINDA MUHASEBE STANDARTLARI HAKKINDA TEBLİĞ⁹⁵

ONÜÇÜNCÜ KISIM – KONSOLİDE MALİ TABLOLAR, BAĞLI ORTAKLIKLAR, MÜŞTEREK YÖNETİME TABİ TEŞEBBÜSLER VE İŞTİRAKLER (Raporun Karşılaştırmalı bölümlerinde bundan sonra SPK olarak nitelendirilecektir.)

⁹³ Çiftçi, Yavuz; "Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslar arası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması",www.mu.edu.tradepartmentsiibftmes24kitap1-2.pdf,(2006)

⁹⁴ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Türkiye Muhasebe Standartları (TMS/TFRS), TMSK Yayınları -1, 2006

⁹⁵ Sermaye Piyasası Kurulu, Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ (Seri XI,No:25), Onüçüncü Kısım, <http://www.spk.gov.tr> (20.03.2006)

<p style="text-align: center;">UMS 28</p> <p style="text-align: center;">Kapsam</p> <p>1. Bu Standart, iştiraklerdeki yatırımların muhasebeleştirilmesinde uygulanır.</p> <p>Ancak;</p> <p>a) Risk sermayesi (girişim sermayesi) kuruluşları,</p> <p>b) Yatırım fonları, ve yatırım amaçlı sigorta fonlarını kapsayan benzer işletmeler tarafından elde bulundurulan ve "TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme" Standardı uyarınca muhasebeleştirilerek, ilk muhasebeleştirmeyi takiben gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilip kar veya zararla ilişkilendirilen veya alım-satım amaçlı elde bulundurulan iştirak yatırımları bu Standart kapsamında değildir.</p>	<p style="text-align: center;">SPK XI/25</p> <p style="text-align: center;">Kapsam</p> <p>Madde 328. İşletmeler, konsolide mali tablo düzenlemede, bağlı ortaklıklar, iştirakler, ve müşterek yönetime tabi teşebbüslerdeki pay sahipliğini muhasebeleştirmede, konsolide olmayan mali tablo düzenlemede bu Kısımdaki hükümlere uyarlar.</p>
<p style="text-align: center;">UMS 28</p> <p style="text-align: center;">Tanımlar</p> <p>2. Bu Standartta geçen terimlerin anlamları aşağıdaki gibidir;</p>	<p style="text-align: center;">SPK XI/25</p> <p style="text-align: center;">Tanımlar</p> <p>Madde 329. Bu Kısımda geçen:</p> <p>İştirak: İşletmenin önemli</p>

<p>İştirak: Yatırımcı işletmenin, adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan işletmeler de dahil olmak üzere, iş ortaklığı veya bağlı ortaklık niteliğinde olmayan, ancak üzerinde önemli etkisinin bulunduğu işletmelerdir.</p> <p>Konsolide finansal tablolar: Bir grubun, tek bir iktisadi işletmenin finansal tabloları gibi sunulan finansal tablolarıdır.</p> <p>Kontrol: Faaliyetlerinden fayda sağlamak amacıyla bir işletmenin faaliyet ve finansal politikalarını yönetme gücünü ifade eder.</p> <p>Özkaynak yöntemi: İştirakteki yatırımın başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilerek, sonrasında bu tutarın yatırım yapılan iştirakin net varlıklarında yatırımcı işletmenin payına düşen kısmı yansıtacak şekilde düzeltildiği ve böylece yatırımcı işletmenin kar veya zararının yatırım yapılan işletmenin kar veya zararından kendisine düşen payı kapsadığı muhasebeleştirme yöntemidir.</p> <p>Müşterek kontrol: Bir ekonomik faaliyet üzerindeki kontrolün sözleşmeye dayalı olarak paylaşılmasıdır. Bu kontrolün, sadece ekonomik faaliyetle ilgili stratejik finansal ve faaliyetle ilgili</p>	<p>derecede etkide bulunduğu, bağlı ortaklık ve müşterek yönetime tabi teşebbüsler dışında kalan işletmeleri,</p> <p>Konsolide mali tablolar: Grubun ana ortaklığın unvanı altında düzenlenen mali tablosu, ifade eder.</p> <p>Kontrol: Ana ortaklığın, bir işletmenin faaliyetlerinden fayda sağlamak amacıyla söz konusu işletmenin finansal ve faaliyet politikaları ile ilgili kararlarında tek başına etkin rol oynama gücünü,</p> <p>Öz sermaye yöntemi: İştiraklerin ve müşterek yönetime tabi teşebbüslerin başlangıçta elde etme maliyeti ile kaydedilerek, bu tutarın iştirakin net varlıklarında iştirak edenin veya müteşebbisin payına düşen kısmı gösterecek şekilde artırılması veya azaltılması suretiyle mali tablolara yansıtıldığı ve böylelikle iştirak edenin veya müteşebbisin kar veya zararında, iştirakin veya müşterek yönetime tabi teşebbüslerin karından veya zararından paylarına düşen kısmın yer aldığı bu Tebliğde tanımlanan yöntemi,</p> <p>Müşterek kontrol: Bir ekonomik faaliyetin sözleşmeler çerçevesinde kontrolünün iki veya daha</p>
---	---

<p>kararların, kontrolü paylaşan tarafların (ortak girişimciler) oy birliği ile mutabakatını gerektirdiği durumlarda varolduğu kabul edilir.</p> <p>Bireysel finansal tablolar: Bir ana ortaklık, bir iştirakte yatırımcı veya müştereken kontrol edilen bir işletmede ortak girişimci tarafından hazırlanan ve yatırımların, yatırım yapılan işletmenin net varlıkları ve raporlanan faaliyet sonuçları yerine, doğrudan özkaynak payı esas alınarak hesaplandığı finansal tablolardır.</p> <p>Önemli etki: Yatırım yapılan işletmenin finansal ve faaliyetle ilgili politikaların belirlenmesi kararlarına katılma gücü olup bu politikaları tek başına ya da bir başka taraf ile ortak kontrol etme gücünü ifade etmemektedir.</p> <p>Bağlı ortaklık: İşletmenin, adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan işletmeler de dahil olmak üzere, (ana ortaklık olarak bilinen) başka bir işletme tarafından kontrol edilen işletmelerdir.</p>	<p>fazla tarafça paylaşılmasını,</p> <p>Önemli derecede etki: Bir işletmenin finansal ve faaliyet politikalarına ilişkin kararları üzerinde kontrol yetkisi olmaksızın katılma yetkisini,</p> <p>Bağlı ortaklık: Ana ortaklık tarafından kontrol edilen işletmeyi, ifade eder.</p>
--	--

<p>UMS 28</p> <p>Önemli etki</p> <p>6. Bir yatırımcının doğrudan ya da dolaylı olarak (örneğin bağlı ortaklıkları vasıtasıyla) yatırım yapılan işletmenin oy hakkının % 20 ya da daha fazlasını elinde tutması durumunda, aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece, söz konusu yatırımcının önemli etkisi bulunduğu kabul edilir.</p> <p>7. Aşağıdaki hususların bir ya da birden fazlasının varlığı halinde bir yatırımcı işletmenin "önemli etkisinin" bulunduğu kabul edilir:</p> <p>a) Yatırım yapılan işletmenin yönetim kurulu ya da eşdeğer idari organında temsil edilme;</p> <p>b) Temettüleri ya da diğer dağıtım kararları dahil olmak üzere, işletmenin politika belirleme süreçlerine katılma;</p> <p>c) Yatırımcı işletme ile yatırım yapılan işletme arasında önemli işlemlerin gerçekleştirilmesi,</p> <p>d) İşletmeler arasında yönetici personel değişimi; veya</p> <p>e) İşletme için gerekli teknik</p>	<p>SPK XI/25</p> <p>Önemli derecede etki</p> <p>Madde 345. Aksinin geçerli olduğuna dair kuvvetli deliller yoksa, aşağıdaki hususların en az birinin varlığı durumunda, bir işletmenin diğeri üzerinde önemli derecede etkiye sahip olduğu sonucuna varılır:</p> <p>a) İşletmenin, doğrudan ve dolaylı olarak diğer bir işletmenin oy hakkında %20 ve daha fazla paya sahip olması,</p> <p>b) İşletmenin diğer işletmenin yönetim kurulunda veya bu hakları haiz yürütme organında temsil edilmesi,</p> <p>c) İşletmenin diğer işletmenin politika belirleme sürecine katılması,</p> <p>d) İşletmenin diğer işletme ile önemli büyüklükte işlemler yapması,</p> <p>e) Yönetim personelinin ortak kullanımı,</p> <p>f) İşletmenin diğer işletmeye önemli miktarda teknik bilgi sağlaması.</p> <p>İşletmenin finansal ve faaliyet politikalarını idare etme yetkisinin bulunup bulunmadığının</p>
--	--

<p>bilginin sağlanması.</p> <p>8. Kullanılabilir ya da dönüştürülebilir durumdaki potansiyel oy haklarının etkisi ve varlığı, diğer işletmelerin elinde tuttuğu potansiyel oy hakları ile birlikte, bir işletmenin önemli etkiye sahip olup olmadığının değerlendirilmesi sırasında dikkate alınır.</p>	<p>değerlendirilmesinde, oy hakkını haiz adi hisse senetleri ile değiştirilebilir durumda olan finansal araçlar da dikkate alınır.</p>
<p>UMS 28</p> <p>Özkaynak yöntemi</p> <p>11. Özkaynak yöntemine göre, iştirak yatırımı başlangıçta elde etme maliyeti ile kaydedilir. İktisap tarihinden sonra ise, yatırımcının yatırım yapılan işletmenin kar ya da zararındaki payı finansal tablolara yansıtılmak üzere yatırımın defter değeri artırılır ya da azaltılır. Yatırımcının yatırım yapılan işletmenin kar ya da zararından alacağı pay, yatırımcının kar ya da zararı olarak muhasebeleştirilir. Yatırım yapılan bir iştiraktan alınan (kar payı vb.) dağıtımlar yatırımın defter değerini azaltır. Yatırım yapılan iştirakin kar veya zararına henüz yansıtılmamış tutarların yatırım yapılan iştirakin özkaynaklarında ortaya çıkardığı değişiklikler de yatırımcının yatırım yapılan iştirakteki payı oranında yatırımın defter değerinde düzeltme yapılmasını</p>	<p>SPK XI/25</p> <p>İştiraklerde öz sermaye yönteminin uygulanması</p> <p>Madde 346. Öz sermaye yönteminin uygulanmasında, konsolidasyona ilişkin uygun prosedürler dikkate alınır. Bir grubun iştirakteki çıkarı, o iştirakte ana ortaklık ve diğer bağlı ortaklıklarının payının toplamıdır. Öz sermaye yönteminin uygulanmasında, ilgili iştirakte bağlı ortaklıkların ve müşterek yönetime tabi teşebbüsün payı ihmal edilir. Öz sermaye yöntemine göre muhasebeleştirilecek iştiraklerin iştiraki, bağlı ortaklığı veya müşterek yönetime tabi teşebbüsünün varlığı halinde, iştirakteki net varlık, kar veya zarar olarak iştirakin konsolide bilançosundaki tutarlar dikkate alınır. Bu şekilde işleme tabi tutulan iştiraklerde, ilgili iştirakin iştiraki, bağlı ortaklığı ve müşterek yönetime tabi</p>

<p>gerekli kılabilir. Bu tür değişiklikler, maddi duran varlıkların yeniden değerlemesinden ya da yabancı para çevrim farklarından kaynaklanan değişiklikleri içerir. Bu değişikliklerden yatırımcıya düşen pay doğrudan yatırımcının kendi özkaynaklarında muhasebeleştirilir.</p> <p>12. Potansiyel oy haklarının varlığı durumunda, yatırımcının yatırım yapılan iştirakin kar zararındaki ve özkaynağındaki değişikliklerdeki payı, potansiyel oy haklarının kullanılması ya da dönüştürülmesi imkanları dikkate alınarak değil, mevcut sahiplik durumuna göre belirlenir.</p> <p>Özkaynak yönteminin uygulanması</p> <p>13. Aşağıdaki istisnalar dışında bir iştirak yatırımı için Özkaynak Yöntemi uygulanır;</p> <p>a) İştirakin "TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler " Standardı uyarınca elden çıkarılmak amacıyla bulundurulmuş varlık olarak sınıflandırılması;</p> <p>b) "TMS 27 Konsolide ve</p>	<p>teşebbüsü tarafından uygulanan farklı muhasebe politikalarının etkileri giderilir.</p> <p>İştirakle ana ortaklık ve ana ortaklığın konsolidasyona tabi bağlı ortaklıkları arasında gerçekleşen işlemler neticesinde oluşan karlar ve zararlar, ana ortaklığın iştirakteki payı oranında elimine edilir. Ancak, bu işlemler neticesinde oluşan zararlar, işleme konu varlığın değerinde bir düşüklüğün gerçekleştiğini gösteriyorsa, elimine edilmez. İşletmelerin iştirak niteliği kazandığı tarih itibarıyla ve daha sonraki pay alımlarında, bir defaya mahsus olmak üzere, ana ortaklığın iştirakin sermayesinde sahip olduğu payların elde etme değeri ile bu payların iştirakin alım tarihi itibarıyla makul değerler esas alınarak düzenlenmiş bilançosundaki öz sermayesinde temsil ettiği değer arasında oluşan şerefiyenin muhasebeleştirilmesinde bu Tebliğin .İşletme Birleşmeleri. Başlıklı Kısmında düzenlenen ilgili hükümlere uyulur. Hesaplanan şerefiye tutarına göre gerekli değer düzeltmeleri yapıldıktan sonra, mali tabloların hazırlanması sırasında bu tutar iştirakin öz sermayesinden ana ortaklığın payına düşen kısma isabet eden tutar kadar artırılır veya azaltılır. Bu işlemlerde, elde etme maliyetine kıyasla öz sermaye payına isabet eden tutarda meydana gelen</p>
---	--

<p>Bireysel Finansal Tablolar" Standardının 10 uncu paragrafında yer alan istisna uyarınca konsolide finansal tablo hazırlama yükümlülüğü bulunmayan bir ana ortaklığın, aynı zamanda bir iştirak yatırımının da bulunması,</p> <p>c) Aşağıdaki durumlarda:</p> <p>i) Yatırımcı, tamamına bir başka işletme tarafından sahip olunan bir bağlı ortaklık veya bir başka işletmenin kısmen sahip olduğu bir bağlı ortaklık ise ve bu işletmenin diğer koşullarda oy verme yetkisi olmayanlar da dahil olmak üzere, diğer sahiplerinin özkaynak yöntemi uygulanmaması konusunda bilgilendirilmiş ve buna itiraz etmemiş olmaları,</p> <p>ii) Yatırımcının borçlanma veya özkaynağa dayalı araçları kamuya açık bir piyasada (yerel ve bölgesel piyasalar da dahil olmak üzere yurtiçi ya da yurtdışı menkul kıymet borsaları ya da tezgah üstü piyasada) işlem görmüyorsa,</p> <p>iii) Yatırımcı, kamuya açık bir piyasada işlem görmek üzere herhangi bir finansal araç ihraç etmek amacıyla finansal tabloları ile bir sermaye piyasası düzenleyici kuruluşu ya da benzeri bir düzenleyici kuruma başvurmadıysa ya da</p>	<p>artışlar kâr, azalışlar ise zarar olarak gelir tablosunda gösterilir. Öz sermayedeki değişikliğin kâr veya zarar dışındaki öz sermaye kalemlerinden kaynaklanması halinde ana ortaklığın öz sermayesinde de bu kalemlere ilişkin gerekli düzeltmeler yapılır. İştiraklerden tahsil edilen kâr payları ilgili iştirak tutarından düşülür. İştirakin elde edilmesinden sonra, varlıkların iştirakin bilançosunda izlenen tutarı ile şerefîyenin hesaplanması sırasında kullanılan makul değerleri arasındaki farkın kar ve zarara olan etkisi, mali tablolar hazırlanırken dikkate alınır. İştirak eden ortaklığın, iştirakin zararlarındaki payı iştirakteki hakkına eşit veya bundan fazla ise iştirak iz bedeli ile izlenir. Ana ortaklığın iştirakteki hakkı, iştirakin öz sermaye yöntemine göre muhasebeleştirilmesi durumunda bilançoda görünen tutar ile özü itibarıyla ana ortaklığın iştirakin öz sermayesinde payını temsil eden diğer tutarların toplamıdır. Öngörülebilir gelecekte ifa edilmesi planlanmayan veya beklenmeyen uzun vadeli alacaklar ve benzeri kalemler, özü itibarıyla ana ortaklığın iştirakin sermayesindeki bir payını temsil etmekte olup, bu kalemlerin özü itibarıyla işleme tabi tutulması şarttır. Öz sermaye yöntemine göre muhasebeleştirilen</p>
---	---

<p>bu tür bir başvuru süreci ve hazırlığı içinde değilse, ve</p> <p>iv) Yatırımcının nihai ya da ara düzeydeki ana ortaklığı konumundaki işletmenin, Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına uygun konsolide finansal tablolar hazırlayarak kamuoyunun bilgisine sunması.</p>	<p>iştiraklerle ilgili olarak, iştirak eden ortaklığın iştirakin zararındaki payının, iştirakteki adi payla temsil edilen yatırım tutarını aşan kısmı, iştirak eden ortaklığın iştirakteki haklarının diğer bileşenlerinden tasfiyeden pay alma önceliği dikkate alınarak indirilir. Ayrıca, ana ortaklık, bu Tebliğin Finansal Araçlar. başlıklı Kısmı. uyarınca, ana ortaklığın iştirakteki haklarının diğer bileşenlerinde değer düşüklüğü ayrılıp ayrılmayacağını değerlendirir. İştirak edenin iştirak tüm paylarının zararlar sonucunda sıfıra inmesi halinde, iştirak eden ortaklık iştirak adına yükümlülükler üstlendiği veya ödemeler yaptığı ölçüde, bu tutarları bir yükümlülük ve zarar olarak mali tablolarında izler. İştirakin daha sonraki dönemlerde kar elde etmeye başlaması durumunda, bu karın daha önce mali tablolara alınmayan zararları aşan kısmı iştirak edenin mali tablolarına yansıtılır. İz bedeliyle izlenen iştirakin öz sermayesindeki azalmanın ortaklığın payına düşen kısmı ayrıca dipnotlarda belirtilir.</p>
---	--

<p style="text-align: center;">UMS 28</p> <p>18. Bir iştirak yatırımı, bir bağı ortaklığa ya da TMS 31’de tanımlandığı şekliyle iş ortaklığına dönüşmediği sürece, yatırımcı iştirakteki önemli etkinin bittiği tarihten itibaren özkaynak yöntemini uygulamayı bırakır ve yatırımını söz konusu tarihten itibaren TMS 39’a göre muhasebeleştirir.</p> <p>19. Bir yatırımın iştirak niteliğinin sona erdiği tarihteki defter değeri, TMS 39 uyarınca finansal varlık olarak ilk muhasebeleştirme sırasında maliyet değeri olarak kabul edilir.</p>	<p style="text-align: center;">SPK XI/25</p> <p style="text-align: center;">İştiraklerin öz sermaye yöntemi ile izlenmesine son verilmesi</p> <p style="text-align: center;">Madde 347. Aktifte öz sermaye yöntemi ile izlenen iştirakler,</p> <p>a) İştirak üzerindeki önemli derece etkinin ortadan kalkması ve bu tarih itibariyle bu Tebliğin .Finansal Araçlar başlıklı Kısmı uyarınca muhasebeleştirilecek duruma gelmesi, veya</p> <p>b) İştirakin ciddi ve uzun dönemli kısıtlar altında faaliyet göstermesi nedeniyle, ana ortaklığa fon aktarma yeteneğinin ciddi biçimde azalmış olması hallerinde, bu tarihlerden itibaren öz sermaye yöntemine göre muhasebeleştirilmelerine son verilir. İlgili iştirakin bu tarihte defterlerde izlenen değeri bu Tebliğin .Finansal Araçlar başlıklı Kısmı uyarınca söz konusu finansal varlığın ilk değerlemesi sonucunda oluşan maliyet olarak dikkate alınır.</p>
---	---

UMS 28

29. Bir yatırımcı işletmenin bir iştirakin zararlarından kendisine düşen payı, söz konusu iştirakteki toplam payına eşit ya da bu payın üstünde ise, yatırımcı kendi payının üzerindeki zarar tutarını finansal tablolara yansıtmaz. Bir iştirakteki pay, özünde iştirak edenin iştirakteki net yatırımının bir parçasını teşkil eden uzun vadeli her türlü hakkı ile birlikte, özkaynak yöntemine göre bulunan söz konusu iştirak yatırımının defter değerine eşittir. Örneğin ödenmesi planlanmamış ya da öngörülebilir bir gelecekte gerçekleşmeyecek bir kalem, özünde işletmenin ilgili iştirakteki yatırımının bir uzantısıdır. İmtiyazlı hisse senetleri, uzun vadeli alacaklar veya verilen borçlar bu tür kalemler arasındadır. Bununla birlikte, söz konusu kalemler ticari borç ve alacakları, ya da teminatlı krediler gibi uygun karşılıkları olan uzun vadeli alacakları kapsamaz. Özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilen ve yatırımcının adi hisse senedine yaptığı yatırım tutarının üzerindeki zararlar, yatırımcının iştirakteki haklarının diğer unsurlarına kıdem sıralarının tersi yönünde uygulanır (örnek: tasfiye sürecinde öncelik).

<p>30. Yatırımcının payı sıfıra indikten sonra, ilave zarar karşılığı ayrılması ve borç tutarlarının muhasebeleştirilmesi ancak yatırımcının yasal veya zımni kabulden doğan yükümlülüğe maruz kalmış olması ya da iştirak adına ödemeler yapmış olması halinde söz konusudur. İştirakin sonraki dönemlerde kâr etmesi durumunda, iştirak edenin kârdan aldığı payı finansal tablolara yansıtması, ancak iştirakin kârından kendisine düşen payın finansal tablolara yansıtılmamış zararlardan kendisine düşen paya eşitlenmesinden sonra söz konusu olur.</p>	
<p>UMS 28</p> <p>Değer düşüklüğü zararları</p> <p>31. 29 uncu paragrafa uygun olarak iştirakin zararlarının muhasebeleştirilmesi dahil olmak üzere; özkaynak yönteminin uygulanması sonrasında yatırımcı, iştirakteki net yatırımı ile ilgili olarak herhangi bir ilave değer düşüklüğü zararının finansal tablolara yansıtılmasının gerekip gerekmediğini belirlemek için, TMS 39 hükümlerini uygular.</p>	<p>SPK XI/25</p> <p>İştiraklerde değer düşüklüğü</p> <p>Madde 348. İştiraklerde değer düşüklüğüne ilişkin belirtilerin ortaya çıkması durumunda, bu Tebliğin .Varlıklarda Değer Düşüklüğü. Kısımındaki hükümlere uyulur. Bir iştirakin kullanım değerinin belirlenmesinde işletmeler aşağıdaki tahminleri yapar:</p> <p>a) İştirakin faaliyetleri neticesinde üretmesi beklenen nakit</p>

<p>32. Yatırımcı ayrıca, net yatırımın ve değer azalış tutarının bir parçasını oluşturmeyen hakları ile ilgili olarak bir değer azalışının finansal tablolara yansıtılıp yansıtılmayacağını belirlemek amacıyla da TMS 39 hükümlerini uygular.</p> <p>33. İştiraklerdeki yatırımın defter değerine dahil edilen şerefiye, ayrıca muhasebeleştirilmediğinden "TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü" Standardının şerefiye değer düşüklüğünün test edilmesine ilişkin hükümleri uygulanarak ayrıca değer düşüklüğü açısından test edilmez. Bunun yerine, TMS 39 hükümlerinin uygulanmasının yatırımda değer düşüklüğü olabileceğini gösterdiği durumlarda, iştirak yatırımının geri kazanılabilir tutarı (kullanım değeri ile gerçeğe uygun değerinden satış maliyetlerinin düşülmesi sonucu bulunan tutardan büyük olanı) ile defter değeri karşılaştırılarak yatırımın tüm defter değeri TMS 36'ya göre değer düşüklüğü açısından test edilir. Yatırımın kullanım değerinin belirlenmesinde işletme tarafından aşağıdaki tahminler yapılır:</p> <p>(a) Yatırım yapılan iştirakin, söz konusu iştirakin faaliyetlerinden sağlanacak nakit akımları ve nihai olarak</p>	<p>akımlarından iştirak edene düşen pay ile iştirakin elden çıkarılması sonucunda elde edilecek nakdin bugünkü değeri,</p> <p>b) İştirakten elde edilmesi beklenen temettüleri ile iştirakin elden çıkarılması sonucu elde edilecek nakdin bugünkü değeri.</p> <p>Bu işlemler sonucunda değer düşüklüğü karşılığı ayrılmasının gerekli olması durumunda, bu Tebliğin .Varlıklarda Değer Düşüklüğü. Kısmına uygun olarak karşılık ayrılır.</p>
---	---

<p>yatırımın elden çıkartılması ile elde edilecek kazançlar da dahil olmak üzere, gelecekte gerçekleştirmesi beklenen tahmini nakit akımlarının bugünkü değerinden kendisine düşen pay; veya</p> <p>(b) İştirakten alınacak kâr paylarından ve nihai olarak yatırımın elden çıkarılmasından kaynaklanması beklenen gelecekteki tahmini nakit akımlarının bugünkü değerinden kendisine düşen pay.</p>	
<p>UMS 28</p> <p>Açıklamalar</p> <p>37. Finansal tablolarda aşağıdaki açıklamalar yapılır:</p> <p>(a) İlan edilmiş fiyat kotasyonları bulunan iştirak yatırımlarının gerçeğe uygun değerleri;</p> <p>(b) Varlıklarının, yükümlülüklerinin, hasılatlarının toplam tutarları ve kâr/zararlarının toplam tutarları dahil olmak üzere iştiraklerin özet finansal bilgileri;</p> <p>(c) Doğrudan ya da bağlı ortaklıklar vasıtasıyla dolaylı olarak yatırım yapılan bir işletmenin oy hakkının</p>	<p>SPK XI/25</p> <p>Öz sermaye yöntemine göre muhasebeleştirilen iştiraklerle ilgili dipnotlar</p> <p>Madde 349. Öz sermaye yöntemine göre muhasebeleştirilen iştiraklerle ilgili olarak aşağıdaki hususlar dipnotlarda açıklanır:</p> <p>a) Hisse senetleri borsada işlem gören iştiraklerdeki yatırımın makul değeri,</p> <p>b) Her bir iştirakin varlık, yükümlülük, öz sermaye, hasılat ve kar ve zararını da içerecek şekilde özet finansal verileri,</p>

<p>veya potansiyel oy hakkının % 20'sinden daha azına sahip olunması halinde; yatırım yapılan işletmede önemli etkisi bulunduğu sonucuna varan yatırımcının, önemli etkiye sahip olunmadığı varsayımını geçersiz kılma gerekçeleri;</p> <p>(d) Doğrudan ya da bağlı ortaklıkları vasıtasıyla dolaylı olarak yatırım yapılan bir işletmenin oy hakkının veya potansiyel oy hakkının % 20'sine ya da daha fazlasına sahip olunması halinde; önemli etkisi bulunmadığı sonucuna varan yatırımcının, iştirakte önemli etkiye sahip olduğu varsayımını geçersiz kılma gerekçeleri;</p> <p>(e) Bir iştirakin finansal tablolarının özkaynak yönteminin uygulanmasında kullanılması ve bu finansal tabloların yatırımcı işletmenin raporlama tarihi ya da raporlama döneminden farklı olması durumunda, iştirakin finansal tablolarının raporlama tarihi ile farklı raporlama tarihi ya da raporlama dönemi kullanılmasının gerekçeleri;</p> <p>(f) İştirakin nakit temettü, kredi ya da avansların geri ödemesi şeklinde yatırımcıya fon transferi yapma yeteneği üzerindeki her tür önemli kısıtlamanın</p>	<p>c) Doğrudan veya bağlı ortaklıklar vasıtasıyla dolaylı olarak oy hakkının %20 sine sahip olunmamakla beraber, önemli derecede etkiye sahip olduğu sonucuna varılması nedeniyle öz sermaye yöntemine göre muhasebeleştirilen işletmelerle ilgili olarak bu kararın nedenleri,</p> <p>d) Doğrudan veya bağlı ortaklıklar vasıtasıyla dolaylı olarak oy hakkının %20 sine sahip olunmakla beraber, önemli derecede etkiye sahip olunmadığı sonucuna varılması nedeniyle öz sermaye yöntemine göre muhasebeleştirilmeyen işletmelerle ilgili olarak bu kararın nedenleri,</p> <p>e) Bir iştirakin öz sermaye yöntemine göre muhasebeleştirilmesinde, iştirak eden ortaklığın mali tablo tarihi veya döneminden farklı bir tarihe veya döneme ait mali tablo kullanılması durumunda bunun nedenleri ve iştirakin mali tablo tarihi ve dönemi,</p> <p>f) Borçların geri ödenmesi, avans verilmesi veya nakit temettü dağıtılması şeklinde, iştirakin iştirak edene fon aktarması ile ilgili olarak bir kısıtlama varsa, bu kısıtlamanın esası ve boyutu,</p> <p>g) İştirakteki zararların iştirak</p>
--	--

<p>(örneğin, borçlanma düzenlemelerinden ya da mevzuat gereklerinden kaynaklanan kısıtlamalar gibi) içeriği ve kapsamı,</p> <p>(g) Yatırımcı işletmenin iştirakin zararlarından kendi payına düşen tutarı muhasebeleştirmeye son vermiş olması durumunda, hem ilgili dönemde hem de birikimli olarak iştirakin zararlarında yatırımcı işletmenin finansal tablolarına yansıtılmamış olan payı</p> <p>(h) Bir iştirakin 13 üncü paragrafa uygun olarak özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilmemiş olması, ve</p> <p>(i) Bireysel olarak ya da gruplandırmak suretiyle; toplam varlıklar, toplam yükümlülükler, hasılatlar ve kâr/zarar tutarları dahil olmak üzere, özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilmeyen iştiraklerin özet finansal bilgileri.</p>	<p>edenin mali tablolarına alınması uygulamasından vazgeçilmişse, iştiraklerde birikmiş zararlardan iştirak edenin payına düşen kümülatif tutar ve bundan dönem içinde meydana gelen değişiklik,</p> <p>h) Bu Tebliğin .Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Şarta Bağlı Varlıklar. Kısmı çerçevesinde; iştirakin şarta bağlı yükümlülüklerinden iştirak edenin de şarta bağlı olarak yükümlü olduğu tutardan iştirak edene düşen kısım ile iştirak edenin iştirakin yükümlülüklerinden sorumlu olması nedeniyle ortaya çıkan şarta bağlı yükümlülükler.</p>
<p>UMS 28</p> <p>38. Özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilen iştirak yatırımları duran varlık olarak sınıflandırılır. Bu iştiraklerin kâr ya da zararlarından yatırımcıya düşen pay ve bu iştirak</p>	<p>SPK XI/25</p> <p>İştiraklerin mali tablolarda gösterimi</p> <p>Madde 350. Öz sermaye yöntemine göre muhasebeleştirilen</p>

<p>yatırımlarının defter değerleri ayrı ayrı açıklanır. Bu iştiraklerin elden çıkarılan faaliyetlerinden yatırımcıya düşen pay da ayrıca açıklanır.</p> <p>39. Doğrudan iştirakin özkaynaklarında muhasebeleştirilen değişikliklerden yatırımcıya düşen pay, yatırımcı tarafından doğrudan kendi özkaynağında muhasebeleştirilir ve "TMS 1 Finansal Tabloların Sunumu" Standardının gerektirdiği şekilde Özkaynaklar Değişim Tablosu'nda açıklanır.</p> <p>40. "TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar" Standardı gereğince yatırımcı işletme tarafından aşağıdaki açıklamalar yapılır:</p> <p>(a) Bir iştirakin diğer yatırımcı işletmeler ile birlikte maruz kaldığı koşullu borçlarından kendisine düşen pay,</p> <p>(b) Yatırımcı işletmenin iştirakin yükümlülüklerinin tamamı ya da bir kısmından "münferiden sorumlu" olması sebebiyle ortaya çıkan koşullu borçlar.</p>	<p>iştirakler, iştirak edenin mali tablolarında cari olmayan değerler içinde ayrıca gösterilir. İştiraklerin kar ve zararından iştirak edenin payına düşen kısım gelir tablosunda ayrı bir kalem olarak gösterilir. İştirakin durdurulan faaliyetlerinden iştirak eden düşene isabet eden pay da gelir tablosunda ayrıca gösterilir. İştirakin öz sermayesinde değişimlerden iştirak edene düşen payın doğrudan iştirak edenin öz sermayesi ile ilişkilendirilen kısmı, iştirak edenin öz sermaye değişim tablosunda ayrıca gösterilir.</p>

	<p style="text-align: center;">SPK XI/25</p> <p style="text-align: center;">Diğer mevzuat uyarınca düzenlenen konsolide mali tablolar</p> <p>Madde 351. Ortaklıklar, varsa kendi özel mevzuatlarına göre belirlenmiş şekil ve esaslar çerçevesinde konsolide mali tablo ve raporlarını düzenleyerek yayımlarlar; ancak konsolide mali tablo ve raporların düzenlenmesi ve yayımlanması ile ilgili olarak söz konusu özel mevzuatta hüküm bulunmaması halinde bu Tebliğ hükümleri uygulanır.</p> <p style="text-align: center;">Konsolide mali tabloların bağımsız denetimi</p> <p>Madde 352. Konsolide mali tabloların bağımsız denetimi ana ortaklığın bağımsız denetimi görevini üstlenmiş bulunan bağımsız denetleme kuruluşu tarafından yerine getirilir. Bağımsız denetleme kuruluşunun denetim faaliyeti kapsamında ihtiyaç duyacağı bilgi ve belgelerin temini, ana ortaklığın sorumluluğundadır. Bu kapsamdaki bağımsız denetim faaliyeti, Kurulun bağımsız denetim hakkındaki düzenlemelerine uygun olarak yürütülür.</p> <p style="text-align: center;">Konsolidasyona dahil işletmelerin mali tablolarının</p>
--	---

	<p>hazırlanmasında kullanılacak standartlar</p> <p>Madde 353. Konsolide mali tablolara dahil işletmelerin mali tablolarının hazırlanmasında Kurulun muhasebe standartlarıyla ilgili düzenlemelerinde belirtilen hükümlere uyulur. Ancak, gerek Türkiye’de gerekse başka bir ülkede bulunan işletmelerin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uygun olarak hazırlanmış mali tabloları konsolidasyona esas alınacak mali tablolarının hazırlanmasında kullanılabilir. Bu durumda konu hakkında dipnotlarda bilgi verilir.</p>
--	---

4. İŞTİRAKLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR UYGULAMA

DATA BİLGİSAYAR MALZEMELERİ TİCARET A.Ş.
BAĞIMSIZ DENETİMDEN GEÇMİŞ BİLANÇO
(Aksi belirtilmedikçe Yeni Türk Lirası)

	Cari Dönem		Önceki Dönem	
	31.12.2005		31.12.2004	
VARLIKLAR		50.384.627		33.312.321
Hazır Değerler	2.437.560		411.500	
Menkul Kıymetler (Net)	0		0	
Ticari Alacaklar (Net)	20.925.249		16.249.749	
Finansal Kiralama Alacakları (Net)	0		0	
İlişkili Taraflardan Alacaklar (Net)	3.649.996		1.428.572	
Diğer Alacaklar (Net)	1.972		15.329	
Canlı Varlıklar (Net)			0	
Stoklar (Net)	15.938.142		10.977.026	
Devam Eden İnşaat Sözleşmelerinden Alacaklar (Net)	0		0	
Ertelenen Vergi Varlıkları	0		0	
Diğer Cari/Dönen Varlıklar	7.431.708		4.230.145	
Cari Olmayan/Duran Varlıklar		494.282	0	470.457
Ticari Alacaklar (Net)	1.606		1.608	
Finansal Kiralama Alacakları (Net)	0		0	
İlişkili Taraflardan Alacaklar (Net)	0		0	
Diğer Alacaklar (Net)	0		0	
Finansal Varlıklar (Net)	309.434		224.612	
Pozitif / Negatif Şerefiye (Net)	0		0	
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller (Net)	0		0	
Maddi Varlıklar (Net)	96.034		136.366	
Maddi Olmayan Varlıklar (Net)	52.439		102.918	
Ertelenen Vergi Varlıkları	34.769		4.953	
Diğer Cari Olmayan/Duran Varlıklar	0		0	
Toplam Varlıklar		50.878.909		33.782.778

DATA BİLGİSAYAR MALZEMELERİ TİCARET A.Ş.
BAĞIMSIZ DENETİMDEN GEÇMİŞ BİLANÇO
(Aksi belirtilmedikçe Yeni Türk Lirası)

	Cari Dönem		Cari Dönem	
	31.12.2005		31.12.2004	
YÜKÜMLÜLÜKLER		45.182.699		30.532.831
Kısa Vadeli Yükümlülükler		45.116.372		30.483.873
Finansal Borçlar (Net)	16.014.811		10.775.721	
Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar (Net)	0		0	
Ticari Borçlar (Net)	26.849.921		19.187.310	
İlişkili Taraflara Borçlar (Net)	1.066.758		80.321	
Diğer Finansal Yükümlülükler (Net)	0		0	
Alınan Avanslar	242.337		19.496	
Devam Eden İnşaat Sözleşmeleri Hakediş Bedelleri	0		0	
Borç Karşılıkları	642.405		213.686	
Ertelenen Vergi Yükümlülüğü	0		0	
Diğer Yükümlülükler (Net)	300.141		207.339	
Uzun Vadeli Yükümlülükler		66.327	0	48.958
Finansal Borçlar	0		0	
Borç Karşılıkları	66.327		48.958	
Ertelenen Vergi Yükümlülüğü	0		0	
Diğer Yükümlülükler	0		0	
ANA ORTAKLIK DIŞI PAYLAR		0	0	0
ÖZSERMAYE		5.696.210	0	3.249.947
Sermaye	1.550.000		1.550.000	
Sermaye Yedekleri	2.808.314		2.808.314	
<i>Hisse Senetleri İhraç Primleri</i>	0		0	
<i>Hisse Senedi İptal Karları</i>	0		0	
<i>Yeniden Değerleme Fonu</i>	0		0	
<i>Finansal Varlıklar Değer Artış Fonu</i>	0		0	
<i>Öz Sermaye Enflasyon Düzeltmesi Farkları</i>	2.808.314		2.808.314	
Birikmiş Karlar Zararlar ve Yasal Yedekler	684.324		684.324	

<i>Yasal Yedekler</i>	55.531		55.531
<i>Statü Yedekleri</i>	0		0
<i>Olağüstü Yedekler</i>	628.793		628.793
<i>Özel Yedekler</i>	0		0
<i>Sermayeye Eklenecek İştirak Hisseleri ve Gayrimenkul Satış Kazançları</i>	0		0
<i>Yabancı Para Çevrim Farkları</i>	0		0
Net Dönem Karı/Zararı	2.446.263		929.648
Geçmiş Yıllar Kar/Zararları	-1.792.691		-2.722.339
Toplam Öz Sermaye ve Yükümlülükler		50.878.909	33.782.778

DATA BİLGİSAYAR MALZEMELERİ TİCARET A.Ş.
BAĞIMSIZ DENETİMDEN GEÇMİŞ GELİR TABLOSU
(Aksi belirtilmedikçe Yeni Türk Lirası)

	Cari Dönem 31.12.2005	Önceki Dönem 31.12.2004
ESAS FAALİYET GELİRLERİ		
Satış Gelirleri (Net)	197.350.155	149.240.889
Satışların Maliyeti (-)	(189.176.958)	(145.099.569)
Esas faaliyetlerden Diğer Gelirler/Faiz+temettü+kira (net)	-	-
BRÜT SATIŞ KARI/ZARARI	8.173.198	4.141.320
	(3.442.833)	
Faaliyet Giderleri (-)		(2.917.906)
NET ESAS FAALİYET KARI/ZARARI	4.730.365	1.223.414
Diğer Faaliyetlerden Gelir ve Karlar	3.664.852	3.908.151
	(3.880.933)	
Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlar (-)		(3.018.155)
	(1.626.836)	
Finansman Giderleri (-)		(1.229.418)
FAALİYET KARI/ZARARI	2.887.448	883.992
Net Parasal Pozisyon Kar/Zararı	-	78.221
ANA ORTAKLIK DIŞI PAY		
VERGİ ÖNCESİ KAR/ZARARI	2.887.448	962.213
Vergiler	- 441.185	- 32.565
NET DÖNEM KARI/ZARARI	2.446.263	929.648

VERİ İLETİŞİM ÜRÜNLERİ DAĞITIM A.Ş.
BAĞIMSIZ DENETİMDEN GEÇMİŞ
SOLO BİLANÇO
(Aksi belirtilmedikçe Yeni Türk Lirası)

	Cari Dönem		Önceki Dönem	
	31.12.2005		31.12.2004	
VARLIKLAR		15.433.954		15.165.425
Hazır Değerler	184.271		225.175	
Menkul Kıymetler (Net)	-		-	
Ticari Alacaklar (Net)	10.877.747		9.965.310	
Finansal Kiralama Alacakları (Net)	-		-	
İlişkili Taraflardan Alacaklar (Net)	783.843		980.227	
Diğer Alacaklar (Net)	-		-	
Canlı Varlıklar (Net)	-		-	
Stoklar (Net)	2.873.997		3.479.713	
Devam Eden İnşaat Sözleşmelerinden Alacaklar (Net)	-		-	
Ertelenen Vergi Varlıkları	-		-	
Diğer Cari/Dönen Varlıklar	714.096		515.000	
Cari Olmayan/Duran Varlıklar		129.831		168.182
Ticari Alacaklar (Net)	-		-	
Finansal Kiralama Alacakları (Net)	-		-	
Pozitif / Negatif Şerefiye (Net)	-		-	
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller (Net)	-		-	
Maddi Varlıklar (Net)	94.407		101.483	
Maddi Olmayan Varlıklar (Net)	28.880		46.395	
Ertelenen Vergi Varlıkları	-		20.304	
Diğer Cari Olmayan/Duran Varlıklar	6.544		-	
Toplam Varlıklar		15.563.785		15.333.607

VERİ İLETİŞİM ÜRÜNLERİ DAĞITIM A.Ş.
BAĞIMSIZ DENETİMDEN GEÇMİŞ
SOLO BİLANÇO
(Aksi belirtilmedikçe Yeni Türk Lirası)

	Cari Dönem		Önceki Dönem	
	31.12.2005		31.12.2004	
YÜKÜMLÜLÜKLER		14.274.476		14.397.723
Kısa Vadeli Yükümlülükler		14.258.355		14.385.745
Finansal Borçlar (Net)	44.852		31.935	
Ticari Borçlar (Net)	5.285.418		4.167.800	
İlişkili Taraflara Borçlar (Net)	8.410.603		9.568.865	
Alınan Avanslar	24.140		47.388	
Borç Karşılıkları	188.113		289.578	
Ertelenen Vergi Yükümlülüğü	-		-	
Diğer Yükümlülükler (Net)	305.229		280.180	
Uzun Vadeli Yükümlülükler		16.121		11.978
Borç Karşılıkları	15.869		11.978	
Ertelenen Vergi Yükümlülüğü	252		-	
Diğer Yükümlülükler	-		-	
ANA ORTAKLIK DIŞI PAYLAR				
ÖZSERMAYE		1.289.309		935.884
Sermaye	243.000		243.000	
Emisyon Primleri	-		-	
Sermaye Yedekleri	839.659		839.659	
<i>Öz Sermaye Enflasyon Düzeltmesi Farkları</i>	839.659		839.659	
Birikmiş Karlar Zararlar ve Yasal Yedekler	76.940		76.940	
<i>Yasal Yedekler</i>	10.261		10.261	
<i>Statü Yedekleri</i>	-		-	
<i>Olağanüstü Yedekler</i>	66.679		66.679	

Özel Yedekler	-	-	-
Öz Sermaye Enflasyon Düzeltmesi Farkları	-	-	-
Net Dönem Karı/Zararı	353.424	-	-
Geçmiş Yıllar Kar/Zararları	(223.714)	(223.714)	
Toplam Öz Sermaye ve Yükümlülükler		15.563.785	15.333.607

VERİ İLETİŞİM ÜRÜNLERİ DAĞITIM A.Ş.
BAĞIMSIZ DENETİMDEN GEÇMİŞ
SOLO GELİR TABLOSU
(Aksi belirtilmedikçe Yeni Türk Lirası)

	Cari Dönem 31.12.2005
ESAS FAALİYET GELİRLERİ	
Satış Gelirleri (Net)	68.188.515
Satışların Maliyeti (-)	(64.955.836)
Hizmet Gelirleri (Net)	-
Esas faaliyetlerden Diğer Gelirler/Faiz+temettü+kira (net)	-
BRÜT SATIŞ KARI/ZARARI	3.232.679
Faaliyet Giderleri (-)	(2.036.594)
NET ESAS FAALİYET KARI/ZARARI	1.196.085
Diğer Faaliyetlerden Gelir ve Karlar	909.567
Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlar (-)	- 1.485.387
Finansman Giderleri (-)	(112.763)
FAALİYET KARI/ZARARI	507.502
Net Parasal Pozisyon Kar/Zararı	-
ANA ORTAKLIK DIŞI PAY	
VERGİ ÖNCESİ KAR/ZARARI	507.502
Vergiler	(154.078)
NET DÖNEM KARI/ZARARI	353.424

Türkiye'deki SPK uygulaması ile UMS, İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi açısından birebir örtüşmektedir.

Uygulamaya konu olan şirkete ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

- **İştirak Eden Şirket'in Organizasyonu ve Faaliyet Konusu**

Data Bilgisayar Malzemeleri Ticaret A.Ş. (Şirket) 1992 yılında Türkiye'de kurulmuş olup faaliyet konusu; bilgisayar ve bilgisayar yan ürünleri alım ve satımıdır.

31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle şirketin konsolidasyona tabi tutulan iştiraki aşağıda yer almaktadır.

Şirket İsmi	Faaliyet Alanı	Sermayesi	Doğrudan İştirak Oranı %	Dolaylı İştirak Oranı %
Veri İletişim Ürünleri Dağıtım A.Ş.	Network Ürünleri alım-satımı	243.000	24	24

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariye en büyük ortakları Soft Bilgisayar Sistemleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. (% 84,99) ve Faruk Bal (%15) dir.

Şirketin yıllar itibariyle ortalama personel sayısı 31.12.2005: **50**, (31.12.2004:**47**)' dir.

4.1. Mali Tabloların Sunumuna İlişkin Esaslar

Uygulanan Muhasebe Standartları

Şirket muhasebe kayıtlarını ve yasal mali tablolarını Yeni Türk Lirası cinsinden, Türk Ticaret Kanunu'na, Sermaye Piyasası Kurulu'nun yayınlamış olduğu tebliğlere ve Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak hazırlamaktadır.

Bu mali tablolar tarihi maliyet esasına göre tutulan yasal kayıtların, Yeni Türk Lirası' nın genel satın alma gücüyle yeniden düzeltilmesini de kapsayan Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Açıklamalarını da içeren Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Standartlarına uygunluk açısından gerekli düzeltme ve sınıflandırmalar yansıtılarak düzenlenmiştir.

27.04.2004 tarih 79 nolu İMKB Bülteni çerçevesinde, Seri: XI, No: 20, Seri: XI, No: 21 ve Seri: XI, No: 25 sayılı Tebliğler ile Seri: XI, No: 25 sayılı Tebliğ'in Geçici 1'inci maddesi ile kabul edilen Uluslararası Finansal Raporlama Standartları düzenlemeleri kapsamında, 31.12.2005 ve 31.12.2004 mali tabloları düzeltilmiştir.

Konsolidasyon Esasları

Şirket iştiraki Veri İletişim Ürünleri Dağıtım A.Ş.' ni özkaynak metoduna göre konsolidasyona tabi tutmuştur. Şirket'in yönetimine ve işletme politikalarının belirlenmesine katılma anlamında devamlı bir bağının veya doğrudan dolaylı sermaye ve yönetim ilişkisinin bulunduğu yada sermayesine %20 veya daha fazla, % 50'den az oranda paya ve bu oranda yönetime katılma hakkına sahip olduğu şirketler iştirak olarak nitelenmiş ve özkaynak metoduna göre mali tablolara yansıtılmıştır.

Özkaynak yöntemi; iştiraklerin başlangıçta elde etme maliyeti ile kaydedilerek, bu tutarın iştirakin özkaynağından ana ortaklığın payına düşen kısmını gösterecek şekilde artırılması veya azaltılması suretiyle mali tablolara yansıtılması yöntemidir. İşletmelerin iştirak niteliği kazandığı tarih itibariyle ve daha sonraki pay alımlarında, bir defaya mahsus olmak üzere, ana ortaklığın iştirakin sermayesinde sahip olduğu payların elde etme değeri ile bu payların iştirakin makul değerler esas alınarak düzenlenmiş bilançosundaki özsermayesinde temsil ettiği değer arasında oluşan fark pozitif şerefiye olarak nitelendirilmektedir. 31.12.2004 tarihi öncesinde oluşan şerefiyelerin tamamı itfa edilmiştir.

Konsolidasyon tabii iştirake ait Dönem Kar/Zararı aşağıdaki gibidir.

İştirak Adı	İştirak %	31.12.2005 Dönem Kar/ Zararı	31.12.2004 Dönem Kar/ Zararı
Veri İletişim Ürünleri Dağıtım A.Ş.	24	353.424	466.233

Karşılaştırmalı Bilgiler ve Önceki Dönem Tarihli Mali Tabloların Düzeltilmesi

Gerektiği durumlarda cari dönem mali tablolarındaki sınıflandırma değişiklikleri, tutarlı olması açısından önceki dönem mali tablolarına da uygulanır.

Netleştirme / Mahsup

Mali tablolarda yer alan finansal varlıklar ve yükümlülükler, ilgili değerleri netleştirmeye izin veren yasal bir yetkinin olması ve değerlerin net olarak gösterilmesi hususunda bir niyetin olması ya da varlığın gerçekleşmesi ile borcun yerine getirilmesinin aynı anda olması durumunda mali tablolarda net değerleri üzerinden gösterilmektedirler.

4.2. Finansal Varlıklar

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Finansal Varlıkları aşağıdaki gibidir:

Hesap İsmi	31.12.2005	31.12.2004
İştirak (Veri A.Ş.)	309.434	224.612
Toplam	309.434	224.612

4.3. Pozitif/Negatif Şerefiye

Şerefiyeler oluştuğu dönemde gelir tablosuna intikal ettirildiğinden dönem sonlarında bakiye vermemektedir.

Veri A.Ş. 'nin 31.12.2004 ve 31.12.2005 dönemine ait Özsermayesi aşağıdakilerden oluşmaktadır.

4.4. İştirakin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması

	31.12.2005		31.12.2004	
ÖZSERMAYE		1.289.309		935.884
Sermaye	243.000		243.000	
Karşılıklı İştirak Sermaye Düzeltmesi	-		-	
Emisyon Primleri	-		-	
Sermaye Yedekleri	839.659		839.659	
Birikmiş Karlar Zararlar ve Yasal Yedekler	76.940		76.940	
Net Dönem Karı/Zararı	353.424		-	
Geçmiş Yıllar Kar/Zararları	(223.714)		(223.714)	

31.12.2005 tarihinde Veri A.Ş. faaliyet yılını 353.424 YTL Net Kar ile kapatmıştır

-----31.12.2005-----
İştirakler Hesabı 84.822
İştirak Gelirleri Hesabı 84.822
-----/------

Data A.Ş.'nin yatırım yaptığı Veri A.Ş.'nin 2005 yılında elde ettiği 353.424 YTL kârdan Data A.Ş.'ye isabet eden 84.822 YTL ($353.424 \times \%24$)'dır. Öz kaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin öz sermaye toplamındaki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, Data A.Ş "İştirakler Hesabı"na 84.822 YTL borç, "İştirak Gelirleri Hesabı" na 84.822 YTL alacak kaydetmiştir.

Data işletmesinin 31.12.2005 Tarihli Bilançosu

Hesap İsmi	
İştirak (Veri A.ř.) 2004 yılı Bakiyesi	224.612
İştirak (Veri A.ř.) 2005 yılı	84.822
Toplam	309.434

Data A.ř'nin 31.12.2005 tarihli bilançosunda "İştirakler Hesabı"nın toplam değeri 309.434 YTL olarak raporlanmıştır. "İştirakler Hesabı"nın tutarı, Veri A.ř'nin 2005 yılında Veri A.ř'ye isabet eden 84.822 YTL tutarında kâr kadar artmış ve 309.434 YTL'ye ulaşmıştır. Data A.ř'nin 31.12.2005 tarihli bilançosunda yer alan "İştirakler Hesabı"nın bakiyesi, Veri A.ř'nin 31.12.2005 tarihli bilançosunda yer alan öz sermaye tutarının %24'üne eşittir.

Data işletmesinin 01.01.2005-31.12.2005 Dönemi Gelir Tablosu

Hesap İsmi	
İştirak Gelirleri (Veri A.ř.)	84.822
Toplam	84.822

Data A.ř'nin 2005 yılına ait gelir tablosunda Veri A.ř'nin elde ettiği kârın Data A.ř'ye düşen kısmı "İştirak Gelirleri" olarak raporlanmıştır.

4.4.1. SPK Ve UMS'na Göre Hazırlanmış Mali Tablolara Ait Dipnotlar

Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Açıklamalarını da içeren Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Standartlarına uygunluk açısından gerekli düzeltme ve sınıflandırmalar yansıtılarak düzenlenen 4.Bölümdeki Mali Tabloların Dipnotları aşağıdaki gibidir.

**DATA BİLGİSAYAR MALZEMELERİ TİCARET A.Ş.
SERİ:X1 NO:25 SAYILI TEBLİĞE GÖRE HAZIRLANMIŞ
MALİ TABLOLARA AİT DİPNOTLAR
(Para Birimi- Aksi belirtilmedikçe– YTL ‘Yeni Türk Lirası’)**

1. ŞİRKET'İN ORGANİZASYONU VE FAALİYET KONUSU

Data Bilgisayar Malzemeleri Ticaret A.Ş. (Şirket) 1992 yılında Türkiye’de kurulmuş olup faaliyet konusu; bilgisayar ve bilgisayar yan ürünleri alım ve satımıdır.

31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle şirketin konsolidasyona tabi tutulan iştiraki aşağıda yer almaktadır.

Şirket İsmi	Faaliyet Alanı	Sermayesi	Doğrudan İştirak Oranı %	Dolaylı İştirak Oranı %
Veri İletişim Ürünleri Dağıtım A.Ş.	Network Ürünleri alım-satımı	243.000	24	24

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariye en büyük ortakları Soft Bilgisayar Sistemleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. (% 84,99) ve Faruk Bal (%15) dir.

Şirketin yıllar itibariyle ortalama personel sayısı 31.12.2005:**50**, (31.12.2004:**47**)’dir.

2. MALİ TABLOLARIN SUNUMUNA İLİŞKİN ESASLAR

2.01. Uygulanan Muhasebe Standartları

Şirket muhasebe kayıtlarını ve yasal mali tablolarını Yeni Türk Lirası cinsinden, Türk Ticaret Kanunu'na, Sermaye Piyasası Kurulu'nun yayınlamış olduğu tebliğlere ve Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak hazırlamaktadır.

Bu mali tablolar tarihi maliyet esasına göre tutulan yasal kayıtların, Yeni Türk Lirası'nın genel satın alma gücüyle yeniden düzeltilmesini de kapsayan Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Açıklamalarını da içeren Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Standartlarına uygunluk açısından gerekli düzeltme ve sınıflandırmalar yansıtılarak düzenlenmiştir.

27.04.2004 tarih 79 nolu İMKB Bülteni çerçevesinde, Seri: XI, No: 20, Seri: XI, No: 21 ve Seri: XI, No: 25 sayılı Tebliğler ile Seri: XI, No: 25 sayılı Tebliğ'in Geçici 1'inci maddesi ile kabul edilen Uluslararası Finansal Raporlama Standartları düzenlemeleri kapsamında, 31.12.2005 ve 31.12.2004 mali tabloları düzeltilmiştir.

2.02. Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesi

Yeni Türk lirasının 31 Aralık 2004 tarihi itibariyle alım gücünde oluşan değişim sonucunda mali tablolardaki enflasyon etkilerinin giderilmesi, Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK), 15 Kasım 2003 tarihli Seri XI, No: 25 "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ" ine dayanmaktadır. Tebliğ'e göre, hiperenflasyonist bir ekonomiye ait para birimiyle hazırlanan mali tablolar, bilanço tarihinde geçerli olan alım gücünde, geçmiş raporlama dönemlerine ait rakamlar da yine son bilanço tarihinde geçerli endekisle düzeltilmek suretiyle ifade edilmelidir.

Yıllık bilanço tarihindeki fiyat endeksi rakamının ilgili hesap dönemi dahil önceki üçüncü hesap döneminin başındaki fiyat endeksi rakamının iki katını aşması ve ilgili dönemin bilanço tarihindeki fiyat endeksi rakamının, hesap döneminin başına göre %10 veya daha fazla bir oranda artması halinde içinde bulunulan yıllık hesap döneminden

itibaren yüksek enflasyon dönemi başlar. Yukarıda belirtilen süreden daha kısa bir sürede fiyat endeksi rakamının iki katına ulaşması halinde de yıllık mali tablo tarihi itibarıyla yüksek enflasyon dönemi başlar.

Endeksleme işlemi, Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) tarafından açıklanan ve ülke çapında geçerli olan Toptan Eşya Fiyat Endeksi (TEFE)'nin esas alındığı düzeltme katsayıları ile yapılmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen düzeltme ile ilgili önemli uygulamalar aşağıdaki gibidir:

- Hiperenflasyonist bir ekonominin para biriminde hazırlanmış mali tablolar, bilanço tarihinde geçerli olan alım gücünde, geçmiş raporlama dönemlerine ait değerler ise, yine en son bilanço tarihine endekslenerek ifade edilmektedir.
- Parasal varlık ve borçlar, halihazırda, bilanço tarihindeki parasal birim ile ifade edildiğinden, endekslenmemektedir.
- Parasal olmayan varlık ve borçlar ile özsermaye hesapları, ilgili aylık düzeltme katsayıları kullanılarak endekslenmektedir. Maddi ve maddi olmayan duran varlık alımları aktife girdiği yılın ilgili ayının düzeltme katsayıları ile endekslenmektedir.
- Gelir tablosundaki tüm kalemler, ilgili ayın düzeltme katsayıları kullanılarak endekslenmektedir.
- Önceki dönem mali tabloları, en son bilanço tarihindeki alım gücüne getiren genel enflasyon endeksi kullanılarak düzeltilmektedir.
- Enflasyonun net parasal pozisyon üzerindeki etkisi, gelir tablosuna net parasal kazanç veya zarar olarak dahil edilmiştir.
- Sermaye kalemlerinin düzeltiminden yeniden değerlemeden dolayı oluşan sermayeye bedelsiz ilavelerin etkileri iptal edilmiş ancak geçmiş yıl karları ve benzeri kalemlerin etkileri yasal tarihten itibaren düzeltilmiştir.

31.12.2004 tarihli mali tablolar Yeni Türk Lirası' nın 31.12.2004 Tarihli satınalma gücü ile ifade edilmiştir. 31.12.2004 tarihine kadar ekteki mali tabloların düzenlenmesinde

kullanılan endeks ve düzeltme katsayılarının 2001/12 ve sonrası dönem sonlarına isabet eden kısmı örnek teşkil etmesi amacı ile aşağıda bilgi olarak verilmiştir.

TARİH	ENDEKS	DÜZELTME KATSAYISI
31.12.2001	4.951,7	1,697
31.12.2002	6.478,8	1,297
31.12.2003	7.382,1	1,138
31.12.2004	8.403,8	1.000

2.03. Konsolidasyon Esasları

Şirket iştiraki Veri İletişim Ürünleri Dağıtım A.Ş.' ni özkaynak metoduna göre konsolidasyona tabi tutmuştur. Şirket'in yönetimine ve işletme politikalarının belirlenmesine katılma anlamında devamlı bir bağının veya doğrudan dolaylı sermaye ve yönetim ilişkisinin bulunduğu yada sermayesine %20 veya daha fazla, % 50'den az oranda paya ve bu oranda yönetime katılma hakkına sahip olduğu şirketler iştirak olarak nitelenmiş ve özkaynak metoduna göre mali tablolara yansıtılmıştır.

Özkaynak yöntemi; iştiraklerin başlangıçta elde etme maliyeti ile kaydedilerek, bu tutarın iştirakin özkaynağından ana ortaklığın payına düşen kısmını gösterecek şekilde artırılması veya azaltılması suretiyle mali tablolara yansıtılması yöntemidir. İşletmelerin iştirak niteliği kazandığı tarih itibariyle ve daha sonraki pay alımlarında, bir defaya mahsus olmak üzere, ana ortaklığın iştirakin sermayesinde sahip olduğu payların elde etme değeri ile bu payların iştirakin makul değerler esas alınarak düzenlenmiş bilançosundaki özsermayesinde temsil ettiği değer arasında oluşan fark pozitif şerefiye olarak nitelendirilmektedir. 31.12.2004 tarihi öncesinde oluşan şerefiyelerin tamamı itfa edilmiştir.

Konsolidasyon tabii iştirake ait Dönem Kar/Zararı aşağıdaki gibidir.

İştirak Adı	İştirak %	31.12.2005 Dönem Kar/Zararı	31.12.2004 Dönem Kar/Zararı
Veri İletişim Ürünleri Dağıtım A.Ş.	24	353.424	466.233

2.04. Karşılaştırmalı Bilgiler ve Önceki Dönem Tarihli Mali Tabloların Düzeltilmesi

Gerektiği durumlarda cari dönem mali tablolarındaki sınıflandırma değişiklikleri, tutarlı olması açısından önceki dönem mali tablolarına da uygulanır.

2.05. Netleştirme / Mahsup

Mali tablolarda yer alan finansal varlıklar ve yükümlülükler, ilgili değerleri netleştirmeye izin veren yasal bir yetkinin olması ve değerlerin net olarak gösterilmesi hususunda bir niyetin olması ya da varlığın gerçekleşmesi ile borcun yerine getirilmesinin aynı anda olması durumunda mali tablolarda net değerleri üzerinden gösterilmektedirler.

3. UYGULANAN DEĞERLEME İLKELERİ/MUHASEBE POLİTİKALARI

3.01. Hasılat

Gelir, mal ve hizmet satışlarının faturalanmış değerlerini içerir. Satışlardan gelirler, sahiplikten kaynaklanan önemli risk ve faydaların alıcıya transfer edilmesi suretiyle mali tablolara dahil edilir. Satışlarda önemli riskler ve faydalar mallar alıcıya teslim edildiğinde ya da yasal sahiplik alıcıya geçtiğinde devredilir. Net satışlar, teslim edilmiş malların fatura edilmiş bedelinin, satış iadelerinden ve satış iskontolarından arındırılmış halidir. Satışların içerisinde önemli bir finansman maliyeti bulunması durumunda,

makul bedel gelecekte oluşacak tahsilatların, finansman maliyeti içerisinde yer alan gizli faiz oranı ile indirgenmesi ile tespit edilir. Gerçek değerleri ile nominal değerleri arasındaki fark tahakkuk esasına göre faiz geliri olarak değerlendirilir.

3.02. Stoklar

Stoklar elde etme maliyeti veya net gerçekleşebilir değerinin düşük olanıyla mali tablolara yansıtılır. Maliyet FIFO metodu ile hesaplanmaktadır. Stoklar borçlanma maliyetlerini içermez. Net gerçekleşebilir değer satış fiyatından stokları satışa hazır hale getirebilmek için yapılan giderlerle pazarlama ve satış giderleri düşüldükten sonraki değerdir.

3.03. Maddi Varlıklar

Maddi varlıklar, 31 Aralık 2004 tarihi itibarıyla enflasyonun etkilerine göre düzeltilmiş maliyet değerlerinden birikmiş amortisman ve kalıcı değer kayıpları düşülerek yansıtılır.

Amortisman, normal amortisman metodu ile, her bir aktifin maliyetini iz bedel değerine getirmek üzere ekonomik ömürler esas alınarak aşağıdaki oranlara göre hesaplanmaktadır.

CINSI	31.12.2005	31.12.2004
	ORAN (%)	ORAN (%)
Makine ve Tesisler	20	20
Döşeme ve Demirbaşlar	20-25	20-25
Nakil Vasıtaları	20	20

Sabit kıymetlerin satışı dolayısıyla oluşan kar ve zararlar net defter değerleriyle satış fiyatının karşılaştırılması sonucunda belirlenir ve faaliyet karına dahil edilir.

Bakım ve onarım giderleri gerçekleştiği tarihte gider yazılır. Eğer bakım ve onarım gideri ilgili aktifte genişleme veya gözle görünür bir gelişme sağlıyorsa aktifleştirilir.

3.04. Maddi Olmayan Varlıklar

Maddi olmayan varlıklar, 31 Aralık 2004 tarihi itibariyle enflasyonun etkilerine göre düzeltilmiş maliyet değerlerinden birikmiş amortisman ve kalıcı değer kayıpları düşülerek yansıtılır.

Maddi olmayan duran varlıklar haklar ve özel maliyetleri içermektedir.

Maddi olmayan duran varlıklar maliyetten itfa ve tükenme paylarının düşülmesiyle ifade edilir. İtfa ve tükenme payları beş yıl ile on yıllık sürelerde normal amortisman yöntemiyle hesaplanmaktadır.

3.05. Varlıklarda Değer Düşüklüğü

Maddi duran varlıklar ile maddi olmayan duran varlıkları da içeren diğer duran varlıkların kayıtlı değerlerinin herhangi bir olay ve değişiklik sonucunda geri kazanım tutarlarının altında kalıp kalmadığı incelenir. Net satış fiyatı ile kullanım değerinin yüksek olanı olarak belirlenen geri kazanım tutarının, kayıtlı değerinin altında kalması durumunda, kayıtlı değeri geri kazanım tutarına getirecek değer düşüklüğü mali tablolara dahil edilir.

3.06. Borçlanma Maliyetleri

Borçlanma giderleri genel olarak oluştukları tarihte giderleştirilmektedirler. Borçlanma giderleri, bir varlığın elde edilmesiyle, yapısıyla veya üretimiyle doğrudan ilişkilendirilebiliyor ise aktifleştirilmektedirler. Borçlanma giderlerinin aktifleştirilmesi, ilgili varlığın kullanıma hazır olma süreci devam ettiği ve masraflar ile borçlanma giderleri gerçekleştiği zaman başlamaktadır. Borçlanma giderleri, varlıkların amaçlanan

kullanıma hazır oluncaya kadar aktifleştirilmektedirler. Borçlanma giderleri, faiz giderleri ve borçlanma ile ilgili diğer maliyetleri içermektedir.

3.07. Finansal Araçlar

Finansal varlıklar ilk kayıt tarihinde işlem tarihi esasına göre kayıtlı değerleri ile muhasebeleştirilirler. İlk kayıt tarihinden sonraki raporlama dönemlerinde, Şirketin vade sonuna kadar elinde tutma niyet ve gücü olan finansal varlıklar, iskonto edilmiş maliyet değerleri üzerinden değer düşüklüğü dikkate alınarak değerlendirilir.

Vadeye kadar elde tutulacak finansal varlıklar haricinde kalan alım satım amaçlı finansal varlıklar ve satılmaya hazır finansal varlıklar olarak sınıflanır ve bilanço tarihindeki rayiç değerleri ile değerlendirilirler. Alım satım amaçlı finansal varlıklardan kaynaklanan gerçekleşmemiş kar ve zararlar dönem kar zararında muhasebeleştirilir. Satılmaya hazır finansal varlıklardan kaynaklanan gerçekleşmemiş kar ve zararlar ise, satışa ya da sürekli değer düşüklüğüne karar verilene kadar, özkaynaklar altında muhasebeleştirilir ve satışa ya da değer düşüklüğünde daha önce özkaynaklar içinde oluşan kümülatif kar/ zarar dönem kar zararına intikal ettirilir.

Aşağıda her mali enstrümanın gerçeğe uygun tahmini değerlerini belirlemede kullanılan yöntemler ve varsayımlar belirtilmiştir.

Nakit ve nakit benzeri kalemler

Yabancı para cinsinden olan kasa ve banka bakiyeleri cari dönem sonu kurundan değerlendirilmişlerdir. Bilançodaki nakit ile bankadaki mevduatın mevcut değeri, bu varlıkların gerçeğe uygun tahmini değerleridir.

Ticari alacaklar

Ticari alacaklar, gerçekleşebilir değerleriyle, etkin faiz oranı ile iskonto edilmiş net gerçekleşebilir değerlerinden olası şüpheli alacaklara ilişkin karşılıkların düşülmesi

suretiyle gösterilmektedir. Şüpheli alacaklara ilişkin karşılıklar, Şirket Yönetimi'nce tahsil edilemeyen alacakların tutarı, alınan teminatlar, geçmiş tecrübeler ışığında ve mevcut ekonomik koşullar gözönünde bulundurularak ayrılmaktadır. Tahsil edilemeyecek alacaklar, tahsil edilemeyecekleri anlaşıldığı yılda zarar kaydedilmektedir.

Kullanılan krediler

Kullanılan krediler, kullanıldıkları tarihte geçerli olan faiz oranlarına tabidir. Banka kredileri elde edilen nakit tutarından muhasebeleştirilirler. Finansman giderleri tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilir ve oluştukları dönemde ödenmeyen kısım bilançodaki kredi tutarına eklenir.

Tahsilat riski

Şirketin tahsilat riski esas olarak ticari alacaklarından doğabilmektedir. Ticari alacakların tamamına yakını bayilerden olan alacaklardan kaynaklanmaktadır. Şirket bayileri üzerinde etkili bir kontrol sistemi kurmuş olup bu işlemlerden doğan kredi riski yönetimce takip edilmektedir ve her bir borçlu için bu riskler sınırlandırılmıştır. Bayilerden yeterli teminat alınması kredi riskinin yönetiminde kullanılan diğer bir yöntemdir. Şirket önemli tutarlarda az sayıda müşteri yerine, çok sayıda müşteriden alacaklı olması nedeniyle önemli bir ticari alacak riski bulunmamaktadır. Ticari alacaklar, Şirket yönetimince geçmiş tecrübeler ve cari ekonomik durum gözönüne alınarak değerlendirilmekte ve uygun oranda şüpheli alacak karşılığı ayrıldıktan sonra bilançoda net olarak gösterilmektedir.

Likidite riski

Şirket genellikle kısa vadeli finansal enstrümanlarını nakde çevirerek; örneğin alacaklarını tahsil ederek, menkul kıymetlerini elden çıkararak kendisine fon yaratmaktadır. Bu enstrümanlardan elde edilen tutarlar gerçeğe uygun değerleriyle kayıtlarda yer almaktadır.

Kur riski

Şirket genellikle mal alımı yaptığı döviz cinsleri bazında mal satışlarını gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla önemli bir kur riski taşımamaktadır.

3.08. İşletme Birleşmeleri

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle işletme birleşmeleri kapsamında herhangi bir işlemi bulunmamaktadır.

3.09. Kur Değişiminin Etkileri

Şirket, yabancı para cinsinden yapılan işlemleri ve bakiyeleri YTL'ye çevirirken işlem tarihinde geçerli olan ilgili kurları esas almaktadır. Bilançoda yer alan yabancı para birimi bazındaki parasal varlıklar ve borçlar bilanço tarihindeki döviz kurları kullanılarak YTL'ye çevrilmiştir. Yabancı para cinsinden olan işlemlerin YTL'ye çevrilmesinden veya parasal kalemlerin ifade edilmesinden doğan kur farkı gider veya gelirleri ilgili dönemde gelir tablosuna yansıtılmaktadır.

3.10. Hisse Başına Kazanç

Hisse başına kazanç, dönem net karının, dönem boyunca piyasada bulunan hisse senetlerinin ağırlıklı ortalama sayısına bölünmesi ile bulunmaktadır.

3.11. Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar

Şirket; bilanço tarihinden sonraki düzeltme gerektiren olayların ortaya çıkması durumunda, mali tablolara alınan tutarları bu yeni duruma uygun şekilde düzeltmekle yükümlüdür. Bilanço tarihinden sonra ortaya çıkan düzeltme gerektirmeyen hususlar, mali tablo kullanıcılarının ekonomik kararlarını etkileyen hususlar olmaları halinde mali tablo dipnotlarında açıklanır.

3.12. Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Şarta Bağlı Varlıklar

Karşılıklar ancak Şirketin geçmişten gelen ve halen devam etmekte olan bir yükümlülüğü (yasal ya da yapısal) varsa, bu yükümlülük sebebiyle işletmeye ekonomik çıkar sağlayan kaynakların elden çıkarılma olasılığı mevcutsa ve yükümlülüğün tutarı güvenilir bir şekilde belirlenebiliyorsa kayıtlara alınmaktadır. Paranın zaman içindeki değer kaybı önem kazandığında, karşılıklar ileride oluşması muhtemel giderleri bugünkü piyasa değerlerine getiren ve gereken durumlarda yükümlülüğe özel riskleri de içeren vergi öncesi bir iskonto oranıyla indirgenmiş değeriyle yansıtılmaktadır. İndirgenmenin kullanıldığı durumlarda, karşılıklardaki zaman farkından kaynaklanan artış faiz gideri olarak kayıtlara alınmaktadır. Karşılık olarak mali tablolara alınması gerekli tutarın belirlenmesinde, bilanço tarihi itibarıyla mevcut yükümlülüğün ifa edilmesi için gerekli harcama tutarının en gerçekçi tahmini esas alınır. Bu tahmin yapılırken mevcut tüm riskler ve belirsizlikler göz önünde bulundurulmalıdır.

Şarta bağlı yükümlülükler ve varlıklar mali tablolara alınmamakta ve mali tablo dipnotlarında açıklanmaktadır. Şarta bağlı yükümlülük olarak işleme tabi tutulan kalemler için gelecekte ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkma ihtimalinin muhtemel hale gelmesi durumunda, bu şarta bağlı yükümlülük, güvenilir tahminin yapılamadığı durumlar hariç, olasılıktaki değişikliğin olduğu dönemin mali tablolarında karşılık olarak mali tablolara alınır.

3.13. Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklik ve Hatalar

Mali tabloların hazırlanmasında ve sunulmasında, kullanılan ilkeler, esaslar, varsayımlar ve kurallar, SPK muhasebe standartları ve SPK'nun Seri:XI, No:25 sayılı tebliğine uygun olarak belirlenmekte ve tutarlı bir şekilde uygulanmaktadır.

Gerekli olması veya Şirketin mali durumu, performansı veya nakit akımları üzerindeki işlemlerin ve olayların etkilerinin mali tablolarda daha uygun ve güvenilir bir sunumu sonucunu doğuracak nitelikte ise muhasebe politikalarında değişiklik yapılır. Muhasebe politikalarında yapılan değişikliklerin önceki dönemleri etkilemesi durumunda, söz

konusu politika hep kullanımdaymış gibi mali tablolarda geriye dönük olarak da uygulanır.

Yapılan politika değişikliğinin uygulanması, gelecek dönemlere de yansımaları durumunda, ilgili politika değişikliğinin etkileri, değişikliğin yapıldığı dönemlerde mali tablolara alınır.

Muhasebe tahminleri, güvenilir bilgilere ve makul tahmin yöntemlerine dayanılarak yapılır. Ancak, tahminin yapıldığı koşullarda değişiklik olması, yeni bir bilgi edinilmesi veya ilave gelişmelerin ortaya çıkması sonucunda tahminler gözden geçirilir. Muhasebe tahminindeki değişikliğin etkisi, yalnızca bir döneme ilişkinse, değişikliğin yapıldığı cari dönemde, gelecek dönemlere de ilişkinse, hem değişikliğin yapıldığı dönemde hem de gelecek dönemlerde, ileriye yönelik olarak, dönem karı veya zararının belirlenmesinde dikkate alınacak şekilde mali tablolara yansıtılır.

Muhasebe politikalarının yanlış uygulanması, bilgilerin yanlış yorumlanması, dikkatten kaçması ve matematiksel hataların olması durumunda, hata tutarı geriye dönük olarak dikkate alınır. Hatanın fark edildiği dönemde kar veya zararın belirlenmesinde dikkate alınmaz. Hatanın niteliği, önceki dönemlerdeki düzeltmelerin toplam tutarı, karşılaştırmalı bilgi verilen her dönemdeki düzeltme tutarları konularında açıklama yapılır.

3.14. Kiralama İşlemleri

Finansal kiralama ile elde edilen varlıklar, alım tarihindeki gerçeğe uygun değerleriyle şirkete ait bir varlık olarak görülür. Kiralayana karşı yükümlülük, bilançoda finansal kiralama yükümlülüğü olarak gösterilir. Toplam finansal kiralama taahhütü ile varlığın gerçeğe uygun değeri arasındaki farkın oluşturduğu finansal giderler, her muhasebe dönemine düşen yükümlülüğün sabit faiz oranı ile dağıtılması suretiyle kiralama süresi boyunca oluşturduğu döneme ait gelir tablosuna kaydedilir.

3.15. İlişkili Taraflar

Bu rapor kapsamında Şirketin hissedarları, Şirketin bağlı olduğu İndeks Grubu Şirketleri, bunların yöneticileri ayrıca bu şirketler tarafından kontrol edilen veya onlarla ilgili olan diğer şirketler ilişkili kuruluş olarak kabul edilmiştir. İlişkili taraflarla olan işlemler mali tablo dipnotlarında açıklanır.

3.16. Finansal Bilgilerin Bölümlere Göre Raporlanması

Şirket ve bağlı ortaklıkları bilişim sektöründe faaliyet gösterdiğinden dolayı finansal bilgilerini bölümlere göre raporlamamıştır.

3.17. İnşaat Sözleşmeleri

Şirketin faaliyet konusu gereği inşaat sözleşmelerine ilişkin hükümler kapsamında değerlendirilebilecek herhangi bir işlemi bulunmamaktadır.

3.18. Durdurulan Faaliyetler

İşletmelerin, durdurulan faaliyetle doğrudan ilişkilendirilebilen varlıklarının hemen hemen bütününe ilişkin bağlayıcı bir satış sözleşmesine taraf olması ya da yönetim kurulu veya benzer nitelikteki yönetim organının durdurma ile ilgili olarak ayrıntılı ve resmi bir planı onaylaması veya söz konusu planla ilgili duyuru yapması halinde kamuya açıklama yapılır. Durdurulan faaliyetlerin mali tablolara alınma ve değerlendirme prensipleri konusunda varlıklarda değer düşüklüğü, karşılıklar, şarta bağlı varlık ve yükümlülükler, maddi varlıklar ve çalışanlara sağlanan faydalar kapsamındaki ilgili hükümlere uyulur.

3.19. Devlet Teşvik ve Yardımları

Hükümet teşvikleri, Şirketin bu teşviklerle ilgili gerekleri yerine getirdiği ve bu teşvikin alınacağı ile ilgili makul bir sebep oluşmadığı sürece muhasebeleştirilmez.

Bu teşvikler karşılımları beklenen maliyetlerle eşleşecek şekilde ilgili dönemde gelir olarak muhasebeleştirilir. Hükümetin sağladığı teşviklerden elde edilen gelir uygun bir gider kaleminden indirim olarak muhasebeleştirilir.

3.20. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller

Şirketin yatırım amaçlı gayrimenkulu bulunmamaktadır.

3.21. Kurum Kazancı Üzerinden Hesaplanan Vergiler

Şirket , Kurumlar Vergisi Kanunu'na tabidir. Şirketin Kurum Kazancı üzerinden istisna mahiyetindeki kazançlar düşüldükten ve ilave mahiyetindeki gider kalemleri eklendikten sonra ortaya çıkan matrah üzerinden % 30 oranında kurumlar vergisi hesaplanmaktadır.

Ortaklara kar dağıtımı nedeniyle oluşacak gelir vergisi kar dağıtımı esnasında muhasebeleştirilir.

3.22. Çalışanlara Sağlanan Faydalar/Kıdem Tazminatları

Yürürlükteki kanunlara göre, Şirket , emeklilik dolayısıyla veya istifa ve iş kanununda belirtilen davranışlar dışındaki sebeplerle istihdamı sona eren çalışanlara belirli bir toplu ödeme yapmakla yükümlüdür. Söz konusu ödeme tutarları bilanço tarihi itibariyle geçerli olan kıdem tazminat tavanı esas alınarak hesaplanır. Kıdem tazminatı karşılığı, tüm çalışanların emeklilikleri dolayısıyla ileride doğacak yükümlülük tutarları bugünkü net değerine göre hesaplanarak ilişikteki mali tablolarda yansıtılmıştır.

3.23. Emeklilik Planları

Şirketin emeklilik planları başlıklı kısım kapsamında değerlemeye tabi tutulacak işlemi bulunmamaktadır.

3.24 Tarımsal Faaliyetler

Şirketin faaliyet konusu gereği tarımsal faaliyetler kapsamında herhangi bir işlemi bulunmamaktadır.

3.25. Nakit Akım Tablosu

Nakit ve nakit benzeri değerler bilançoda maliyet değerleri ile yansıtılmaktadırlar. Nakit akım tablosu için nakit ve nakit benzeri değerler eldeki nakit, banka mevduatları ve likiditesi yüksek yatırımları içermektedir.

4. HAZIR DEĞERLER

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Hazır Değerleri aşağıdaki gibidir:

	31.12.2005	31.12.2004
Nakit	6.487	5.085
Banka	2.308.478	267.822
Diğer Hazır Değerler (Kredi Kartı Slip Alacakları)	122.595	138.593
Toplam	2.437.560	411.500

5. MENKUL KIYMETLER

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Menkul Kıymetleri bulunmamaktadır.

6. FİNANSAL BORÇLAR

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Finansal Borçları aşağıdaki gibidir:

31.12.2005

Nev'i	Döviz Tutarı	YTL Tutarı	Faiz Oranı (%)
USD Krediler	11.251.637	15.170.582	5,35-5,9
YTL Krediler	-	844.229	Faizsiz
TOPLAM	11.251.637	16.014.811	

31.12.2004

Nev'i	Döviz Tutarı	YTL Tutarı	Faiz Oranı (%)
USD Krediler	7.572.687	10.212.526	4,5- 5,5
YTL Krediler	-	563.195	Faizsiz
TOPLAM	7.572.687	10.775.721	

7. TİCARİ ALACAK VE BORÇLAR

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Ticari Alacakları aşağıdaki gibidir:

	31.12.2005		31.12.2004	
	Kısa Vadeli	Uzun Vadeli	Kısa Vadeli	Uzun Vadeli
Alicılar	10.990.594	-	5.939.428	-
Alacak Senetleri	10.049.063	-	10.367.281	-
Alacak Reeskontu (-)	(114.408)	-	(57.960)	-
Verilen Depozito ve			1.000	1.608

Teminatlar		1.606		
Şüpheli Ticari Alacaklar	351.955	-	341.738	-
Şüpheli Ticari Alacak Karşılığı (-)	(351.955)	-	(341.738)	-
Toplam	20.925.249	1.606	16.249.749	1.608

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Ticari Borçları aşağıdaki gibidir:

Hesap ismi	31.12.2005	31.12.2004
Satıcılar	26.692.543	19.240.166
Borç Senetleri	331.834	17.574
Alınan Depozito ve Teminatlar	-	-
Borç Prekontu (-)	(174.456)	(70.430)
Toplam	26.849.921	19.187.310

Alacaklara karşılık olarak alınan teminatların niteliği ve tutarları aşağıdaki gibidir:

Cinsi	31.12.2005		31.12.2004	
	YTL	USD	YTL	USD
Teminat Senetleri	-	43.000	-	23.000
Teminat Çekleri	201.000	1.283.027	153.000	914.027
Teminat Mektubu	7.500	20.000	-	-
İpotekler	250.000	-	-	-
Toplam	458.500	1.346.027	153.000	937.027

8. FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI VE BORÇLARI

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Finansal Kiralama Alacak ve Borcu bulunmamaktadır.

9. İLİŞKİLİ TARAFLARDAN ALACAKLAR VE BORÇLAR

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle ilişkili taraflardan alacakları ve borçları aşağıdaki gibidir:

31.12.2005

<u>1) İlişkili Taraflar</u>	<u>Ticari Alacaklar</u>	<u>Ticari Olmayan Alacaklar</u>	<u>Ticari Borçlar</u>	<u>Ticari Olmayan Borçlar</u>
Ortaklar	-	90.870	-	-
Soft A.Ş.	2.802.640	-	1.046.906	-
Veri	-	-	-	-
Gündüz A.Ş.	411.735	-	959	-
Aksay A.Ş.	-	-	5.739	-
Aydın A.Ş.	344.751	-	11.978	-
Personel	-	-	1.176	-
Toplam	3.559.126	90.870	1.066.758	-

31.12.2004

<u>1) İlişkili Taraflar</u>	<u>Ticari Alacaklar</u>	<u>Ticari Olmayan Alacaklar</u>	<u>Ticari Borçlar</u>	<u>Ticari Olmayan Borçlar</u>
Ortaklar	-	85.948	-	-
Soft A.Ş.	1.261.691	-	78.459	-
Veri	2.455	-	149	-
Gündüz A.Ş.	78.478	-	-	-
Aydın A.Ş.	-	-	364	-
Personel	-	-	1.349	-
Toplam	1.342.624	85.948	80.321	-

10. DİĞER ALACAKLAR VE BORÇLAR

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Diğer Alacakları ve Borçları aşağıdaki gibidir:

Alacaklar

Hesap İsmi	31.12.2005	31.12.2004
Diğer	1.972	15.329
Toplam	1.972	15.329

11. CANLI VARLIKLAR

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Canlı Varlığı bulunmamaktadır.

12. STOKLAR

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Stokları aşağıdaki gibidir:

Hesap İsmi	31.12.2005	31.12.2004
Ticari Mallar	9.811.282	6.090.487
Diğer Stoklar	81.885	-
Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı	(81.885)	-
Verilen Sipariş Avansları	6.126.860	4.886.539
Toplam	15.938.142	10.977.026

13. DEVAM EDEN İNŞAAT SÖZLEŞMELERİ HAKEDİŞ BEDELLERİ

Şirketin faaliyet alanına inşaat girmedikten böyle bir işlem ve bakiye bulunmamaktadır.

14. ERTELENEN VERGİ VARLIKLARI VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Kurumlar Vergisi:

Şirket, Türkiye’de geçerli olan kurumlar vergisine tabidir. Şirketin cari dönem faaliyet sonuçlarına ilişkin tahmini vergi yükümlülükleri için ekli mali tablolarda gerekli karşılıklar ayrılmıştır.

Vergiye tabi kurum kazancı üzerinden tahakkuk ettirilecek kurumlar vergisi, ticari kazancın tespitinde gider yazılan vergi matrahından indirilemeyen giderlerin eklenmesi ve yurtdışında yerleşik şirketlerden alınan temettüler, vergiye tabi olmayan gelirler ve kullanılan yatırım indirimleri düşüldükten sonra kalan matrah üzerinden hesaplanmaktadır.

Geçerli olan Kurumlar Vergisi Oranları:

2004 yılı için geçerli kurumlar vergisi oranı % 33’tür. 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 25. Maddesinde belirlendiği şekilde 2005 yılından itibaren kurumlar vergisi oranı % 30 olarak uygulanacaktır.

Türkiye’de geçici vergi üçer aylık dönemler itibariyle hesaplanmakta ve tahakkuk ettirilmektedir. Geçici kurumlar vergisi oranı 24 Nisan 2003 tarihinden geçerli olmak üzere %25’den % 30’a yükseltilmiştir. Bu oran 2004 yılında ise %33 olarak belirlenmiştir.

Zararlar, gelecek yıllarda oluşacak vergilendirilebilir kardan düşülmek üzere, maksimum 5 yıl taşınabilir. Ancak oluşan zararlar geriye dönük olarak, önceki yıllarda oluşan karlardan düşülemez.

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 20. maddesi uyarınca, Kurumlar Vergisi; mükellefin beyanı üzerine tarh olunur.

Türkiye’de vergi değerlendirmesiyle ilgili kesin ve kati bir mutabakatlaşma prosedürü bulunmamaktadır. Şirketler ilgili yılın hesap kapama dönemini takip eden yılın 15 Nisan tarihine kadar vergi beyannamelerini hazırlamaktadır. Vergi Dairesi tarafından bu beyannameler ve buna baz olan muhasebe kayıtları 5 yıl içerisinde incelenerek değiştirilebilirler.

Gelir Vergisi Stopajı:

Kurumlar vergisine ek olarak, dağıtılan kar payları üzerinden, tam mükellef kurumlara ve yabancı şirketlerin Türkiye’deki şubelerine dağıtılanlar hariç olmak üzere ayrıca gelir vergisi stopajı hesaplanması gerekmektedir. Gelir vergisi stopajı 24 Nisan 2003 tarihinden itibaren %10 olarak ilan edilmiştir. Dağıtılmayıp sermayeye ilave edilen kar payları gelir vergisi stopajına tabi değildir. 2002 ve öncesinde kurumlar vergisinden istisna edilen bazı kazançlar üzerinden dağıtıma bağlı olmaksızın yapılan istisna kazanç stopajı genel olarak kaldırılmıştır. Ancak, 24 Nisan 2003 tarihinden önce alınmış yatırım teşvik belgelerine istinaden yararlanılan yatırım indirimi tutarı üzerinden hala %19,8 vergi tevkifatı yapılması gerekmektedir. Şirket, karı yatırım indirimi istisnası tutarına ulaşıncaya dek, bu indirimden yararlanabilir. Şirketin kar etmemesi ya da zararda olması durumunda bu indirim hakkı sonraki yıllarda elde edilecek karlar üzerinden hesaplanacak vergiden düşülmek üzere sonraki yıllara taşınabilir. Bu durumda sonraki yıla taşınan yatırım indirimi tutarı önceki yılın TEFE artış oranında artırılır.

Ertelenmiş Vergi:

Şirketin vergiye esas yasal mali tabloları ile SPK Seri XI, No: 25 “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ”ine göre hazırlanmış mali tabloları arasındaki farklılıklardan kaynaklanan geçici zamanlama farkları için ertelenmiş vergi aktifi ve pasifini muhasebeleştirilmektedir. Söz konusu farklılıklar genellikle bazı gelir ve gider kalemlerinin vergiye esas tutarları ile Seri XI, No: 25 “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ” ine göre hazırlanan mali tablolarda farklı dönemlerde yer almasından kaynaklanmakta olup aşağıda açıklanmaktadır.

Zamanlama farklılıkları, muhasebe ve vergi amaçlı kaydedilen gelir ve giderlerin yıllar arasında meydana gelen farklarından kaynaklanmaktadır. Zamanlama farklılıkları, maddi duran varlıklar (arsa ve arazi hariç), maddi olmayan duran varlıklar, stokların ve peşin ödenen giderlerin yeniden değerlendirilmesi ile alacakların ve borçların reeskontu, kıdem tazminatı karşılığı, geçmiş yıl zararları ve yararlanılacak yatırım indirimi tutarları üzerinden hesaplanmaktadır.

5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 25. Maddesinde belirtildiği şekilde 2005 yılından itibaren kurumlar vergisi oranının % 30 olarak uygulanacak olması nedeniyle 31 Aralık 2005 ve 31 Aralık 2004 yılı mali tablolarında ertelenmiş vergi hesabında % 30 oranı kullanılmıştır.

Ertelenmiş vergiye ve kurumsal vergiye baz teşkil eden kalemler aşağıda belirtilmiştir

	31.12.2005	
	Birikmiş geçici Farklar	Ertelenmiş vergi alacağı/ (borcu)
Sabit Kıymetler	58.243	(17.473)
Reeskont Gideri	114.408	34.322
Kıdem Tazminatı Karşılığı	66.327	19.898
Dava Karşılığı	69.511	20.853
SPK Kur Farkı	16.464	4.939
Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı	81.885	24.567
Prekont Geliri	174.456	(52.337)
Toplam Ertelenmiş vergi alacağı/(borcu)		34.769

	31.12.2004	Ertelenmiş vergi alacağı/ (borcu)
	Birikmiş geçici Farklar	
Sabit Kıymetler	78.075	(23.423)
Reeskont Gideri	34.847	10.454
Kıdem Tazminatı Karşılığı	48.958	14.687
SPK Kur Farkı	81.210	24.364
Prekont Geliri	70.430	(21.129)
Toplam Ertelenmiş vergi alacağı/(borcu)		4.953

31.12.2004 Ertelenmiş Vergi Alacağı/Borcu	4.953
Ertelenmiş Vergi Geliri	29.816
31.12.2005 Ertelenmiş Vergi Alacağı/Borcu	34.769

15. DİĞER CARİ / CARİ OLMAYAN VARLIKLAR VE KISA / UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER

Diğer Cari Varlıklar (Kısa Vadeli)

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Diğer Cari Varlıkları aşağıdaki gibidir:

Hesap İsmi	31.12.2005	31.12.2004
Gelecek Aylara Ait Giderler	116.953	35.096
Gelir Tahakkukları	2.630.760	1.121.553
Devreden KDV	4.151.631	2.961.847
Peşin Ödenen Vergiler	471.001	
Personel Avansları	14.746	2.100
İş Avansları	8.239	766
Diğer	38.378	108.783
Toplam	7.431.708	4.230.145

Diğer Cari Olmayan Varlıklar (Uzun Vadeli)

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Diğer Cari Olmayan Varlıkları bulunmamaktadır.

Diğer Yükümlülükler

Hesap İsmi	31.12.2005	31.12.2004
Ödenecek Vergi, Harç ve Diğer Kesintiler	209.875	65.265
Sehven Fazla Gelen Credit Note		140.253
Diğer	90.266	1.821
Toplam	300.141	207.339

16. FİNANSAL VARLIKLAR

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Finansal Varlıkları aşağıdaki gibidir:

Hesap İsmi	31.12.2005	31.12.2004
İştirak (Veri A.Ş.)	309.434	224.612
Toplam	309.434	224.612

17. POZİTİF/NEGATİF ŞEREFİYE

Şerefiyeler oluştuğu dönemde gelir tablosuna intikal ettirildiğinden dönem sonlarında bakiye vermemektedir.

18. YATIRIM AMAÇLI GAYRİMENKULLER

Şirketin Yatırım Amaçlı Gayrimenkulu bulunmamaktadır.

19. MADDİ VARLIKLAR

Şirketin maddi varlık hareketleri aşağıdaki gibidir.

31.12.2005

Aktif Değer

Hesap Adı	31.12.2004	Alış	Satış	31.12.2005
Makina Tesis Cihazlar	3.709	-	-	3.709
Nakil Vasıtaları	47.295	16.720	-	64.015
Döşeme Demirbaşlar	731.013	14.022	1.471	743.564
Toplam	782.017	30.742	1.471	811.288

Birikmiş Amortismanlar

Hesap Adı	31.12.2004	Dönem Amort.	Satış Amort.	31.12.2005
Makina Tesis Cihazlar	1.604	741	-	2.345
Nakil Vasıtaları	39.314	5.375	-	44.689
Döşeme Demirbaşlar	604.733	64.656	1.169	668.220
Toplam	645.651	70.772	1.169	715.254
Net Değer	136.366			96.034

20. MADDİ OLMAYAN VARLIKLAR

Dönem içerisinde maddi olmayan varlık hareketleri aşağıdaki gibidir.

31.12.2005

Aktif Değer

Hesap Adı	31.12.2004	Alış	Satış	31.12.2005
Diğer Maddi Olm. Varlıklar	196.149	1.111	-	197.261
Özel Maliyetler	75.417	-	-	75.417
Toplam	271.566	1.111	-	272.678

Birikmiş Amortismanlar

Hesap Adı	31.12.2004	Dönem Amort.	Satış Amort.	31.12.2005
Haklar	134.921	36.507	-	171.528
Özel Maliyetler	33.727	15.084	-	48.811
Toplam	168.648	51.590	-	220.239
Net Değer	102.918		-	52.439

21. ALINAN AVANSLAR

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Alınan Avansları aşağıdaki gibidir:

Alınan Avanslar	31.12.2005	31.12.2004
Alınan Sipariş Avansları	242.337	19.496
Toplam	242.337	19.496

22. EMEKLİLİK PLANLARI

Şirketin emeklilik planları başlıklı kısım kapsamında değerlemeye tabi tutulacak işlemi bulunmamaktadır.

23. BORÇ KARŞILIKLARI

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle Borç Karşılıkları aşağıdaki gibidir:

Kısa Vadeli	31.12.2005	31.12.2004
Vergi karşılığı	471.001	41.267
Dava Karşılıkları	69.511	-
Diğer (Elektrik,Telefon,Su, Risturn.)	101.893	172.419
Toplam	642.405	213.686

Uzun Vadeli	31.12.2005	31.12.2004
Kıdem tazminatı Karşılığı	66.327	48.958
Toplam	66.327	48.958

Kıdem Tazminatı Karşılığı

Türkiye’de mevcut kanunlar çerçevesinde, Şirket bir yıllık hizmet süresini dolduran ve herhangi bir geçerli nedene bağlı olmaksızın işine son verilen, askerlik hizmeti için göreve çağrılan, vefat eden, erkekler için 25 kadınlar için 20 yıllık hizmet süresini dolduran ya da emeklilik yaşına gelmiş (kadınlarda 58, erkeklerde 60 yaş) personeline kıdem tazminatı ödemesi yapılması zorunludur.

Kıdem tazminatı ödemeleri, her hizmet yılı için 30 günlük brüt maaş üzerinden hesaplanmaktadır. İlgili bilanço tarihi itibariyle ödenecek kıdem tazminatı, 31 Aralık 2005 için 1.727,15- YTL tavanına tabidir (31 Aralık 2004 : 1.574,74.- YTL)

Türkiye’de kıdem tazminatı karşılığı için fon oluşturma zorunluluğu olmadığından dolayı mali tablolarda herhangi bir özel fon ayrılmamıştır.

Net farkı reel iskonto oranını veren tahmini bir enflasyon beklentisi ve uygun bir iskonto oranı belirlenmelidir. Hesaplanan reel iskonto oranı gelecekte ödenecek kıdem tazminatı ödemelerinin bilanço tarihi itibariyle bugünkü değerlerinin hesaplanmasında kullanılmalıdır.

İsteğe bağlı işten ayrılmalar neticesinde ödenmeyip, Şirket’e kalacak olan kıdem tazminatı tutarlarının tahmini oranı da dikkate alınmalıdır.

Sonuç olarak, 31 Aralık 2005 itibariyle 66.327-YTL tutarındaki (31 Aralık 2004: 48.958.- YTL,) Şirketin elemanlarının gelecekteki emekliliğinden kaynaklanan tahmini yükümlülüğüne ilişkin karşılık, bugünkü değerlerinin tahmin edilmesi yoluyla ekli mali tablolara yansıtılmıştır. Yukarıdaki tarihler itibariyle kıdem tazminatı yükümlülükleri, yıllık % 5,45 reel iskonto oranı kullanılarak belirlenmiştir.

Kıdem tazminatı hareketi aşağıdaki gibidir.

	TUTAR
31.12.2004	48.958
Dönem gideri	17.369
31.12.2005	66.327

24. ANA ORTAKLIK DIŞI PAYLAR/ANA ORTAKLIK DIŞI KAR ZARAR

Şirketin tam konsolidasyon yöntemine göre konsolide olan bağı ortaklığı olmadığından mali tablolarda Ana Ortaklık dışı payları bulunmamaktadır.

25. SERMAYE/KARŞILIKLI İŞTİRAK SERMAYE DÜZELTMESİ

Şirketin 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibarıyla şirketin sermaye ve ortaklık yapısı aşağıdaki gibidir;

	31.12.2005	
Ortağın Adı	Pay Tutarı	Pay Oranı
Soft A.Ş.	1.317.345	% 84,99
Faruk Bal	232.500	% 15,00
Diğer	155	%0,01
TOPLAM	1.550.000	%100

	31.12.2004	
Ortağın Adı	Pay Tutarı	Pay Oranı
S A.Ş.	1.317.345	% 84,99
Faruk Bal	232.500	% 15,00
Diğer	155	%0,01
TOPLAM	1.550.000	%100

26. SERMAYE YEDEKLERİ

Seri: XI, No:25 sayılı tebliğ uyarınca enflasyona göre düzeltilen ilk mali tablo düzenlenmesi sonucunda öz sermaye kalemlerinden “Sermaye, Emisyon Primi, Yasal Yedekler, Statü Yedekleri, Özel Yedekler ve Olağanüstü Yedekler” kalemlerine bilançoda kayıtlı değerleri ile yer verilir. Bu hesap kalemlerinin düzeltilme farkları toplu halde öz sermaye grubu içinde “öz sermaye enflasyon düzeltmesi farkları” hesabında yer alır.

Öz sermaye enflasyon düzeltmesi farkları sadece bedelsiz sermaye artırımını veya zarar mahsubunda; olağanüstü yedeklerin kayıtlı değerleri ise, bedelsiz sermaye artırımını, nakit kar dağıtımını ya da zarar mahsubunda kullanılabilecektir.

Yukarıdaki hususa göre Şirket'in Seri: XI, No:25 sayılı tebliğine göre kar dağıtımında esas alınacak öz sermaye tablosu 31.12.2005 ve 31.12.2004 tarihleri itibariyle aşağıdaki gibidir.

	31.12.2005	31.12.2004
Sermaye	1.550.000	1.550.000
Hisse Senedi İhraç Primleri	-	-
Yasal yedekler	55.531	55.531
Olağanüstü Yedekler	628.793	628.793
Öz Sermaye Enf.Düzeltilme Farkı	2.808.314	2.808.314
Net Dönem Karı (Zararı)	2.446.263	929.648
Geçmiş Yıl Karları (Zararı)	(1.792.691)	(2.722.339)
Toplam Öz Sermaye	5.696.210	3.249.947

	31.12.2005	31.12.2004
Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı	2.261.502	2.261.502
Yasal Yedekler Enflasyon Düzeltme Farkı	44.833	44.833
Olağanüstü Yedekler Enflasyon Düzeltme Farkı	501.979	501.979
Öz Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı	2.808.314	2.808.314

27. KAR YEDEKLERİ

Türk Ticaret Kanunu'na göre yasal yedek akçeler, birinci ve ikinci tertip yasal yedek akçelerden oluşmaktadır. Birinci tertip yasal yedek akçeler, tarihi ya da tescil edilmiş Şirket sermayesinin %20'sine ulaşıncaya kadar yasal dönem karının %5'i oranında

ayrılmaktadır. İkinci tertip yasal yedek akçeler, Şirket sermayesinin %5'ini aşan tüm kar payı dağıtımlarının %10'u oranında ayrılmaktadır. Birinci ve ikinci tertip yasal yedek akçeler, toplam sermayenin %50'sini aşmadığı sürece dağıtılamazlar, ancak ihtiyari yedek akçelerin tükenmesi halinde zararların karşılanmasında kullanılabilirler. 31 Aralık 2005 tarihinde şirketin yedek akçeleri **55.531 YTL**. Şirket'in 31 Aralık 2005 mali tablosunda da **628.793 YTL** tutarında olağanüstü yedeği bulunmaktadır. (31 Aralık 2004 Yasal Yedek **55.531YTL**, Olağanüstü Yedek **628.793 YTL**)

28. GEÇMİŞ YIL KAR/ZARARLARI

Seri: XI, No: 25 sayılı Tebliğ Kısım Onbeş madde 399 uyarınca enflasyona göre düzeltilen ilk mali tablo denkleştirme işleminde ortaya çıkan ve "geçmiş yıllar zararı"nda izlenen tutarın, SPK'nın kar dağıtımına ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde, enflasyona göre düzeltilmiş mali tablolara göre dağıtılabilecek kar rakamı bulunurken indirim kalemi olarak dikkate alınması esastır. Bununla birlikte, "geçmiş yıllar zararı"nda izlenen söz konusu tutar, varsa dönem karı ve dağıtılmamış geçmiş yıl karları, kalan zarar miktarının ise sırasıyla olağanüstü yedek akçeler, yasal yedek akçeler, özkaynak kalemlerinin enflasyon muhasebesine göre düzeltilmesinden kaynaklanan sermaye yedeklerinden mahsup edilmesi mümkün bulunmaktadır. Şirketin 31.12.2004 tarihi itibarıyla geçmiş yıl zararı 2.722.339 YTL olup cari dönem (2004) kar / zararı 929.648 YTL' dir. 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçmiş yıl kar / zararı 2.722.339 YTL' den 1.792.695 YTL' ye düşmüştür. (2.722.339-929.648)

29. YABANCI PARA POZİSYONU

Şirket tarafından tutulan yabancı para varlıkların ve borçların kayıtlı tutarları yabancı para cinslerine göre aşağıdaki gibidir:

31.12.2005

DÖVİZ	TUTAR	YTL KARŞILIĞI
Kasa		
USD	2.788	3.741
Banka		
USD	1.650.510	2.214.654
EURO	913	1.449
GBP	340	786
Alıcılar		
USD	8.091.972	10.857.808
EURO	3.878	6.157
Alacak Senetleri		
USD	7.465.173	10.016.767
İlişkili Taraflardan Alacaklar		
USD	2.720.224	3.649.966
Verilen Sipariş Avansları		
USD	4.517.729	6.061.889
Gelir Tahakkukları		
USD	1.960.620	2.630.760
Banka Kredileri ve Faiz Karşılıkları		
USD	11.251.700	15.170.667
Satıcılar		
USD	19.617.006	26.449.609
İlişkili Taraflara Borçlar		
USD	758.245	1.017.413
Diğer Çeşitli Borçlar		
USD	66.947	90.265
Borç Senetleri		
USD	246.112	331.833
Alınan Sipariş Avansları		

USD	178.623	240.837
Gider Tahakkukları		
USD	75.571	101.892

31.12.2004

DÖVİZ	TUTAR	YTL KARŞILIĞI
Kasa		
USD	3.680	4.939
Banka		
USD	157.507	211.390
EURO	114	210
GBP	32	82
Alıcılar		
USD	5.356.067	7.188.378
EURO	3.878	7.085
Alacak Senetleri		
USD	5.404.519	7.253.405
Ortaklardan Alacaklar		
USD	64.040	85.948
Verilen Sipariş Avansları		
USD	106.705	143.209
Diğer Dönen Varlıklar		
USD	835.670	1.121.553
Banka Kredileri ve Faiz Karşılıkları		
USD	7.572.687	10.212.526
Satıcılar		
USD	9.308.291	12.553.162
EURO	2.284	4.192
Alınan Sipariş Avansları		
USD	7.665	10.337

30. DEVLET TEŞVİK VE YARDIMLARI

Yoktur.

31. KARŞILIKLAR, ŞARTA BAĞLI VARLIK VE YÜKÜMLÜLÜKLER

Şirketin 31.12.2005 tarihi sonu itibariyle şirket aleyhine açılan 69.511 YTL tutarındaki davaların tümü için yasal karşılık ayrılmış olup sözkonusu tutarlar mali tablolara yansıtılmıştır.

AKTİF DEĞERLER ÜZERİNDEKİ SİGORTA TUTARI

31.12.2005

31.12.2005 tarihi itibariyle aktif değerler üzerindeki toplam sigorta tutarı **44.750 YTL** ve **6.130.000 USD'** dir.

31.12.2004

31.12.2004 tarihi itibariyle aktif değerler üzerindeki toplam sigorta tutarı **57.586 YTL** ve **3.380.000 USD'** dir.

Pasifte yer almayan taahütlerin toplam tutarı aşağıdaki gibidir:

	31.12.2005	31.12.2004
Verilen Teminat Mektupları	6.497.920 USD	4.677.414 USD
TOPLAM	6.497.920 USD	4.677.414 USD

Aktif değerler üzerinde mevcut bulunan toplam ipotek ve teminat;

Aktif değerler üzerinde mevcut bulunan ipotek ve teminat tutarı yoktur.

32. İŞLETME BİRLEŞMELERİ

Bilanço dönemleri itibariyle herhangi bir işletme birleşmesi olmamıştır.

33. BÖLÜMLERE GÖRE RAPORLAMA

Şirket ve bağlı ortaklıkları bilişim sektöründe faaliyet gösterdiğinden dolayı finansal bilgilerini bölümlere göre raporlamamıştır. Şirketin satış miktarları aşağıdaki gibidir.

Ürün	31.12.2005	31.12.2004	Değişim % 2005-2004
İşlemci	482.417	390.577	% 24
Hard Disk	297.223	231.697	% 28
Anakart	124.299	72.367	% 72
Monitör	12.295	36.802	-% 67
Bellek	121.018	97.157	% 25
Disket Sürücü	261.454	193.240	% 35
Ekran Kartı	93.240	81.605	% 14
Optik Ürünler	43.839	-	-
Sunucu Ürünleri	4.736	4.256	% 11
Yazıcı	21.544	7.052	% 206
Diz Üstü Bilgisayar	3.888	1.043	% 273
Diğer	52.115	37.959	% 37
	1.518.068	1.153.755	

34. BİLANÇO TARİHİNDEN SONRAKİ OLAYLAR

Şirket sermayesinin **1.550.000 YTL**' den **6.600.000 YTL** 'ye artırılması, artırılan sermayenin **2.261.502 YTL** 'sinin sermaye enflasyon düzeltmesi olumlu farklarından, **788.498 YTL** 'sinin olaganüstü yedeklerden, kalan **2.000.000 YTL** 'lik kısmın ise mevcut ortakların rüçhan haklarının tamamen kısıtlanması suretiyle halka arz edilmek üzere ihraç

edilecek **2.000.000 YTL** nominal değerli payların halka arzı için Sermaye Piyasası Kurulu'na yapılan başvuru, Kurul'un 27.01.2006 tarihli toplantısında olumlu karşılanmış olup, söz konusu paylar Sermaye Piyasası Kurulunca 27.01.2006 tarih ve 6/90 sayı ile kayda alınmıştır.

Ayrıca, İMKB Yönetim Kurulu Başkanlığı'nın 25.01.2006 tarihli toplantısında payların Yeni Ekonomi Pazarında işlem görebileceğine karar verilmiştir. Şirketin % 30,30'u halka arz edilmiş olup şirket payları 10.02.2006 tarihinden itibaren İMKB de işlem görmeye başlamıştır.

Şirketin halka arz öncesi ve sonrası ortaklık yapısı aşağıdaki gibidir:

Ortağın Adı	Arz Sonrası		Arz Öncesi	
	Pay Tutarı	Pay Oranı	Pay Tutarı	Pay Oranı
Soft A.Ş.	3.909.991	%59,24	1.317.345	%84,99
Faruk Bal	690.000	%10,45	232.500	%15,00
Halka Arz	2.000.000	%30,30	-	-
Diğer	9	%0,01	155	%0,01
TOPLAM	6.600.000	%100	1.550.000	%100

35. DURDURULAN FAALİYETLER

Bilanço tarihi itibarıyla Şirketin durdurulan faaliyeti yoktur.

36. ESAS FAALİYET GELİRLERİ

Satışlar	01.01.2005	01.01.2004
	31.12.2005	31.12.2004
Yurtiçi Satışlar	169.239.535	144.897.957
Yurtdışı Satışlar	20.341.081	1.893.303

Diğer Satışlar	12.603.968	9.213.464
İndirimler	(4.834.429)	(6.763.835)
Satış Gelirleri (Net)	197.350.155	149.240.889
Satışların Maliyeti	(189.176.958)	(145.099.569)
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler		
Brüt Esas Faaliyet Karı / Zararı	8.173.198	4.141.320

37. FAALİYET GİDERLERİ

Hesap ismi	01.01.2005	01.01.2004
	31.12.2005	31.12.2004
Pazarlama satış dağıtım giderleri	2.167.369	1.809.625
Personel giderleri	1.333.569	1.060.851
Reklam ve Tanıtım Gideri	129.152	163.169
Nakliye Gideri	391.882	167.956
Diğer	312.766	417.649
Genel Yönetim Giderleri	1.275.464	1.108.281
Personel giderleri	670.835	612.345
Müşavirlik ve Denetim Giderleri	55.944	61.965
Amortisman ve Tükenme Payları	122.868	164.747
Kiralama Giderleri	67.311	72.630
Diğer	358.506	196.594
Toplam Faaliyet Giderleri	3.442.833	2.917.906

38. DİĞER FAALİYETLERDEN GELİR/GİDER VE KAR/ZARARLAR

Diğer gelirler:	01.01.2005	01.01.2004
	31.12.2005	31.12.2004
Kur Farkı Geliri	2.182.576	3.128.283
Vade Farkı Geliri	1.101.713	508.520
Prekont Geliri	174.456	92.142
İştirak Geliri	84.822	111.896
Diğer	121.285	67.310
Toplam Diğer gelirler:	3.664.852	3.908.151
Diğer giderler:		
Cari Dönem Satış Maliyetinden Elemine Edilen Faiz	1.186.180	562.335
Kur Farkı Giderleri	2.318.442	2.281.695
Reeskont Gideri	114.408	86.345
Önceki Dönem Gider Ve Zararlar	-	2.960
Diğer	261.903	84.820
Toplam Diğer Giderler:	3.880.933	3.018.155
Diğer gelirler/(giderler) - net	(216.081)	889.996

39. FİNANSMAN GİDERLERİ

Finansman Giderleri:	01.01.2005	01.01.2004
	31.12.2005	31.12.2004
Kur Farkı Giderleri	450.860	803.197
Faiz Giderlerive Banka Masrafları	1.175.776	426.221
Toplam Finansman Gideri	1.626.636	1.229.418

40. NET PARASAL POZİSYON KAR/ZARARI

Şirketin net parasal pozisyon karı Parasal olmayan varlıklarının enflasyona göre düzeltilmesinden oluşan gelir ile parasal olmayan pasiflerinin enflasyona göre düzeltilmesinden oluşan giderden oluşmaktadır.

41. VERGİLER

	01.01.2005	01.01.2004
	31.12.2005	31.12.2004
Kurumlar Vergisi Karşılık Gideri	(471.001)	(41.267)
Ertelenmiş Vergi Gelir/ (Gideri)	29.816	8.702
Dönem Vergi (Gelir) / Gideri	(441.185)	(32.565)

42. HİSSE BAŞINA KAZANÇ

	01.01.2005	01.01.2004
	31.12.2005	31.12.2004
Net Dönem Karı	2.446.263	929.648
Nominal değeri 0,001 YTL olan ağırlıklı ortalama hisse sayısı	15.500.000	15.500.000
Hisse Başına Kar Oranı	% 158	% 60

43. NAKİT AKIM TABLOSU

Nakit akım tablosu mali tablolar ile birlikte gösterilmiştir.

44. MALİ TABLOLARI ÖNEMLİ ÖLÇÜDE ETKİLEYEN YA DA MALİ TABLOLARIN AÇIK, YORUMLANABİLİR VE ANLAŞILABİLİR OLMASI AÇISINDAN AÇIKLANMASI GEREKLİ OLAN DİĞER HUSUSLAR

Mali tabloları önemli ölçüde etkileyen ya da mali tabloların açık, yorumlanabilir ve anlaşılabilir olması açısından açıklanması gerekli başka bir husus bulunmamaktadır.

5. SONUÇ

İştiraklerdeki yatırımların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması, gerek ulusal gerekse uluslararası finansal raporlama çevrelerinde özel bir standart olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde uluslararası muhasebe standartlarına uyum sağlama amacıyla başta SPK ve TMSK olmak üzere, birçok kurum tarafından düzenlemeler yapıldığı görülmektedir.

TMSK'nın "İştiraklerdeki Yatırımlar" başlıklı standardı, IAS-28'in Türkçe çevirisi niteliğinde olduğundan, herhangi bir uyumsuzluk söz konusu değildir.

SPK tarafından, uluslararası muhasebe standartları aynen benimsenmiş ve 2003 yılında yayımlanan Seri XI 25 No.lu Tebliğ'le yürürlüğe konulmuştur.

MSUGT'de iştirak kriteri olarak %10 ve üzeri oranda oy hakkı veya yönetime katılma hakkı esas alınmıştır. Uluslararası uygulamalarda ise, iştirak edilen şirketin faaliyet ve finansal politikalarında söz sahibi olmayı ifade eden önemli etki kavramı ön plandadır. Buna göre, aksi ispatlanmadıkça, %20 ve üzerindeki bir oy hakkının, ana şirkete, yatırım yaptığı şirkette önemli etki imkanı verdiği varsayılmaktadır.

MSUGT'de değerlendirme hükümlerine (Özkaynak ve Maliyet Yöntemi) yer verilmemiştir. Uluslararası uygulamalarda ise, değerlendirme ölçütlerinin ayrıntılı biçimde düzenlendiği görülmektedir.

Tüm bankaları kapsayan bir düzenleme olarak yürürlükte bulunan "Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkındaki Tebliğ'de, iştiraklerin değerlemesinde "alış bedeli"nin esas alınacağı belirtilmektedir. Diğer yandan, "ana ortaklık niteliği taşıyan" bankalara konsolide finansal tablo düzenleme zorunluluğu getiren 15 Sayılı Tebliğ'de önemli etkinlik; "%10 veya üzerinde oy hakkına sahiplik" olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu tebliğlerin belirtilen kısımları, uluslararası muhasebe standartlarıyla çelişmektedir.

TTK’da, iştiraklere ilişkin özel hüküm bulunmamaktadır.

Uluslararası muhasebe standartlarının uygulamaya konulması, iştiraklerle ilgili iki yeni konuyu gündeme getirmiştir. Bunlar; uluslararası muhasebe standartlarında iştirak kriteri olarak yer alan önemli etki ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesinde kullanılan zkaynak yöntemidir.

nemli etki, UMS-28 Madde 6 da ve SPK XI 25 No.lu Tebliğ Madde 345 de “İşletmenin, doğrudan ve dolaylı olarak diğer bir işletmenin oy hakkında %20 ve daha fazla paya sahip olması” açıklamasıyla tanımlanmış ve bu UMS ile bir uyumsuzluk göstermemektedir.

İştiraklerin muhasebeleştirilmesinde kullanılan yöntem UMS-28 Madde 13 ve SPK XI 25 No.lu Tebliğde zkaynak Yöntemi olarak belirtilmiştir. Ancak, Ne Tek Düzen Hesap Planı ne de Vergi Mevzuatı zkaynak Yöntemi ya da Konsolidasyon için bir hüküm getirmemiştir.

Yukarıda üzerinde durulan önemli etki ve zkaynak yöntemi gibi birçok kavram ve yöntem, ülkemizde muhasebe standartlarının uygulamaya geçmesiyle ilk defa gündeme gelmektedir. Dolayısıyla, muhasebe standartlarının anlaşılmasını ve uygulamaya geçişini kolaylaştırmak amacıyla niversitelerimizdeki ilgili programlarda, standartlara getirilen yeni uygulamaların tanıtılmasına ve bu ynde gncellenmesine yönelik alışmalar yapılması gerekmektedir.

EK 1:

ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARDI 28

International Accounting Standard 28

Investments in Associates

Scope

1. This Standard shall be applied in accounting for investments in associates. However, it does not apply to investments in associates held by:

(a) venture capital organisations, or

(b) mutual funds, unit trusts and similar entities including investment-linked insurance funds

that upon initial recognition are designated as at fair value through profit or loss or are classified as held for trading and accounted for in accordance with IAS 39

Financial Instruments: Recognition and Measurement. *Such investments shall be measured at fair value in accordance with IAS 39, with changes in fair value recognised in profit or loss in the period of the change.*

Definitions

2. The following terms are used in this Standard with the meanings specified:

An associate is an entity, including an unincorporated entity such as a partnership, over which the investor has significant influence and that is neither a subsidiary nor an interest in a joint venture.

Consolidated financial statements are the financial statements of a group presented as those of a single economic entity.

Control is the power to govern the financial and operating policies of an entity so as

to obtain benefits from its activities.

The equity method is a method of accounting whereby the investment is initially recognised at cost and adjusted thereafter for the post-acquisition change in the investor's share of net assets of the investee. The profit or loss of the investor includes the investor's share of the profit or loss of the investee.

Joint control is the contractually agreed sharing of control over an economic activity, and exists only when the strategic financial and operating decisions relating to the activity require the unanimous consent of the parties sharing control (the venturers).

Separate financial statements are those presented by a parent, an investor in an associate or a venturer in a jointly controlled entity, in which the investments are accounted for on the basis of the direct equity interest rather than on the basis of the reported results and net assets of the investees.

Significant influence is the power to participate in the financial and operating policy decisions of the investee but is not control or joint control over those policies.

A subsidiary is an entity, including an unincorporated entity such as a partnership, that is controlled by another entity (known as the parent).

3. Financial statements in which the equity method is applied are not separate financial statements, nor are the financial statements of an entity that does not have a subsidiary, associate or venturer's interest in a joint venture.

4. Separate financial statements are those presented in addition to consolidated financial statements, financial statements in which investments are accounted for using the equity method and financial statements in which venturers' interests in joint ventures are proportionately consolidated. Separate financial statements may or may not be appended to, or accompany, those financial statements.

5. Entities that are exempted in accordance with paragraph 10 of IAS 27 *Consolidated and Separate Financial Statements* from consolidation, paragraph 2 of IAS 31 *Interests in Joint Ventures* from applying proportionate consolidation or paragraph 13(c) of this Standard from applying the equity method may present separate financial statements as their only financial statements.

Significant Influence

6. If an investor holds, directly or indirectly (eg through subsidiaries), 20 per cent or more of the voting power of the investee, it is presumed that the investor has significant influence, unless it can be clearly demonstrated that this is not the case. Conversely, if the investor holds, directly or indirectly (eg through subsidiaries), less than 20 per cent of the voting power of the investee, it is presumed that the investor does not have significant influence, unless such influence can be clearly demonstrated. A substantial or majority ownership by another investor does not necessarily preclude an investor from having significant influence.

7. The existence of significant influence by an investor is usually evidenced in one or more of the following ways:

- (a) representation on the board of directors or equivalent governing body of the investee;
- (b) participation in policy-making processes, including participation in decisions about dividends or other distributions;
- (c) material transactions between the investor and the investee;
- (d) interchange of managerial personnel; or
- (e) provision of essential technical information.

8. An entity may own share warrants, share call options, debt or equity instruments that are convertible into ordinary shares, or other similar instruments that have the potential, if exercised or converted, to give the entity additional voting power or reduce another party's voting power over the financial and operating policies of another entity (ie potential voting rights). The existence and effect of potential voting rights that are

currently exercisable or convertible, including potential voting rights held by other entities, are considered when assessing whether an entity has significant influence. Potential voting rights are not currently exercisable or convertible when, for example, they cannot be exercised or converted until a future date or until the occurrence of a future event.

9. In assessing whether potential voting rights contribute to significant influence, the entity examines all facts and circumstances (including the terms of exercise of the potential voting rights and any other contractual arrangements whether considered individually or in combination) that affect potential rights, except the intention of management and the financial ability to exercise or convert.

10. An entity loses significant influence over an investee when it loses the power to participate in the financial and operating policy decisions of that investee. The loss of significant influence can occur with or without a change in absolute or relative ownership levels. It could occur, for example, when an associate becomes subject to the control of a government, court, administrator or regulator. It could also occur as a result of a contractual agreement.

Equity Method

11. Under the equity method, the investment in an associate is initially recognised at cost and the carrying amount is increased or decreased to recognise the investor's share of the profit or loss of the investee after the date of acquisition. The investor's share of the profit or loss of the investee is recognised in the investor's profit or loss.

Distributions received from an investee reduce the carrying amount of the investment. Adjustments to the carrying amount may also be necessary for changes in the investor's proportionate interest in the investee arising from changes in the investee's equity that have not been recognised in the investee's profit or loss. Such changes include those arising from the revaluation of property, plant and equipment and from foreign exchange translation differences. The investor's share of those changes is recognised directly in equity of the investor.

12. When potential voting rights exist, the investor's share of profit or loss of the investee and of changes in the investee's equity is determined on the basis of present ownership interests and does not reflect the possible exercise or conversion of potential voting rights.

Application of the Equity Method

13. An investment in an associate shall be accounted for using the equity method except when:

(a) the investment is classified as held for sale in accordance with IFRS 5

Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations;

(b) the exception in paragraph 10 of IAS 27, allowing a parent that also has an investment in an associate not to present consolidated financial statements, applies; or

(c) all of the following apply:

(i) the investor is a wholly-owned subsidiary, or is a partially-owned subsidiary of another entity and its other owners, including those not otherwise entitled to vote, have been informed about, and do not object to, the investor not applying the equity method;

(ii) the investor's debt or equity instruments are not traded in a public market (a domestic or foreign stock exchange or an over-the-counter market, including local and regional markets);

(iii) the investor did not file, nor is it in the process of filing, its financial statements with a securities commission or other regulatory organisation, for the purpose of issuing any class of instruments in a public market; and

(iv) the ultimate or any intermediate parent of the investor produces consolidated financial statements available for public use that comply with International Financial Reporting Standards.

14. Investments described in paragraph 13(a) shall be accounted for in accordance with IFRS 5.

15. When an investment in an associate previously classified as held for sale no longer meets the criteria to be so classified, it shall be accounted for using the equity method as from the date of its classification as held for sale. Financial statements for the periods since classification as held for sale shall be amended accordingly.

16. [Deleted]

17. The recognition of income on the basis of distributions received may not be an adequate measure of the income earned by an investor on an investment in an associate because the distributions received may bear little relation to the performance of the associate. Because the investor has significant influence over the associate, the investor has an interest in the associate's performance and, as a result, the return on its investment. The investor accounts for this interest by extending the scope of its financial statements to include its share of profits or losses of such an associate. As a result, application of the equity method provides more informative reporting of the net assets and profit or loss of the investor.

18. An investor shall discontinue the use of the equity method from the date that it ceases to have significant influence over an associate and shall account for the investment in accordance with IAS 39 from that date, provided the associate does not become a subsidiary or a joint venture as defined in IAS 31.

19. The carrying amount of the investment at the date that it ceases to be an associate shall be regarded as its cost on initial measurement as a financial asset in accordance with IAS 39.

20. Many of the procedures appropriate for the application of the equity method are similar to the consolidation procedures described in IAS 27. Furthermore, the concepts underlying the procedures used in accounting for the acquisition of a subsidiary are also

adopted in accounting for the acquisition of an investment in an associate.

21. A group's share in an associate is the aggregate of the holdings in that associate by the parent and its subsidiaries. The holdings of the group's other associates or joint ventures are ignored for this purpose. When an associate has subsidiaries, associates, or joint ventures, the profits or losses and net assets taken into account in applying the equity method are those recognised in the associate's financial statements (including the associate's share of the profits or losses and net assets of its associates and joint ventures), after any adjustments necessary to give effect to uniform accounting policies (see paragraphs 26 and 27).

22. Profits and losses resulting from 'upstream' and 'downstream' transactions between an investor (including its consolidated subsidiaries) and an associate are recognised in the investor's financial statements only to the extent of unrelated investors' interests in the associate. 'Upstream' transactions are, for example, sales of assets from an associate to the investor. 'Downstream' transactions are, for example, sales of assets from the investor to an associate. The investor's share in the associate's profits and losses resulting from these transactions is eliminated.

23. An investment in an associate is accounted for using the equity method from the date on which it becomes an associate. On acquisition of the investment any difference between the cost of the investment and the investor's share of the net fair value of the associate's identifiable assets, liabilities and contingent liabilities is accounted for in accordance with IFRS 3 *Business Combinations*. Therefore:

(a) goodwill relating to an associate is included in the carrying amount of the investment. However, amortisation of that goodwill is not permitted and is therefore not included in the determination of the investor's share of the associate's profits or losses.

(b) any excess of the investor's share of the net fair value of the associate's identifiable assets, liabilities and contingent liabilities over the cost of the investment is excluded from the carrying amount of the investment and is

instead included as income in the determination of the investor's share of the associate's profit or loss in the period in which the investment is acquired.

Appropriate adjustments to the investor's share of the associate's profits or losses after acquisition are also made to account, for example, for depreciation of the depreciable assets based on their fair values at the acquisition date. Similarly, appropriate adjustments to the investor's share of the associate's profits or losses after acquisition are made for impairment losses recognised by the associate, such as for goodwill or property, plant and equipment.

24. The most recent available financial statements of the associate are used by the investor in applying the equity method. When the reporting dates of the investor and the associate are different, the associate prepares, for the use of the investor, financial statements as of the same date as the financial statements of the investor unless it is impracticable to do so.

25. When, in accordance with paragraph 24, the financial statements of an associate used in applying the equity method are prepared as of a different reporting date from that of the investor, adjustments shall be made for the effects of significant transactions or events that occur between that date and the date of the investor's financial statements. In any case, the difference between the reporting date of the associate and that of the investor shall be no more than three months. The length of the reporting periods and any difference in the reporting dates shall be the same from period to period.

26. The investor's financial statements shall be prepared using uniform accounting policies for like transactions and events in similar circumstances.

27. If an associate uses accounting policies other than those of the investor for like transactions and events in similar circumstances, adjustments shall be made to conform the associate's accounting policies to those of the investor when the associate's financial statements are used by the investor in applying the equity method.

28. If an associate has outstanding cumulative preference shares that are held by parties other than the investor and classified as equity, the investor computes its share of profits or losses after adjusting for the dividends on such shares, whether or not the dividends have been declared.

29. If an investor's share of losses of an associate equals or exceeds its interest in the associate, the investor discontinues recognising its share of further losses. The interest in an associate is the carrying amount of the investment in the associate under the equity method together with any long-term interests that, in substance, form part of the investor's net investment in the associate. For example, an item for which settlement is neither planned nor likely to occur in the foreseeable future is, in substance, an extension of the entity's investment in that associate. Such items may include preference shares and long-term receivables or loans but do not include trade receivables, trade payables or any long-term receivables for which adequate collateral exists, such as secured loans. Losses recognised under the equity method in excess of the investor's investment in ordinary shares are applied to the other components of the investor's interest in an associate in the reverse order of their seniority (ie priority in liquidation).

30. After the investor's interest is reduced to zero, additional losses are provided for, and a liability is recognised, only to the extent that the investor has incurred legal or constructive obligations or made payments on behalf of the associate. If the associate subsequently reports profits, the investor resumes recognising its share of those profits only after its share of the profits equals the share of losses not recognised.

Impairment Losses

31. After application of the equity method, including recognising the associate's losses in accordance with paragraph 29, the investor applies the requirements of IAS 39 to determine whether it is necessary to recognise any additional impairment loss with respect to the investor's net investment in the associate.

32. The investor also applies the requirements of IAS 39 to determine whether any additional impairment loss is recognised with respect to the investor's interest in the associate that does not constitute part of the net investment and the amount of that impairment loss.

33. Because goodwill included in the carrying amount of an investment in an associate is not separately recognised, it is not tested for impairment separately by applying the requirements for impairment testing goodwill in IAS 36 *Impairment of Assets*. Instead, the entire carrying amount of the investment is tested under IAS 36 for impairment, by comparing its recoverable amount (higher of value in use and fair value less costs to sell) with its carrying amount, whenever application of the requirements in IAS 39 indicates that the investment may be impaired. In determining the value in use of the investment, an entity estimates:

(a) its share of the present value of the estimated future cash flows expected to be generated by the associate, including the cash flows from the operations of the associate and the proceeds on the ultimate disposal of the investment; or

(b) the present value of the estimated future cash flows expected to arise from dividends to be received from the investment and from its ultimate disposal.

Under appropriate assumptions, both methods give the same result.

34. The recoverable amount of an investment in an associate is assessed for each associate, unless the associate does not generate cash inflows from continuing use that are largely independent of those from other assets of the entity.

Separate Financial Statements

35. An investment in an associate shall be accounted for in the investor's separate financial statements in accordance with paragraphs 37-42 of IAS 27.

36. This Standard does not mandate which entities produce separate financial statements available for public use.

Disclosure

37. The following disclosures shall be made:

- (a) the fair value of investments in associates for which there are published price quotations;*
- (b) summarised financial information of associates, including the aggregated amounts of assets, liabilities, revenues and profit or loss;*
- (c) the reasons why the presumption that an investor does not have significant influence is overcome if the investor holds, directly or indirectly through subsidiaries, less than 20 per cent of the voting or potential voting power of the investee but concludes that it has significant influence;*
- (d) the reasons why the presumption that an investor has significant influence is overcome if the investor holds, directly or indirectly through subsidiaries, 20 per cent or more of the voting or potential voting power of the investee but concludes that it does not have significant influence;*
- (e) the reporting date of the financial statements of an associate, when such financial statements are used in applying the equity method and are as of a reporting date or for a period that is different from that of the investor, and the reason for using a different reporting date or different period;*
- (f) the nature and extent of any significant restrictions (eg resulting from borrowing arrangements or regulatory requirements) on the ability of associates to transfer funds to the investor in the form of cash dividends, or repayment of loans or advances;*
- (g) the unrecognised share of losses of an associate, both for the period and cumulatively, if an investor has discontinued recognition of its share of losses of an associate;*
- (h) the fact that an associate is not accounted for using the equity method in accordance with paragraph 13; and*

(i) summarised financial information of associates, either individually or in groups, that are not accounted for using the equity method, including the amounts of total assets, total liabilities, revenues and profit or loss.

38. Investments in associates accounted for using the equity method shall be classified as non-current assets. The investor's share of the profit or loss of such associates, and the carrying amount of those investments, shall be separately disclosed. The investor's share of any discontinued operations of such associates shall also be separately disclosed.

39. The investor's share of changes recognised directly in the associate's equity shall be recognised directly in equity by the investor and shall be disclosed in the statement of changes in equity as required by IAS 1 Presentation of Financial Statements

40. In accordance with IAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets, the investor shall disclose:

(a) its share of the contingent liabilities of an associate incurred jointly with other investors; and

(b) those contingent liabilities that arise because the investor is severally liable for all or part of the liabilities of the associate.

Effective Date

41. An entity shall apply this Standard for annual periods beginning on or after 1 January 2005. Earlier application is encouraged. If an entity applies this Standard for a period beginning before 1 January 2005, it shall disclose that fact.

7.YARARLANILAN KAYNAKLAR

KİTAPLAR

AKGÜL ATAMAN, Başak - AKAY,Hüseyin; "Uluslararası Muhasebe Standartları",Türkmen K,İstanbul,2002

AKDOĞAN, Nalan ve TENKER, Nejat; Fidansal Tablolar ve Analiz Teknikleri, Lebib Yalkım Yayınları, İstanbul 1997

AKGÜL ATAMAN, Başak; "Türk Denetim Kurumları" Türkmen Kitabevi,İst.2000

AKSOY, Tamer; Tüm Yönleriyle Denetim, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002

ALTUĞ, Osman ve AYBOĞA, Hanifi; Örnekler Uygulamalı Şirket Kuruluşları, Yasa Yayınları , 1.Basım, İstanbul 1992

ARENS, ELDER, BEASLEY, Auditing and Assurance Services, 9. Baskı, New Jersey, Phipe, Prentice Hall,2003

ATAMAN, Ümit, HACİRÜSTEMOĞLU, Rüstem; BOZKURT, Nejat; "Muhasebe Denetim Uygulamaları",Alfa Basım Dağıtım,İstanbul 2001

BOZKURT, Nejat; Muhasebe Denetimi,3.Baskı,İstanbul:Alfa Basım Yayım Dağıtım,2000

Deloitte&Touche Türkiye,"Uluslararası Muhasebe Standartları Cep Kitapçığı",Mayıs 2001

GÜVEMLİ, Oktay; CHAMBERS R., Nurgül ve İME, Mustafa; Yatırım Projelerinin Düzenlenmesi Değerlendirilmesi ve İzlenmesi, MÖDAV, 6. Baskı, İstanbul 1997

KEPEKÇI, Celal; "Bağımsız Denetim",Siyasal Kitabevi, Ankara 2000

Sermaye Piyasası ve Borsa Temel Bilgiler Kılavuzu, İMKB Yayınları, 2000,

TANÖR, Reha; "Türk Sermaye Piyasası",Beta Yayınları 1.Cilt

Türkiye Muhasebe Standartları (TMS/TFRS),Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu,2006

UZAY, Şaban; "İşletmelerde İç Kontrol Sistemini İncelemenin Bağımsız Dış Denetim Karar Sürecindeki Yeri Ve Türkiye'deki Denetim Firmalarına Yönelik Bir Araştırma",Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları,No:132,Ankara1999

YAVAŞOĞLU, Mustafa; Sermaye Piyasası Mevzuatında Bağımsız Denetim Yorum Uygulama ve Açıklamalar,Birinci Baskı,Seçkin Yayıncılık,Ankara,2001

MAKALELER VE SÜRELİ YAYINLAR

ATAMAN, Ümit , HACİRÜSTEMOĞLU, Rüstem ve BOZKURT Nejat; Muhasebe Denetimi Uygulamaları,İstanbul:Alfa Basım Yayım,2001

AKSOY, Tamer; “Finansal Muhasebe ve Raporlama Standartlarında Uyumlaştırma ve UMS/UFRS Bazında Küresel Muhasebe Standartları Setine Yöneliş Eğilimi”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 71,Nisan-Mayıs-Haziran 2005

AYBOĞA,Hanifi; “İştiraklerle ilgili Uluslararası ve Türkiye’deki Mevzuatın Kapsamı ve Karşılaştırılması’’,Mali Çözüm Dergisi, Sayı 53, Ekim-Kasım-Aralık 2000.

BOSTANCI, Serpil; “Küreselleşen Muhasebe Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu”,Mali Çözüm Dergisi,Sayı 59,Nisan-Mayıs-Haziran2002

BÜKÜKBALKAN, Uğur,’’Günümüzde Muhasebe Ve Denetim Mesleği’’,Hürses Dergisi,15.06.2001.

ERSOY, Ayten; “İşletmelerde Kamuyu Aydınlatma Yönünden Finansal Bilgilerin Bölümlere Göre Raporlanması”,Mali Çözüm Dergisi,Sayı 67,Nisan-Mayıs-Haziran 2004.

GÜCENME,Ümit; “ Ülkemizdeki Muhasebe Uygulamalarının Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyumu”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Temmuz 2003

SÖNMEZ, Feriştah; “ İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 65,Ekim-Kasım-Aralık 2003.

TÜREL,Aslı – ŞENYİĞİT,Yiğit Bora; “ İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanmasında Örneklerle Öz Kaynak Yöntemi”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 73, Ekim-Kasım-Aralık 2005

ÜSTÜNEL,Bülent; “Türkiye Muhasebe Standartlarının Uygulanma Süreci”, Mükellefin Dergisi, Sayı3, Mart 2006

YILMAZ, Fatih; “Türkiye’deki Muhasebe Uygulamalarına Göre İştiraklerin Değerlemesi”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 56,Temmuz-Ağustos-Eylül 2001

ZORBAY, Gürhan; “Uluslar arası Denetim Standartlarınının 3568 sayılı Kanunda Görünümü”,Mükellefin Dergisi, Sayı 9, 2004 Eylül.

DİĞER YAYINLAR

ÇAĞDAŞ, Murat; “İştiraklerdeki yatırımların muhasebeleştirilmesi ve Türkiye Uygulaması”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002

ÇİFTÇİ, Yavuz; “Türkiye Uygulamasındaki İştirak Kavramı ile Uluslararası Uygulamalardaki İştirak Kavramının Karşılaştırılması”,

<http://www.mu.edu.tr/department/iibftmes24kitap1-2.pdf>, (2006)

İştiraklerde Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 28) hakkında Tebliğ Sıra No:12, 27.12.2005 tarih ve 26036 sayılı Resmi Gazete

Mali terimler Ansiklopedisi, <http://www.mevzuat2004.com>

YENİAY T. Özer; “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları”,

<http://www.sistemas.org/index.html>, (Erişim:14.07.2006)

Sermaye Piyasası Kurulu, Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ (Seri XI,No:25), Onüçüncü Kısım, <http://www.spk.gov.tr> (20.03.2006)

Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkında Tebliğ Seri: X No:16 Mad.2; www.spk.gov.tr, (19.10.2003)

www.spk.gov.tr

YALKIN KOÇ,Yüksel; “ Türkiye Muhasebe Standardı -6 İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi ”,Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu IV,İzmir Serbest Mali Müşavirler Odası Bildiri Metni,İzmir 1999